

У ФОКУСУ

Чему нас је научила
снежна блокада путева у Војводини

Освета лањског снега

ДВА ВЕКА ВОЈСКЕ У БРАНИЧЕВУ

Миливоје Пајовић и Јасмина Николић

Ретко која област у Србији је тако богато извориште српске војничке традиције као што су то град Пожаревац и Браничевски округ. Само у Браничеву и на подунавским и поморавским странама које га захватају, око 15.000 родољуба положило је своје животе у десет ратова, од којих два светска. Већ 1825. године у Пожаревцу је почела обука првих војника Пожаревачке, Смедеревске и Ресавске нахије. Пет година касније, на Ђурђевдан 1830, формирана је Гарда. У Пожаревцу је основана и војна музика, формирана војна болница, а свој рад започела је и војна академија.

Броширано / ф. 23×23, 225 стр. / шифра: 111285
цена: 1.650,00

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363

Жиро-рачун: 840-312849-56

e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Два века војске у Браничеву“ по цени од **1.650,00** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

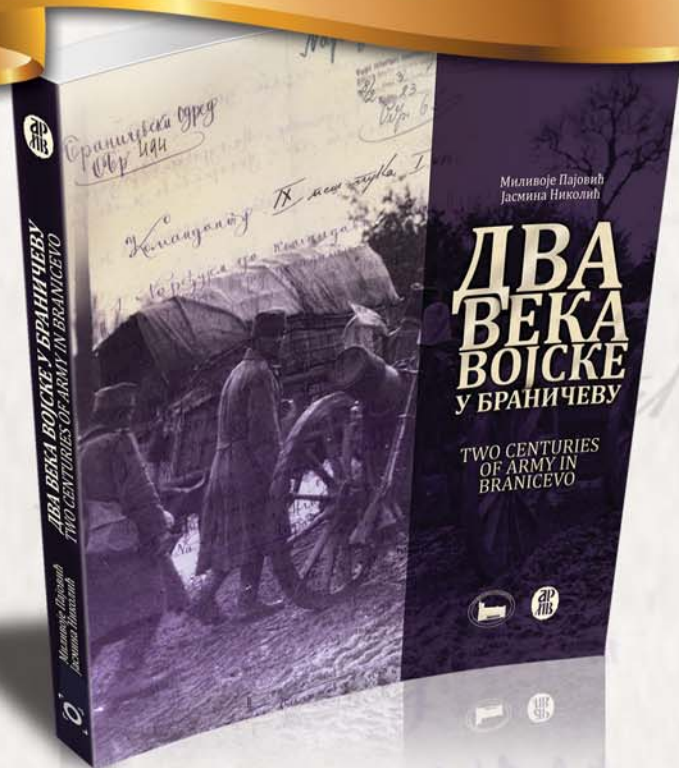
Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о улази целокућној износа доставиши МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књиге. Куљена издања биће достављена путем Пост ексреса, на шерш куца

НОВО

МУДРОСТ И МАЧ

– филозофи о тајнама мира и рата

Илија Кајтез

Комплексно ауторско дело у коме се проблематика мира и рата анализира са становишта хронолошког развоја филозофске мисли од освета људског друштва до савременог доба. Аутор се обраћа најширем кругу академске популације, а бројним цитатима обимне изворне грађе књигу је обдарио општеобразовним карактером. Лепим прозним приповедачким стилем, на јасан и пригодан начин, излажу се сложене филозофске и научне дилеме и читаоцу пружа могућност да са лакоћом и задовољством увећа своју спознају о тематици која се најдиректније тиче сваког људског бића, јер, како аутор каже, „Мир је драгоцен и битан... Мир је наша судбина и наша једина нада.“

Броширано / ф. 17×24, 749 стр. / шифра: 111277
цена: 2.090,00

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363

Жиро-рачун: 840-312849-56

e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Мудрост и мач – филозофи о тајнама мира и рата“ по цени од **2.090,00** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

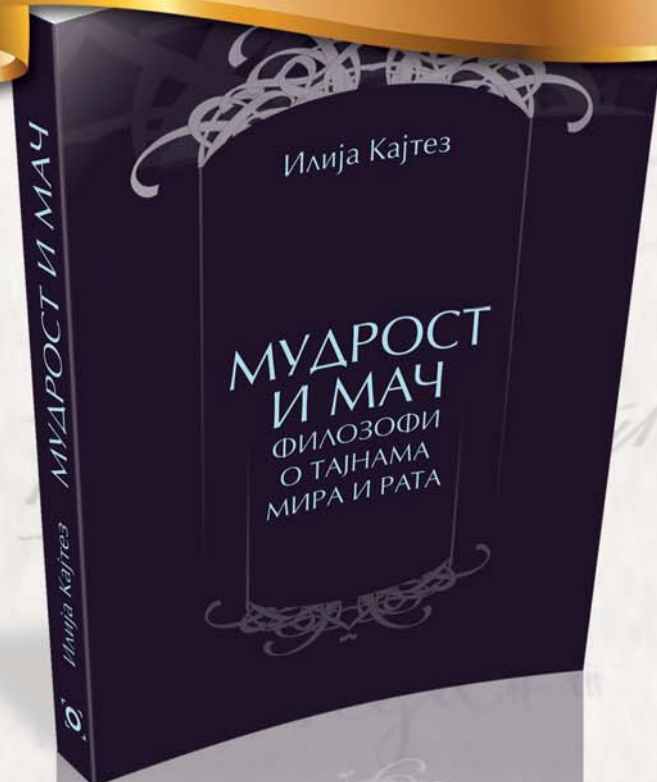
Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о улази целокућној износа доставиши МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књиге. Куљена издања биће достављена путем Пост ексреса, на шерш куца

НОВО

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ ГРАДА БЕОГРАДА

ЦЕНТРАЛНИ ИНСТИТУТ ЗА КОНЗЕРВАЦИЈУ

Дом
Јеврема Грузија

СКРИВЕНО БЛАГО ДОМА ЈЕВРЕМА ГРУЈИЋА

Први пут након два века јавности се представља рестаурирана уметничка колекција највећих српских сликара (Паје Јовановића, Уроша Предића, Стеве Тодоровића), предмети примењене уметности, ретко оружје из Првог и Другог српског устанка, краљевско ордење и поклони, као и богат архивски материјал.

ГАЛЕРИЈА ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
13. ФЕБРУАР – 15. МАРТ 2014.

ЦЕНТРАЛНИ ИНСТИТУТ ЗА КОНЗЕРВАЦИЈУ
У БЕОГРАДУ

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавцић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, потпуковник

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић

Мирјана Крстовић, потпоручница

Владимир Вјештић

Биљана Миљић

Александар Петровић, поручник

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,

др Славиша Влацић, Милосав Ц. Ђорђевић,

др Милан Мијалковски, др Зоран Миладиновић,

др Миљан Милкић, Кршман Милошевић,

Никола Остојић, Никола Оташ, Александар

Радић, Влада Ристић, Будимир М. Попадић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликковни уредник),

Станислава Струњаш, Марија Марић и

Слободан Михаиловић

(технички уредници)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),

Горан Станковић, Душка Стефановић,

Јово Мамула, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактор

мр Наташа Николић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809

Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808

Секретар редакције 3201-809; 23-079

Прелом 3240-019; 23-583

Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765

Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ

месечно 160 динара. За претплатнике преко

Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 202

Спасовање завејаних
у снежној блокади на путу
Панчево–Зрењанин

Снимио Горан СТАНКОВИЋ

САДРЖАЈ

- ДОГАЂАЈИ
- 6 Министар Родић у посети Бугарској
ДОПРИНОС БЕЗБЕДНОСТИ РЕГИОНА
- 7 Из активности министра одбране
ПОДРШКА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА
- 10 Чему нас је научила снежна блокада путева у
Војводини
ОСВЕТА ЛАЊСКОГ СНЕГА
- 13 Трагом једне фотографије
**СЛИКА КОЈА ЈЕ РАЗНЕЖИЛА И ОХРАБРИЛА
СРБИЈУ**
- 16 Нацрти закона о одбрани и војсци на јавној
расправи
**ЕФИКАСНИЈЕ ФУНКЦИОНИСАЊЕ
СИСТЕМА**
- 19 Акција „Најплеменитији подвиг године“
**СПЕЦИЈАЛНА ПЛАКЕТА ЗАСТАВНИКУ
РАНКУ ПАШИЋУ**
- ИНТЕРВЈУ
- 20 Генерал-потпуковник проф. др Миодраг
Јевтић, ректор Универзитета одбране
ЗНАЊЕ ЈЕ НАЈВРЕДНИЈИ ПРОИЗВОД
- ТЕМА
- 24 Верска служба у Војсци Србије
ЛАГАНИ, АЛИ СИГУРНИ КОРАЦИ

Специјални
прилог

УНИВЕРЗИТЕТ
ОДБРАНЕ

- 28 Бригадни генерал проф. др Бојан Зрнић**
ЕВРОИНТЕГРАЦИЈЕ У ОДБРАНИ И БЕЗБЕДНОСТИ
- ОДБРАНА
- 32 Електронски уџбеник проф. др Елизабете Ристановић**
БИОТЕРОРИЗАМ – ПОШАСТ САВРЕМЕНОГ ДОБА
- 36 Извиђачи Прве бригаде на обуци у зимским условима**
НАПОР ЈЕ ДЕО ПОСЛА
- 38 Стандардизација у систему одбране**
ЈАЧАЊЕ ВОЈНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ
- ДРУШТВО
- 40 Украс мушког лица или родна карактеристика**
БЕЗ БРКОВА СЕ У РАТ НЕ ИДЕ
- КУЛТУРА
- 44 Успешна сезона галерија Дома Војске Србије**
РИЗНИЦА ТРАГОВА О УМЕТНОСТИ
- ФЕЉТОН
- 50 Поводом 100 година од почетка Првог светског рата**
РЕВИЗИЈА ПРОШЛОСТИ
- СПОРТ
- 54 Катедра за физичку културу Војне академије**
ОДРАЗ ЗДРАВОГ ВОЈНИКА

Реч уредника

Ових дана актуелна је јавна расправа о нацртима закона о одбрани и војсци, а измене су предузете да би се отклонили недостаци у практичној примени ових закона, као и због потребе за усаглашавањем са променама извршеним у другим законским актима који се односе на ову област.

Нацрти су објављени на веб сајту Министарства одбране и порталу е-Управа. У току јавне расправе организовани су и округли столови у Новом Саду, Нишу, Крагујевцу и Београду, а примедбе, предлози и сугестије могу се достављати Министарству одбране до 25. фебруара, до када траје јавна расправа. У овом броју упознајемо вас са најзанимљивијим предложеним изменама.

Циљ који треба да се постигне јесте побољшање постојећих решења којима ће се допринети даљој реформи система одбране и професионализацији Војске Србије и побољшати ефикасност функционисања система одбране.

Покушали смо и да извучемо основне поуке из драматичне ситуације коју је изазвала недавна снежна блокада путева у Војводини. У акцији помоћи становништву, Војска Србије је и овога пута показала спремност, професионалност и способност да испуни своју трећу мисију, спасавајући завејане грађане заједно са припадницима путарских служби, Жандармерије и Сектора за ванредне ситуације МУП-а Србије. Током два дана ангажовани су и хеликоптери, јер је помоћ из ваздуха била једина могућност да се из снежних сметова извуку путници из возила.

Поуке су важне због тога што је снежно невреме уобичајена појава на коју треба рачунати на овим просторима, а најбољи показатељ размера опасности је ова зима у САД. После недавне драме на војвођанским путевима боље знамо колико је важно на време зауставити саобраћај, интензивно чистити друмове, колико је битно спасиоцима набавити савремена возила и опрему, а војсци и полицији хеликоптере за евакуацију.

Скрећемо пажњу на још један прилог у овом броју, а то су предности које домаћој одбрамбеној индустрији и систему одбране у целини доноси сарадња са Европском одбрамбеном агенцијом. Уласком у ту организацију усвојићемо оно што се зове најбоља пракса у процедурама истраживања и развоја, заједничким пројектима опремања наоружањем и војном опремом, њиховом извозу и војноиндустријској сарадњи. Та сарадња утицаће на то да се лакше спроведе преговарачки процес са Европском унијом око поглавља 31, које је посвећено спољној, безбедносној и одбрамбеној политици. ■

Министар Родић у посети Бугарској

Допринос безбедности региона

Министар одбране Небојша Родић посетио је 10. фебруара Бугарску на позив министра одбране Ангела Најденова. Током разговора у Министарству одбране оцењено је да добри билатерални односи, у оквиру којих сарадња у области одбране има значајно место, имају позитиван утицај на безбедносну ситуацију у целом региону.

Констатовано је да је билатерална војна сарадња у последњих неколико година значајно унапређена у области заједничке обуке и вежби, примене софтвера за кодификацију и симулације, војне медицине, војне географије и односа са јавношћу. Истакнуто је да је сарадња два ваздухопловства најинтензивнија и најразвијенија, у оквиру које авијацијске и ракетне јединице две војске једном годишње извршавају бојева гађања на полигону „Шабла“ у Бугарској, а пилоти Ваздухопловних снага Бугарске врше обуку на симулатору летења на авиону МиГ-29 на аеродрому Батајница у Србији.

Закључено је да у условима рестриктивне буџетске политике сарадњу у тим областима треба и даље унапређивати.

Процедура усаглашавања текста Протокола о сарадњи у области војне географије биће завршена у најскорије време.

На крају разговора потписан је Протокол између министарстава одбране Србије и Бугарске о обуци на симулатору летења на авиону МиГ-29, који омогућава наставак сарадње у овој области и током 2014. године.

Пре церемоније свечаног дочека, у оквиру које је положен венац на Гроб незнаног јунака, и званичних разговора

Сусрет са премијером Орешарским

У оквиру посете, министар Родић састао се са председником Владе Републике Бугарске, Пламеном Орешарским. Током разговора констатовано је да су политички односи Србије и Бугарске врло добри и без отворених питања. Бугарска подржава европске интеграције Србије и имплементацију споразума између Београда и Приштине, који за циљ има стварање услова за бољи живот свих грађана који живе на простору Косова и Метохије. Изградња добросуседских односа и унапређење сарадње у свим сегментима значајни су за стварање повољне климе за привлачење инвестиција неопходних привредама обе земље.

Оцењено је да развој сарадње у области одбране између држава југоисточне Европе има позитиван ефекат на цео регион. Ангажовање припадника Војске Србије и Оружаних снага Бугарске у мултинационалним операцијама довело је до промене имиџа региона, који сада пружа значајан допринос очувању мира и безбедности у различитим деловима света.

две делегације, министар Родић је положио венац на Српском ратном гробљу у Софији, на коме су сахрањени остаци 454 ратника који су пали у балканским ратовима 1912–1913. године и умрли у ропству током Првог светског рата. ■

Подршка Уједињених нација

Последњег дана недавне посете САД, министар одбране Небојша Родић, састао се у Њујорку са званичницима Уједињених нација (УН), Едмодом Мулеом, помоћником Генералног секретара за мировне операције и Ентонијем Банбуријем, помоћником Генералног секретара за подршку на терену.

Министар је саговорницима пренео да ангажовање Србије у мировним операцијама УН представља конкретан допринос очувању међународног мира и безбедности и да Србија придаје изузетан значај вредностима УН и области мировних операција. Осим значајнијег повећања ангажовања у већ постојећим мисијама, попут Либана, Кипра и Конга, Министарство одбране темељно разматра и могућност озбиљнијег ангажовања ресурса из области војне медицине, која поред људских ресурса, подразумева и ангажовање Пољске болнице нивоа два у

некој од мисија. Испољена је иницијатива да се у складу са значајним повећањем контингента у Либану, размотри могућност добијања штабне позиције у Команди снага УН у тој земљи.

Када је реч о мисији УНМИК, министар Родић је изразио задовољство њеним ангажовањем и статусно неутралним деловањем, у складу с Резолуцијом Савета безбедности 1244. Србија изузетно цени одлуку УН за коришћење аеродрома Ниш као примарне безбедне ваздушне луке у ситуацијама природне катастрофе и претње безбедности особљу УНМИК и осталим телима УН, која су ангажована на КиМ.

Помоћник Генералног секретара за подршку на терену Ентони Банбури поздравио је досадашње ангажовање Србије и истакао да су ресурси из области медицине потребни у многим деловима света, тако да би ангажовање Пољске болнице нивоа два било од изузетног значаја.

У сусрету министра одбране са замеником команданта Савезничке команде за операције генералом Ричардом Ширефом разговарано је о регионалној сарадњи и улози Србије у креирању безбедносног окружења на Балкану, као и сарадњи са НАТО у оквиру Програма *Партнерство за мир*. Од предстојећих активности у оквиру регионалних иницијатива посебно је истакнут састанак заменика начелника генералштабова у оквиру Процеса сарадње министара одбране земаља Југоисточне Европе, који ће бити одржан у Београду од 10. до 13. јуна ове године.

Министар Родић примио је амбасадора Хрватске Гордана Маркотића и том приликом истакао да је добра сарадња две државе у области одбране, уз развијену полицијску и сарадњу у обавештајном сектору, значајна за одржавање стабилности и мира у региону.

Амбасадор Маркотић истакао је да Хрватска, као чланица НАТО и Европске уније, снажно подржава европске интеграције Србије и поновио спремност за преношење стечених знања и искуства у том процесу. ■

Министар Родић са помоћником Генералног секретара за подршку на терену Ентони Банбуријем

Посета заменика команданта Савезничке команде за операције

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић разговарао је 6. фебруара у Београду са генералом Ричардом Ширефом, замеником команданта Савезничке команде за операције, о актуелној политичко-безбедносној ситуацији у региону и учешћу припадника Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалним операцијама под окриљем Уједињених нација и Европске уније.

Генералу Ширефу укратко је представљен и процес трансформације и развоја Војске Србије. ■

Медаље за српске мировњаке у Сомалији

На свечаности одржаној у интернационалном кампу Мисије за обуку Европске уније у Сомалији, припадницима санитетског тима Војске Србије уручене су медаље за учешће у мисији. Медаље су добили потпуковник др Драган Коруга, вођа санитетског тима, заставник Александар Николић, старији водник Срђан Вукајловић и војни службеник Момчило Терзић.

Церемонија је организована испред болнице нивоа 1 у Могадишу, у којој је ангажован српски тим, а медаље је уручио командант мисије бригадни генерал Цералд Ахерн, који је том приликом захвалио припадницима Војске Србије на професионалном извршавању задатака санитетског збрињавања припадника мисије. ■

Сарадња са Норвешком

Делегација Министарства одбране Србије, коју је предводио заступник начелника Управе за међународну војну сарадњу пуковник Милан Коњиковац, боравила је у посети Министарству одбране Норвешке, у оквиру одржавања редовних билатералних одбрамбених консултација, потписивања Протокола о сарадњи у области изградње интегритета, као и усаглашавања и потписивања Плана билатералне војне сарадње.

Делегација се у Ослу састала са представницима Управе за међународну безбедносну и одбрамбену политику Министарства одбране, Одељења за Балкан Министарства спољних послова и обишла војномедицинску базу, Међународни центар Оружаних снага Норвешке и Центар за учење на даљину.

Пуковник Коњиковац оценио је сарадњу у области одбране са Норвешком као изузетно значајну и захвалио је на досадашњој помоћи.

Заменица генералног директора за безбедносну политику у Министарству одбране Норвешке, Нина Борген Бакевол изразила је задовољство достигнутим нивоом сарадње и оценила позитивно иницијативу Србије да преузме водећу улогу у балканским војномедицинским снагама. ■

Анализе функционалних способности

Анализе оперативних и функционалних способности Ваздухопловства и ПВО за 2013. годину присуствовао је и начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић са члановима колегијума.

Командант ВиПВО генерал-мајор Ранко Живак истакао је да се ВиПВО сусретао са озбиљним изазовима, мањком финансијских средстава, али да је и поред тога значајно унапређен ниво обучености припадника, што је потврђено низом домаћих и међународних вежбовних активности. На анализи је размотрен и достигнути ниво способности за извршење додељених мисија и задатака.

На анализи функционалних способности Команде за обуку и оперативних способности Територијалних снага начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић у уводном обраћању истакао је важност квалитетне анализе рада у прошлој години.

Командант Команде за обуку генерал-мајор Ђокица Петровић нагласио је да постоји простор за унапређење рада и остваривање још бољих резултата. На стање у Команди и јединицама нарочито позитивно утицао је марљив рад и ентузијазам припадника.

На анализи оперативних и функционалних способности Гарде за 2013. командант бригадни генерал Миломир Тодоровић оценио је да постигнутим резултатима Гарда потврђује да је елитна и репрезентативна јединица Војске Србије, која ће и убудуће јачати своје способности упркос актуелном финансијском моменту који војска дели са државом и грађанима. Анализи у Гарди присуствовао је и заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Јовица Драганић. ■

Нови станови за припаднике система одбране

Кључеве тридесет шест станова на локацији бивше касарне „Војвода Степа Степановић“ у Београду, активним и пензионисаним припадницима Министарства одбране и Војске Србије уручио је министар одбране Небојша Родић.

Честитајући новим власницима министар је истакао да се у то насеље, само у последњих шест месеци, уселило 179 породица, од укупно 617 од када је пројекат започет.

– С обзиром да смо у времену које је дефинисано као предизборно, неки би могли приговорити да је ова активност предизборни маркетинг, међутим, од септембра прошле године, сваког месеца су овде додељивани кључеви, што доказује да је реч о континуитету и о јасном доказу бриге и државе и Министарства одбране за припаднике Војске Србије, и то не само у граду Београду већ и широм Србије, у Нишу, Врању, Ваљеву, Чачку, Горњем Милановцу, Вршцу, где су последњих пола године усељене укупно 153 стамбене јединице – рекао је министар Родић и напоменуо да су у насељу „Степа Степановић“ остала неподељена 162 стана, који ће ускоро бити усељени, у складу са планираном динамиком.

– Исти модел решавања стамбених питања припадника, у сарадњи са Грађевинском дирекцијом Србије, наставићемо и у будућности. Већ смо лоцирали нови простор на коме ћемо, надам се, већ током ове године кренути са изградњом насеља у коме ће део стамбених јединица бити намењен припадницима Министарства одбране и Војске Србије – најавио је министар одбране. Он је рекао и да се, осим доделе станова, сваког месеца одобравају средства за индивидуална решавања стамбених питања.

Министар Родић био је први гост у стану потпуковника у пензији Гојка Шајака, једног од усељених станара, који је истакао да је пресећан што коначно има кров над главом. ■

В. ВЈЕШТИЋ
Снимио Д. БАНДА

Министар одбране посетио Војнобезбедносну агенцију

У Војнобезбедносној агенцији министар одбране Небојша Родић разговарао је са замеником директора ВБА пуковником Петром Цветковићем, руководиоцима те агенције, а обишао је и оперативни центар из кога се управља операцијама које спроводи ВБА.

Министар Родић је истакао да треба остварити још веће функционално јединство у области безбедности.

– Морамо учинити све на минимализацији претњи и ојачати способност у супротстављању безбедносним изазовима – нагласио је министар Родић.

Заменик директора ВБА пуковник Петар Цветковић истакао је да је посета била прилика да се министру представе способности, капацитети, али и проблеми са којим се та агенција суочава у раду на очувању безбедности наше војске, али и државе у целини. ■

Војска завршава ангажовање у Ужицу

Након забране коришћења воде за пиће из градског водовода у Ужицу, Војска Србије је од 27. децембра до краја прошле седмице допремила грађанима готово 4.000 кубних метара воде и возила су прешла више од 23.000 километара како би вода стигла у све делове града.

Инжињеријска радна група Друге бригаде Копнене војске извела је радове на пробијању трасе водовода Сушичко врело – Стапари за алтернативно снабдевање Ужица пијаћом водом. Они су, неуморно радећи на тешком и неприступачном терену, од 7. до 25. јануара, рашчистили терен око трасе дужине 1.500 метара, пробии прилазне и проширили постојеће путеве, уредили корито реке Ђетиње, преусмерили њен ток на десну обалу, изградиле две бране, и извели друге инжињеријске радове како би вода потекла у предвиђеном року.

На изградњи водовода била су ангажована 73 припадника Друге бригаде, 15 инжињеријских машина и 20 моторних возила. ■

Чему нас је научила снежна блокада путева у Војводини

Освета лањског снега

Припадници Војске Србије, МУП-а и Црвеног крста и овај пут су показали да имају и знања и храбрости да реагују у ванредним ситуацијама. Њиховим пожртвовањем спречене су трагичне последице саобраћајног колапса у Војводини.

Снег и јак ветар у равничарским пределима наше земље и раније су правили проблеме возачима носећи сметове високе и по неколико метара. Скорошњи догађаји на ауто-путу Суботица – Нови Сад и на друмовима у околини Зрењанина и Панчева веома су слични онима из претходних година. Тада, као и сада, у помоћ завејаним путницима притекли су припадници Сектора за ванредне ситуације, Војске, Полиције и Црвеног крста. Њихову храброст и труд, овог пута, медији су, чини се, препознали више него у претходним случајевима.

У тренуцима када је између безнађа и наде људи којима је претила глад и хипотермија стајала само храброст спасилаца, много се говорило о потреби да се набави нова опрема, купе возила и хеликоптери за интервенције у ванредним ситуацијама. Како се време пролепшало, новинске ступце почеле су да пуне другачије теме. Када се сумирају последице и сагледа све оно што се могло догодити, а на

срећу није, не може се избећи питање – да ли се такав сценарио могао предупредити или бар ублажити?

Војска у деблокади путева

Према речима пуковника Звонка Пешића, начелника Одељења за цивилно-војну сарадњу Генералштаба, јединице Војске Србије укључиле су се у акцију деблокаде путних праваца и помоћи путницима чим су стигле прве информације да су снежни наноси и јаки удари ветра завејали људе и возила на више локација, у петак, 31. јануара. Захваљујући координацији са Сектором за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова, као и брзом доношењу одлука на највишем нивоу, није се дуго чекало да јединице Војске изађу на терен.

Прва бригада Копнене војске, Специјална бригада, 333. инжењеријски батаљон и Команда за развој Банатске бригаде ангажовали су људе, инжењеријске машине и другу механизацију за помоћ завејаним грађанима. На најкритичнијем правцу тог првог дана, Перлез–Стајићево, на путу од Београда према Зрењанину, помоћ су пружили припадници 204. ваздухопловне бригаде хеликоптерима, извлачећи путнике из завејаних колона.

Припадници Прве бригаде били су на путу Бачка Топола – Кула, а тенк за извлачење ангажован је код Бачке Тополе. Центар за обуку Копнене војске упутио је санитарско возило у село Кличевац код Великог Градишта.

Ветар олујне јачине, с ударима и до 170 километара на час, наставио је да дува и у суботу, тако да су припадници наше војске од раног јутра наставили да деблокирају путеве завејане снегом на више места у Војводини.

Влада Србије одлучила је да се у евакуацији путника са завејаних путева у Војводини ангажују све неопходне снаге Војске, МУП-а, Жандармерије, Министарства саобраћаја и здравствене службе. Први потпредседник Владе Александар Вучић, министар одбране Небојша Родић, министар саобраћаја Александар Антић и начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић били су током читавог дана на лицу места, тамо где је било најтеже – у Фекетићу код Суботице, где је на ауто-путу у снежним сметовима сатима била заробљена колона од 200 возила, с око 1.000 путника. Војни хеликоптери су до вечери евакуисали завејане путнике, најпре децу. Помоћ је била најпотребнија код Фекетића и Бачке Тополе, на ауто-путу Суботица – Нови Сад. Припадници Прве бригаде су уз помоћ тенка за извлачење и инжењеријске машине извлачили возила која су блокирала пут.

Припадници Петог батаљона војне полиције пружали су подршку Жандармерији у затварању прилазних саобраћајница на делу ауто-пута Суботица – Нови Сад, после одлуке о затварању саобраћаја из безбедносних разлога. Припадници 333. инжењеријског батаљона одржавали су проходност пута Панчево–Качарево с једном инжењеријском машином, док су додатне две машине ангажоване на правцу Панчево – Банатско Ново Село, где је такође била завејана колона возила.

СТАРЕШИНЕ ВЕЛИКОГ СРЦА

Уз припаднике 17. механизованог батаљона Прве бригаде који су тенком за извлачење из сметова ослободили десетине аутомобила, готово непрестано био је и њихов командант потпуковник Слађан Арсенић. Он каже да су 103 припадника његовог батаљона учествовала у акцији спасавања и одао им признање за уложени труд.

У хеликоптеру „газела”, заједно са командантом 204. ваздухопловне бригаде, акцијом евакуације грађана из завејане колоне руководио је мајор Мирослав Зечевић, командант 890. мешовите хеликоптерске ескадриле. Мајор Зечевић је са својим претпостављеним и потчињеним делио ризик лета по олујном ветру и међави. Према његовим речима, колеге пилоти и спасиоци, летећи по таквом невремену, показали су знање и вештину вредну поштовања.

Два дана, скоро непрекидно, у евакуацији и медицинском збрињавању учествовао је и поручник Владимир Зеџ, лекар у 204. ваздухопловној бригади. Поручник Зеџ је многим који су због велике хладноће имали здравствених проблема указао помоћ и омогућио да без последица стигну до места где ће бити у потпуности збринути.

Међу путницима којима је пружена помоћ било је трудница, болесних, а многи су добили промрзLINE првог и другог степена. Била је то права драма и борба за живот људи окованих снежним наносима, високим и по неколико метара. Помоћ је пружана како се могло – доношењем чаја, хране, ћебади, а на крају и евакуацијом. Иако је ситуација била кри-

тична, захваљујући правовременој акцији Војске, МУП-а, путарских и здравствених служби, сви завејани су извучени из сметова и, што је најважније, жртва није било.

Било је критично и у недељу, али се с невременом већ лакше борило. Војска је наставила извлачење возила из сметова, а путари су чистили путеве и оспособљавали их за саобраћај.

Спасиоци на висини задатка

Начелник Управе за ватрогасно-спасилачке јединице Сектора за ванредне ситуације Горан Николић каже да су његове колеге учиниле све како би се избегле теже последице невремена које је блокирало саобраћајнице. Према Николићевим речима, на терену је, у сваком тренутку, било стотину припадника спасилачких јединица који су радили без престанка у сарадњи с Полицијом, Војском и Црвеним крстом.

– Није било лако извучити људе из аутомобила завејаних на путу. Догађале су се на лицу места различите ситуације. Поједини су беспоговорно сарађивали и следили упутства наших припадника, док је са неким теже ишло, нарочито са возачима камиона који нису желели да напусте возила. Било је посебно компликовано убедити их да се евакуишу. Можемо их, донекле, и разумети. Питање је како би било ко од нас реаговао у таквим случајевима, али људи не умеју да препознају опасност, чак и кад је она врло озбиљна – објашњава Николић. Он каже да је захваљујући интервенцији припадника Жандармерије, део путника који нису желели да напусте аутомобиле постао „кооперативнији”.

Припадници Управе за ватрогасно-спасилачке јединице, како каже њихов начелник, делују када ванредна ситуација већ наступи, али и из сваке кризе извлаче поуке.

– Сваку ванредну ситуацију, било да је реч о поплави, земљотресу, пожару или снежној олуји, детаљно анализирамо према различитим аспектима и доносимо закључке које уграђујемо у планове. Захваљујући плану који смо имали за

КЉУЧНА БРЗИНА РЕАГОВАЊА

Пуковник Звонко Пешић, начелник Одељења за цивилно-војну сарадњу Генералштаба, каже да је у ванредним ситуацијама кључно брзо обавештавање надлежних.

– Веома је битно да информација о томе шта се и где догодило што пре стигне до нас како бисмо могли да реагујемо. Поједина возила, машине и летелице није могуће ангажовати брзо, нарочито ако се нека ванредна ситуација догоди ноћу или у време викенда. Потребно је да Војска буде на време обавештена да постоји могућност да њене снаге буду позване у помоћ како би одговарајућа средства могла бити на време припремљена за ангажовање – каже пуковник Пешић.

Он додаје да је предузета иницијатива да неколико службених мобилних телефона у Генералштабу буде у систему циркуларних СМС обавештења која шаље Сектор за ванредне ситуације. На тај начин јединицама Војске дало би се довољно времена за реаговање.

поступање на Коридору 10 у сличним ситуацијама избегнуте су теже последице на ауто-путу Нови Сад – Суботица. Нарочито су нам важна била искуства из децембра 2012. године, када смо имали сличне проблеме – објашњава наш саговорник.

Да ли се и у којој мери могло спречити да се у колони нађе толики број возила питање је на које одговор треба потражити од стручних служби, каже Николић. Он сматра да би било неозбиљно износити оптужбе на било чији рачун, али да је, свакако, важно да се у оваквим случајевима делује превентивно.

И пуковник Пешић и Горан Николић сагласни су у оцени да је пожртвовање војника и ватрогасаца-спасилаца било за пример. Летење хеликоптерима у условима олујног ветра и смањене видљивости, наглашава пуковник Пешић, захтева велику вештину пилота.

– Да није реч о спасавању људских живота, нико се не би одлучио да подигне хеликоптере у онаквој олуји – наглашава начелник Одељења за цивилно-војну сарадњу Генералштаба.

Горан Николић, сабирајући утиске тродневне акције, каже да, када би спасиоци размишљали о сопственој безбедности у многим случајевима посао не би био завршен.

Чињеница од које се не може побећи јесте да ће се децембар 2012. и фебруар 2014. године на друмовима Војводине вероватно поновити. Колико је држава научила из борбе с овогодишњим снегом и сметовима видеће се када неки следећи завеје саобраћајнице. Колико је важно на време зауставити саобраћај, интензивно чистити друмове, колико је битно спасиоцима набавити савремена возила и опрему, а Војсци и Полицији хеликоптере за евакуацију – питање је за дубље анализе. Једно је сигурно – лањски снег је ипак важан. Од њега се свашта може научити. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

Снимили Горан СТАНКОВИЋ и Душка СТЕФАНОВИЋ

Трагом једне фотографије

13

Слика која је разнежила и охрабрила Србију

Бригадни генерал Предраг Бандић сплетом срећних околности успео је да са људима из своје јединице дође до викенд насеља Батка и хеликоптером превезе петнаестомесечну Ању Бајић њену дадиљу Верицу до Зрењанина

Фотографија на којој бригадни генерал Предраг Бандић, командант 204. ваздухопловне бригаде Војске Србије у наручју држи малу девојчицу, у акцији спасавања завејаних грађана у околини Зрењанина, изазвала је буру коментара у медијима и на друштвеним мрежама. Мало ко је остао равнодушан на приказ који је 31. јануара овековечио фоторепортер нашег магазина Горан Станковић. Његова фотографија осванула је на насловним странама неколико дневних новина, од којих су је поједини назвали и – фотографијом деценије! Потражили смо, зато, причу која стоји иза слике, која је охрабрила и разнежила Србију.

Обичан радни дан војног фоторепортера, или...?

Горан Станковић, фоторепортер „Одбране“ добио је тога дана задатак да са командантом 204. ваздухопловне бригаде, бригадним генералом Предрагом Бандићем, хеликоптером пође пут Стајићева, где су припадници Војске Србије и Сектора за ванредне ситуације МУП-а помагали завејаним грађанима. Требало је да из ваздуха начини неколико снимака завејане колоне и евакуације војним хеликоптером.

Снимио Горан СТАНКОВИЋ

– Полетели смо с хелидрома ВМА, прво до аеродрома у Батајници, како бисмо допунили гориво, а затим ка Зрењанину. Осећао сам да се „газела” једва бори с ветром који је бивао све јачи како смо се приближавали Стајићевој – каже Горан Станковић и признаје да је адреналин учинио да не осећа зиму и не размишља пуно о опасности летења по таквом невремену.

У хеликоптеру су, поред генерала Бандића и фото-репортера „Одбране”, били и пилот мајор Славко Бајаћ и старији водник прве класе Горан Станчевић.

Генерал Бандић желео је да лично надгледа сложу акцију евакуације људи која је, како је планирано, требало да се изведе транспортним хеликоптером Ми-8. „Газела” је неколико пута слетала и полетала пратећи „осмицу” на путу до Зрењанина.

Мала Ања завејана

Током једног од слетања Бранислав Милосављевић, командант ватрогасно-спасилачког батаљона из Зрењанина, обавестио је генерала Бандића како полиција има информацију да се на око километар и по одатле, у једној кући, налази беба са дадиљом, и да су због невремена остале без хране за дете.

Зорица Бајић, мајка мале Ање, радила је претходног дана поподневну смену у фабрици у Зрењанину и, како нам

је објаснила, требало је да исте вечери аутобусом стигне до куће, где њену ћерку чува дадиља Верица Борић.

– Аутобус којим сам пошла није могао даље од Стајићева због сметова. Ја сам ту и остала да преспavam код родбине, а Ања је са дадиљом била у кући. Проблем је настао зато што је понестало хране за дете, па се због тога узнемирила. Полиција због блокаде није дозвољавала никоме да прође до њих и да им донесе храну. Такође, нису смели да се усуде и оду по дете јер је постојала могућност да се и сами заглаве у сметовима, што би за бебу било опасно – каже Ањина мајка.

Непланирана евакуација

Командант 204. ваздухопловне бригаде каже да није пуно размишљао када је наредио пилоту да крену по малу Ању. Са њима је пошао и Бранислав Милосављевић како би им показао пут. Дадиља Верица је била у шоку видевши хеликоптер и људе који су дошли по њих. Пошто је тражила мало времена да припреми потребне ствари за дете, генерал Бандић се хеликоптером вратио до Стајићева, а са Верицом и Ањом остао је старији водник Станчевић.

– Када смо се вратили по њих, слетели смо веома близу куће. Све је било залеђено, капије нису могле да се отворе. Старији водник Станчевић прескочио је ограду и понео ствари, а ја сам пришао и прихватио Ању преко ограде како бих је унео у хеликоптер. Њена дадиља се, иначе, плаши летења, а можете замислити у каквом је шоку била када смо јој рекли да уђе у летелицу по таквом невремену – сећа се генерал Бандић тих сцена.

Горан Станковић, који је све време био у посади тога дана, каже, није испуштао фотоапарат из руку. Међу бројним снимцима које је послао редакцији била је и та на којој генерал Бандић носи малу уплакану Ању, покушавајући да је заштити од удара ветра и хладног ваздуха од елисе хеликоптера. Слика је, међу двадесетак других, објављена у фотгалеријама сајтова Министарства одбране и Војске Србије. Међутим, врло брзо је на друштвеним мрежама почела да кружи фотографија, која ће, како се касније испоставило, оставити снажан утисак у јавности. Позната новинарка Бојана Лекић је на свом твитер налогу поставила ту фотографију уз коментар: „Погледајте лице овог човека. Наравно да бисте му дали дете. Војник спасава дете у Банату.” Тек касније су они који познају генерала и открили његов идентитет.

– Све ово што смо радили, радили смо због наших грађана, не због публицитета. Увек ћемо помоћи највише што можемо. Драго ми је, ако су људи у медијима препознали наш труд – кратко је прокоментарисао генерал Бандић, човек чије је лице за један дан упознала Србија. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

Састанак начелника Генералштаба и команданта КФОР-а

Састанак на нивоу Заједничке комисије за спровођење Војнотехничког споразума одржан је у „Филмском граду“, бази КФОР-а у Приштини. На састанку су начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић и командант КФОР-а генерал-мајор Салваторе Фарина разговарали о актуелном стању безбедности на Косову и Метохији и у Копненој зони безбедности, као и о даљој сарадњи Војске Србије и КФОР-а.

То је други сусрет начелника Генералштаба Војске Србије и команданта КФОР-а од како је италијански генерал, у септембру 2013. године, преузео команду над припадницима међународних снага на Косову и Метохији.

После сусрета, делегација Војске Србије коју је предводио генерал Диковић посетила је манастир Високи Дечани. ■

Начелник Генералштаба у Новом Саду

Начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић обишао је јединице у гарнизонима Нови Сад, Ваљево, Шабац и Сремска Митровица.

После сагледавања стања у јединицама начелник Генералштаба и начелници организационих целина Генералштаба информисали су припаднике војске о актуелном стању у Војсци Србије и плановима и намерама за ову и наредне две године. ■

Обележен Дан Четврте бригаде

У врањској касарни „Први пешадијски пук књаза Милоша Великог“ одржана је свечаност поводом Дана Четврте бригаде – 31. јануара, који се прославља у знак сећања на дан када је, пре 136 година, Шумадијски корпус с генералом Белимарковићем на челу ослободио Врање од вишевековног турског ропства.

Свечаности су присуствовали командант Копнене војске генерал-потпуковник Александар Живковић, државни секретар Министарства за рад и социјалну политику Негован Станковић и бројни гости.

Командант Четврте бригаде бригадни генерал Зоран Лубура истакао је у поздравној речи да је током претходне године бригада извршила више од 700 гађања из различитих врста наоружања и извела око 40 вежби команди и јединица. Посебно је истакао успешно ангажовање вода из састава бригаде у мултинационалној операцији UNIFIL у Либану.

Заменик команданта Четврте бригаде пуковник Зоран Насковић предводио је делегацију која је положила венац на Споменик ослободиоцима Врања у српско-турском рату 1878. године.

У оквиру обележавања празника, епископ врањски Пахомије и свештенство врањске епархије, уз саслужење главног војног свештеника капетана Слађана Влајића и његовог помоћника старијег водника Ивана Ганића, освештали су богослужбени простор Четврте бригаде. Освећењу је присуствовао и заменик команданта Копнене војске генерал-мајор Милосав Симиновић. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

Анализа ванредних догађаја

На анализи ванредних догађаја у Војсци Србије за 2013. годину, заменик команданта Здружене оперативне команде бригадни генерал Славољуб Јанићијевић указао је на значај предузимања свих прописаних активности да до ванредних догађаја не дође.

Сагледане су чињеница које су везане за ванредне догађаје и околности под којима су они настали и последице по војну организацију и појединце, с циљем бољег дефинисања превентивних мера у овој години.

У години за нама, број ванредних догађаја у Војсци Србије на истом је нивоу као и 2012. године. ■

Нацрти закона о одбрани и Војсци на јавној расправи

Ефикасније функционисање система

Министарство одбране од 1. до 25. фебруара спроводи јавну расправу о *Нацрту закона о изменама и допунама Закона о одбрани* и *Нацрту закона о изменама и допунама Закона о Војсци Србије* у складу са закључцима Одбора за правни систем и државне органе Владе Србије. Циљ је наставак реформи и побољшање ефикасности функционисања система одбране и Војске Србије.

У разговору са Биљаном Бабић, секретаром Министарства одбране, интересовало нас је најпре зашто се предлажу измене и допуне *Закона о одбрани* и *Закона о Војсци Србије* и шта оне предвиђају, тако да јавност, а посебно учесници јавне расправе имају јаснију представу о томе шта се хоће овим изменама.

Измене су предузете да би се отклонили уочени недостаци у практичној примени ових закона, као и због потребе за усаглашавањем са променама извршеним у правном систему Републике Србије које се односе на део материје уређене овим законима.

Текстове нацрта прописа који су предмет јавне расправе израдила је Радна група образована решењем министра одбране, након што је претходно извршена анализа решења у законима који уређују област одбране и Војске Србије. Спроведена је такође и интерна процедура прикупљања предлога и сугестија за измене и допуне наведених закона,

прибављена су мишљења организационих јединица Министарства одбране и органа управе у саставу Министарства о радним верзијама нацрта закона и одржана је стручна расправа у Министарству одбране.

Измене Закона о одбрани

Део решења у *Нацрту закона о изменама и допунама Закона о одбрани* односе се на дефинисање појмова и усклађивање израза који се користе у овом закону ради једнообразног коришћења и отклањања уочених непрецизности у важећим решењима.

Прецизирају се надлежности председника Републике, Владе, Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије у области одбране и врши усаглашавање са надлежностима прописаним у другим законима у циљу избегавања понављања истих надлежности у више закона (у *Закону о Војсци Србије*, *Закону о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије*, *Закону о ванредним ситуацијама*).

Предложеним изменама ближе се уређују овлашћења за доношење подзаконских прописа за извршавање овог закона, што није било прецизно уређено и због чега неки прописи нису донети. Прецизније се уређује материја инспекцијског надзора у области одбране, односно инспекцијски послови које обавља Инспекторат одбране као орган управе у саставу Министарства одбране.

Прецизније се уређују надлежности у области планирања и изградње војних објеката, заједничког цивилно-војног система управљања ваздушним саобраћајем, као и област саобраћаја на унутрашњим пловним путевима у погледу посебности које произилазе из војног режима саобраћаја за потребе одбране из делокруга Министарства

одбране и Војске Србије, чиме се уједно врши усклађивање одредаба овог закона са законима који уређују наведене области (Закон о планирању и изградњи, Закон о ваздушном саобраћају и Закон о унутрашњој ђловидби).

Додатно се уређују и посебне дужности министарстава и осталих државних органа у поступку припремања и спровођења планова одбране у пословима и делатностима који се извршавају у вези са њиховим надлежностима.

Као значајна новина предлаже се да послове заштите и заступања имовинско-правних интереса Републике Србије у погледу имовине коју користи Министарство одбране и Војска Србије врши војно правобранилаштво, имајући у виду обим и специфичности те имовине, специфичности војне организације, војних делатности и војне службе, као и постојећу праксу у другим државама и оружаним снагама, што све опредељује овакав предлог.

Ближе се уређују делатности логистичке подршке Војске Србије, тако што се предвиђа овлашћење Владе да оснива војне установе са статусом правног лица које вишком капацитета могу да пружају услуге ван Министарства одбране и Војске Србије по тржишним условима. За постојеће војне установе (Војна установа „Моровић” – Моровић, Војна установа „Дедиње” – Београд, Војна установа „Тара” – Бајина Башта, Технички ремонтни завод „Ђурђе Димитријевић Ђура” – Крагујевац, Војна грађевинска установа „Београд” – Београд и Војна грађевинска установа „Београд-2” – Београд) одређује се да стичу статус правног лица даном ступања на снагу овог закона.

Обавезе грађана

Што се грађана тиче, нацртом закона предвиђено је да они, поред извршавања војне, радне и материјалне обавезе и обавезе да учествују у цивилној заштити, имају и обавезу да учествују у обучавању за потребе одбране, у складу са законом, одлукама надлежних органа, плановима одбране и плановима образовања за потребе одбране.

Статусна питања

Изменама и допунама Закона о Војсци Србије предлажу се и нека нова решења као што су: прописивање могућности да се професионални војник који је у радном односу на одређено време провео девет година прими на службу у Војсци Србије у својству цивилног лица на служби у Војсци Србије без јавног конкурса; престанак службе по потреби службе с правом на пензију без стављања на располагање официру односно подофициру у служби на неодређено време који је навршио најмање 50 година живота и има 20 година стажа у служби у својству професионалног војног лица и испуни један од услова који су наведени у измени члана 110. став 5, што је неопходно предвидети ради усклађивања годишњег прилива и одлива кадра.

Нацрти закона са образложењем и подацима значајним за сировођење јавне расправе објављени су на сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs и на Порталу е-Управе.

Прва јавна расправа одржана је у Нишу, 10. фебруара, а следеће су у Крагујевцу (18. фебруара), Новом Саду (20. фебруара у 11 часова у Дому ВС, Београдски Кеј 9) и Београду (25. фебруара у 11 часова у Дому ВС, Браће Југовића 19).

Предложене су такође допуне закона којима се уређују мере заштите војних објеката и рејона уз те објекте у погледу физичко-техничког обезбеђења и безбедносне заштите, начин одређивања тих мера и начин контроле предузетих мера које су се у пракси показале као неопходне и које се не могу уредити подзаконским актима, јер су законодавна материја.

Уређује се начин вршења истраживања од значаја за одбрану и посебне обавезе физичких и правних лица која се баве истраживањима која могу имати посебан значај за одбрану и захтевају примену посебних мера заштите тајних података у одбрани и безбедности земље.

Прецизније се уређује материја планирања одбране тако што се утврђују дужности правних лица од значаја за одбрану – у ком погледу и које сегменте из Плана одбране самостално планирају.

Предлажу се измене и допуне којима би се уредила материја безбедности и мере заштите тајних података, предузимање мера безбедности у организовању и извођењу војних вежби; начин одређивања тајних података у одбрани и безбедности и забрана приступа и снимања одређених војних објеката, као и забрана грађења у рејонима тих објеката; ограничења у погледу извођења радова на премеру и истраживању у граничном појасу; забрана уношења података о војним објектима у картографске публикације и одређивање послова од посебног значаја за одбрану и посебних услова за њихово обављање и ближе уређују посебне мере које се односе на прописивање одређених ограничења слободе кретања у ратном и ванредном стању. Предложеним решењима отклонио би се недостатак у законодавном уређивању ове материје која је била уређена прописима који су престали да важе.

Нови предлози у Закону о Војсци Србије

Предложена решења у Нацрту закона о изменама и допунама Закона о Војсци Србије највећим делом се односе на уређивање материје која у закону тренутно није уређена, а посебно на: евиденције у области рада/службе у Војсци Србије, војне легитимације и идентификационе картице, могућност

Заштита имовине

Као значајна новина предвиђа се да послове заштите и заступања имовинско-правних интереса Републике Србије у погледу имовине коју користе Министарство одбране и Војска Србије врши посебан организациони део, односно Војно правобранилаштво.

Предложено решење заснива се на посебној правној природи и правном режиму имовине која се прибавља и користи за потребе одбране и Војске Србије. Наиме, обим и специфичности те имовине које произилазе из чињенице да се ради о средствима за посебне намене, као и из специфичности у погледу војне организације, војних делатности и војне службе опредељују овакав предлог.

Предлог се заснива и на чињеници да су се послови заштите имовинско-правних интереса имовине коју користе министарство надлежно за послове одбране и Војска одувек обављали самостално, а овакав приступ потврђује и постојећа пракса у другим државама и оружаним снагама у којима ове послове врше органи министарства надлежног за послове одбране – војни правобраниоци (војни адвокати), који су у саставу министарства или при оружаним снагама.

Предложена решења припремљена су у контексту израде Нацрта закона о правобранилаштву и постигнутим прелиминарним договорима са Министарством правде и државне управе.

Стари називи

Предлаже се да се у Закон о Војсци Србије преузму нека ранија решења. Да се виду Ваздухопловство и противваздухопловна одбрана врати назив: „Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана“ и да се у роду речних јединица поново уведу ранији чинови, имајући у виду традицију и упоредна решења у законима других земаља, као и да то неће изазвати трошкове.

упућивања на рад у иностранство на основу извршавања обавеза преузетих закљученим међународним споразумом и друго.

Ту спада и материја коју је потребно ближе уредити и усугласити са потребама војне службе: организација Војске Србије, специфична војна служба и служба под отежаним условима, надлежности министра одбране и начелника Генералштаба Војске Србије у командовању и руковођењу Војском Србије, услови за пријем у професионалну војну службу, решавање о стањима у служби, престанак службе по потреби службе, плате и новчане накнаде, пријам цивилних лица на служби у Војсци Србије и друго.

Прецизирана су овлашћења за доношење појединих прописа како би се обухватила целокупна материја за коју постоји потреба да се уреди подзаконским актима, као што је на пример пријем цивилних лица на служби у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса.

Према предложеним решењима, из Закона о Војсци

Србије треба да се бришу звања као предмет уређивања овог закона, као и одредбе које се односе на обавезу полагања стручних испита за рад у Војсци Србије, јер су актима о формацији уређени елементи формацијских места у погледу чинова односно звања и стручне квалификације потребне за обављање послова за свако поједино формацијско место, у складу са овим законом и другим законима којима су прописани услови за обављање појединих послова (Закон о државној ујрави, Закон о ојшћем ујравном јосћујку).

Оцењено је да посебан државни стручни испит који би полагала цивилна лица на служби у Војсци Србије не би тим лицима обезбедио квалификацију која је неопходна за њихов рад, а која се не може стећи државним испитима у оквиру струке коју та лица имају и да трошкови у вези са организацијом испита за цивилна лица која раде на целој територији Републике Србије, од којих велики број успешно обавља послове и задатке на својим радним местима већ дуги низ година, не би били оправдани.

Предлаже се и уређивање права на продужено осигурање и накнаду због престанка запослења супружнику премештеног официра, односно подофицира коме престане радни однос на неодређено време због премештаја, а у месту у коме је официр, односно подофицир премештен нема могућности да се запосли – најдуже шест година.

Уводи се и право на бесплатан одмор у објектима предвиђеним за одмор и рекреацију лицима која врше специфичну војну службу и право на боравак у објектима предвиђеним за одмор и рекреацију по регресираним ценама за професионалне припаднике Војске Србије и чланове њихових породица.

На крају разговора, секретар Биљана Бабић истиче да је циљ који треба да се постигне предложеним изменама и допунама Закона о одбрани и Закона о Војсци Србије побољшање постојећих решења којим ће се допринети даљој реформи система одбране и професионализацији Војске Србије и остварити позитиван утицај на даљу ефикасност функционисања система одбране и Војске Србије. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Специјална плакета заставнику Ранку Пашићу

Заставник прве класе Ранко Пашић добитник је Специјалне плакете у овогодишњој акцији „Најплеменитији подвиг године“, у којој компанија „Вечерње новости“ по 51. пут додељује признања најплеменитијима и најхуманијима у години за нама.

То признање заставник Пашић, главни подофицир Трећег батаљона војне полиције, заслужио је јер је из куће у пламену, са колегама, спасао старицу Љубицу Лазаревић, у непосредној близини касарне „Књаз Михаило“ у Нишу. Заставнику Пашићу, на свечаности у Скупштини града Београда, плакету је уручио академик Матија Бећковић.

Хитром реакцијом спречио трагедију

Неколико припадника Трећег батаљона војне полиције и Треће бригаде Копнене војске, крајем септембра прошле године, враћајући се с посла приметили су да је једну од кућа у близини касарне „Књаз Михаило“ у Нишу захватио пожар, а окупљене комшије рекле су да се у кући вероватно налази седамдесетосмогодишња Љубица.

Не губећи време, заставник Ранко Пашић поквасио се на чесми у дворишту и заштитивши се влажном крпом ушао у пожаром захваћену кућу. Пробијајући се кроз густ дим успео је пронаћи старицу која је у полусвесном стању лежала на поду, и изнео је из куће.

За то време, његове колеге су већ почеле да гасе пожар, а за неколико тренутака пристигла је и ватрогасна јединица из Ниша, као и хитна помоћ која је повређеној Љубици, која је задобила опекотине, указала медицинску помоћ.

– Тај део спасавања потрајао је минут, можда два, али се мени чини као да је трајао читаву вечност. Никада ми време није тако споро пролазило – присећа се заставник Пашић догађаја због кога је проглашен једним од хероја хуманости.

– Лепо је што се неко сетио да се најплеменитије људске особине не забораве – истакао је заставник Пашић, додајући да се није надао признању. О његовом подвигу „Одбрана“ је писала прошлог септембра, када је Пашић извукао из пламена несрећну старицу.

Стручни жири, чији је члан био и начелник ВМА бригадни генерал др Маријан Новаковић, донео је одлуку да је најплеменитији човек 2013. године Горан Сладојевић, грађевинац из Бадовинаца, муж и отац троје деце, који је ризиковао свој живот да би спасао четворицу комшија које је обориле смртоносни гас.

Академик Матија Бећковић уручује признање заставнику Ранку Пашићу

Златна плакета за колективни најплеменитији подвиг ове године припала је породици Мијаиловић из Београда, који су, када више нису могли да помогну свом сину који је, после саобраћајне несреће био у стању мождане смрти, одлучили да се његови органи трансплантирају и тиме сачували четири живота.

Четрнаестогодишњем Николи Јечменици ове године припала је Златна плакета за најплеменитији дечји подвиг, јер је на првомајском уранку, када је пламен захватио ногувице његовог друга Марка Ђурчића, једини остао присебан, стигао успаниченог дечака, обориле га и голим рукама угасио ватру на њему.

Специјалне плакете, уз заставника Пашића, добило је још 14 хероја чији су подвизи обележили годину која је за нама.

„Најплеменитији подвиг године“ једна је до најдугувечнијих и најугледнијих друштвено одговорних акција у српским медијима, а признања се сваке године додељују грађанима који су се у претходној години истакли својом хуманомшћу, несребичношћу и пожртвовањем. ■

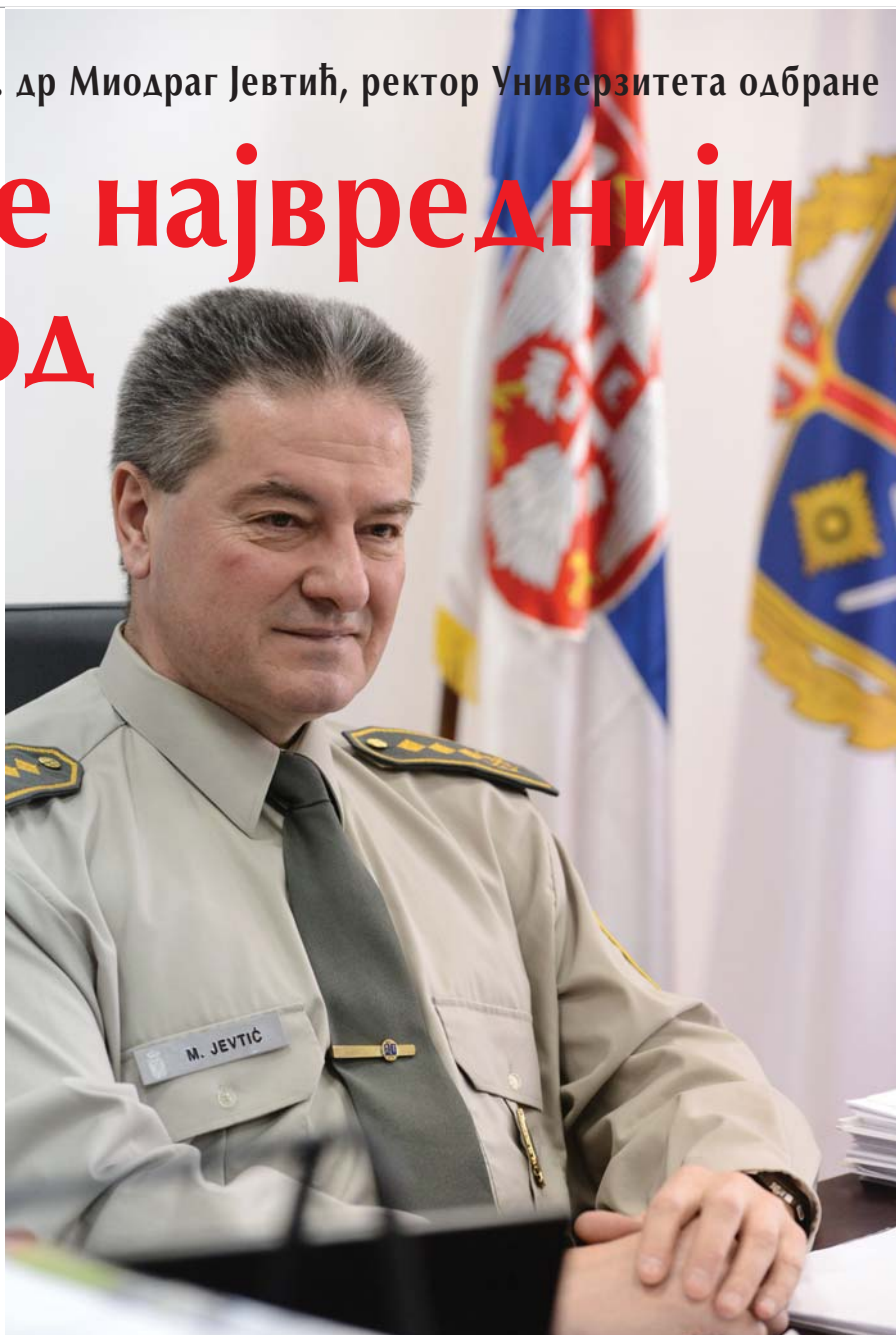
Б. МИЉИЋ
Снимио Ј. МАМУЛА

Генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић, ректор Универзитета одбране

Знање је највреднији производ

Заједничким радом са осталим чланицама академске заједнице и уз потпуно разумевање нашег оснивача успели смо да ускладимо захтеве републичког образовног система са специфичним захтевима и потребама које пред нас стављају Министарство одбране и Генералштаб Војске Србије. Уверени смо да смо за ове три године, од оснивања до данас, у Конференцији универзитета Републике Србије и целокупној академској јавности успели да изградимо и одбранимо имиџ стабилне, организоване и цењене високообразовне установе у којој се реализују специфични образовни захтеви и потребе.

СНИМАО Д. БАНДА

Прошле су три године од оснивања Универзитета одбране 24. фебруара 2011. и усвајања Статута, којим је регулисан његов положај у систему одбране и високошколском систему Србије. Први човек Универзитета, ректор генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић износи за „Одбрану“ своје утиске о пређеном путу и визијама даљег развоја ове најмање високошколске установе.

■ *Господине генерале, формирање Универзитета одбране имало је за циљ подизање нивоа образовања и школовања будућих официра Војске Србије и усклађивање студијских програма са савреме-*

ним захтевима професије и система одбране и безбедности. Колико се у томе успело за ове три године?

– На почетку 21. века, очекивани развој науке и технологије наметнуо је, као највећу вредност и најпожељнији производ, управо знање. Пратећи активности у области високог образовања, прихватањем Болонске декларације, још 2005. године Министарство одбране препознало је потребу за хармонизацијом војног образовања с високо образовним системом у Србији. Благовремено се започело с припремама за акредитацију студијских програма високошколских јединица за области образовног и научног деловања. Тај

процес завршен је 2010. године када је акредитован и Универзитет одбране у Београду, чији је задатак био да обједињавањем дотадашњих сазнања и просторних и академских ресурса високошколских установа у свом саставу, обезбеди профилисање потребног официрског кадра. Циљеве и задатке школовања будућих официра и њихово касније усавршавање требало је довести у непосреднију везу с потребама Војске Србије, а структуру студијских програма ускладити с мисијама и задацима војске и захтевима болоњског процеса.

■ *Шта је обележило време иза нас?*

– Сагласно захтевима Националног савета за високо образовање Републике Србије, законски и нормативно уредили смо сва акта која омогућавају функционисање Универзитета одбране и имплементирали их у наше високошколске установе, Војну академију и Медицински факултет Војномедицинске академије. То нам је омогућило да током ове године кренемо у другу, развојну фазу, која подразумева јачање квалитета и унапређење рада Универзитета и његових образовних јединица, уз неопходну ревитализацију академске и интелектуалне елите Војске Србије и Министарства одбране. Универзитет одбране омогућава да се у процесу образовања припадника система одбране учини квалитативни корак више, неопходан у времену у коме живимо. У том контексту смо, заједничким радом с другим чланицама академске заједнице и уз потпуно разумевање нашег оснивача, који, својим мониторингом, ни на који начин не угрожава аутономност Универзитета одбране као високошколске институције, успели да ускладимо захтеве републичког образовног система са специфичним захтевима и потребама које пред нас стављају Министарство одбране и Генералштаб Војске Србије. Уверени смо да смо за ове три године, од оснивања Универзитета одбране до данас, у Конференцији универзитета Републике Србије и целокупној академској јавности успели да изградимо и одбранимо имиџ стабилне, организоване и цењене високообразовне установе у којој се реализују специфични образовни захтеви и потребе. Интерперсонална комуникација која је постојала и раније, сада је подигнута на

виши, интеринституционални ниво, све у контексту даљег унапређења сарадње између војнообразовног процеса и високог образовања на другим универзитетима у Србији.

■ *Традиција војног школства у Србији представља чврсте темеље за жељени убрзани развој?*

– Чувајући и поштујући све оно што су генерације пре нас створиле, баштинимо традицију војног образовања

још из 19. века. Прва војна болница у Србији формирана је 1844, а Артиљеријска школа 1850. године. Ми, дакле, имамо на кога да се угледамо, имамо њихова драгоцену искуства, која су током времена изграђивана и обогаћивана, а наша је обавеза да дамо свој допринос. Војна академија представља елитну војну образовну установу, а Медицински факултет ВМА већ има велики углед у области медицинске едукације. Он је организован уз менторски

ИСТРАЖИВАЧКИ РЕСУРСИ

■ *Опшће је познато да су образовни и истраживачки ресурси којима располажу Министарство одбране и Војска Србије веома ресурснообилни. Њиховим обједињавањем очекује се нови квалитет и образовању будућих официра?*

– Наша је интенција да ресурсе које имамо и који су сада веома ефикасно обједињени и интегрисани у Универзитету одбране, ставимо у функцију стварања високо образованог и професионално обученог официрског кадра, како у националним оквирима, тако и у партнерским односима у региону и шире. Наравно, све ради јачања националних и регионалних одбрамбених способности. Ресурси којима располажемо, капацитети, објекти, инфраструктура, наставни кадар, омогућавају нам да њиховом интеграцијом стварамо квалитет више, не само рационализацијом рада и смањењем трошкова пословања, већ, што је много важније, квалитетнијим научноистраживачким радом, напреднијим и ефикаснијим образовањем и стварањем официра примерених захтевима новог доба. То дефинитивно јача потенцијал Универзитета одбране као целине, али и сваке његове образовне јединице понаособ. Најпре, богатијом и свестранијом стручном сарадњом са другим образовним установама у националним, али и међународним оквирима, а затим и све већом, квалитетнијом и целовитијом понуду наших услуга на тржишту знања. Наша јавност већ препознаје да Универзитет одбране веома ефикасно подржава, помаже, контролише и усмерава рад својих образовних јединица, с њиховим образовним и научноистраживачким капацитетима и тако им омогућава складно функционисање и виши ниво образовно-научног процеса.

■ *За прошле три године Универзитет одбране, захваљујући и угледу који Војска има, свекако је уважено место и у академској заједници. Сарадња с универзитетима у Србији је све богаћја.*

– Та сарадња огледа се у многим областима, и у домену усклађивања законске регулативе и у погледу мобилности наставног особља и заједничког научноистраживачког рада. Наши наставници држе наставу на неким државним универзитетима, док за наше потребе, у нашим високошколским јединицама, дакле на Војној академији и на Медицинском факултету ВМА, у наставном процесу учествују професори с цивилних факултета. Таква мобилност наставног особља дефинисана је споразумима о сарадњи, које смо потписали са свим универзитетима у Србији и одвија се на плански и организован начин.

Тим споразумима дефинисани су, између осталог, заједнички рад на научноистраживачким пројектима и обострана подршка и помоћ у раду, што свакако доприноси развоју Универзитета одбране и академске заједнице у целини. Чињеница да смо најмањи и најмањи државни универзитет у Републици, не значи да имамо најмањи значај. Наши професори активно учествују у бројним активностима академске заједнице, редовно смо консултовани и активно партиципиремо у реализацији бројних задатака у области образовања и научноистраживачког рада, наши кадети учествују у раду Студентске конференције универзитета Србије, што све показује да је Универзитет одбране активни партнер у заједници универзитета у Србији.

принцип, по узору на најсавременије у свету, тако да с правом процењујемо да је и то корак напред у развојном смислу.

■ *Колико је Универзитет одбране присутан на тржишту знања ван наших граница?*

– Универзитет одбране је аутономна академска целина која организује високообразовни процес у три, а ускоро ће и у четири образовна научна поља. Већ имамо студијске програме за сва три нивоа високог образовања, у области друштвено-хуманистичких, техничко-технолошких и медицинских наука, а у завршној фази је и програм у области природно-математичких наука, чиме се сврставамо у ред веома озбиљних научних и образовних установа у земљи. Наше услуге у области високог образовања тиме постају изузетно респектабилне, интердисциплинарни студијски програми које смо акредитовали омогућавају нам да изузетно квалитетно школујемо амбициозне младе људе у оним научним областима за које постоји велико интересовање у систему одбране и безбедности, али и за потребе наменске индустрије, на пример. Од нас се очекује да дамо активни образовни и истраживачки допринос стварањем кадрова и дефинисаних студијских програма, реализацијом курсева, тренинга, обуке и образовања људи који те циљеве могу да остваре. У том смислу, наше могућности су велике. Могућности Универзитета одбране на тржишту знања су све видљивије. Ми хоћемо и можемо да постанемо јасно препознатљив бренд наше државе и моћна референца нашем државном и војном руководству на европском путу у билатералним и мултилатералним контактима. На тржишту 21. века образовање и стечено знање су веома тражена и добро плаћена роба. Убеђени смо да конкуренцију окружења у том смислу можемо да издржимо.

■ *Како ће се Универзитет одбране изборити за лидерску позицију у образовању?*

– Наша позиција у регионалном и европском окружењу јесте веома добра. Оснивањем Универзитета одбране, његовим конституисањем, савременом организацијом и модерном презентацијом, начинили смо корак више у понуди квалитетног интердисциплинар-

ног и интероперабилног знања у области одбране и безбедности, веома траженог производа у данашње време, не само у региону, већ и знатно шире. О великом интересовању наших суседа, земаља Европске уније, па и ван Европе, сведоче наши све бројнији контакти с људима који се баве питањима одбране и безбедности. Током протекле три године, велики број делегација из различитих земаља посетио је Универзитет и наше високошколске јединице. Били су ту представници војних, али и цивилних образовних установа из земаља бивше Југославије и Западног Балкана, као и из Европске уније и широм света. Посетили су нас представници армија богатих, али и мање развијених земаља, неки су нам били узор, а некима смо то постали ми. Наш први партнер, универзитет који нам је на неки начин био и ослонац у планирању развоја нашег војног образовног система, свакако је Универзитет одбране у Брну у Чешкој, чији је доскорашњи ректор, професор Урбан, и почасни доктор нашег универзитета. Уз њихову помоћ и сарадњу, сагледали смо специфичности војног образовног система у односу на цивилни сектор образовања, а наша два војна универзитета су по организационом моделу јединствена у Европи. Ми смо наш војнообразовни систем хармонизовали с националним, ускладили с Болоњском декларацијом, применили европске стандарде у већини студијских програма и омогућили да наши дипломци буду потпуно оспособљени за обављање свих активности и задатака који подразумевају партнерски однос и мултидисциплинарност. Зато с поносом можемо рећи да је Србија и у области образовања поново део европске породице, баш као што је некада била.

■ *Универзитет одбране сарађује с многим универзитетима и факултетима у земљи и иностранству. Да ли је и шта сарадња један од начина ефикаснијег пробијања на тржишту знања?*

– Веома добро сарађујемо са свим државним универзитетима у земљи, а поред чешког универзитета, наши партнери су универзитети одбране Пољске, Словачке, Бугарске, Национални универзитет одбране САД, цивилни универзитети у Марибору, Бањалуци и Источном Сарајеву. Тиме се листа наших партнера не завршава. Предстоје нам разговори с представницима ријечког свеучилишта, Универзитета БиХ у Сарајеву... Сарадња с тим универзитетима огледа се у размени наставника и кадета, заједничком учешћу у научноистраживачким пројектима, реализацији одређених европских „темпус пројеката“. Досадашњим резултатима рада, постојећим ресурсима, материјалним и кадровским, дали смо одређене сигнале и партнерима и евентуалним корисницима наших услуга у региону и Европи. Прошле године на нашем универзитету одбране, на различитим нивоима школовања и усавршавања, од основних, мастер и докторских студија, до високих студија безбедности и одбране у ШНО, школовало се 66 странаца, укључујући и све земље у окружењу. Ове године већ је пријављено више од седамдесет нових полазника, очекујем да их до краја године буде више од сто. Србија поново постаје место где има шта да се научи, а посебан печат томе дају наши пријатељи који су се некада школовали на овим просторима а сада су на утицајним дужностима у својим земљама. Организовали смо конференцију највиших представника војног образовних система земаља југоисточне Европе, на којој су постављени оквири и бројни задаци у развоју специфичности војног образовања. Све то показује да смо у нашим настојањима да јачамо образовни ниво академске, посебно војне елите, наишли на разумевање не само наших партнера у земљи, већ и у иностранству.

■ *Време промена захваћило је и образовање официра. Тражи се перманентно усавршавање и интердисциплинарно знање. Да ли Универзитет одбране и његове*

РЕГИОНАЛНИ ОБРАЗОВНИ ЦЕНТАР

■ *Господине генерале, јасно је да не треба да се плашимо за будућности Универзитета одбране. Можемо ли, само три године од његовог оснивања, рећи да је будући регионални образовни центар у пуном замаху?*

– Чврсто смо на земљи и дубоко свесни да смо на почетку тог пута. Присталица сам кретања „корак по корак“, јер у сфери образовања велики, непроверени и ризични скокови не доносе увек добра. Ојачали смо постојеће ресурсе, интегришемо их у јединствен образовни систем, учинили их препознатљивим и признатим, употребљивијим у систему одбране и безбедности у региону и шире, а сада идемо даље. Развој студијских програма на основним и специјалистичким, а затим и мастер и докторским студијама, као и целоживотно усавршавање, јесте тај корак даље. Не заборављамо, наравно, ни развој научноистраживачког рада у области одбране и безбедности, формирали смо и кадетски истраживачки центар, што ће обогатити нашу понуду на тржишту образовања. Квантитативно и квалитативно обогаћујемо сарадњу у националним и међународним оквирима, профилишемо се као врхунска образовна институција, која је у овом тренутку и овом делу Европе веома конкурентна. Све нам то намеће визију стварања референтног регионалног образовног центра у области одбране и безбедности, али бих волео да нас најпре други тако препознају. У том погледу охрабрују мишљења представника европских универзитета одбране који су нас посећивали током претходних година. Већина њих су били искрено изненађени оним што су видели и сагледали у оквиру нашег универзитета.

образовне услове што омогућавају?

– Трудимо се да стварамо лидере у областима за које су се полазници определили. Некада су официри српске војске били препознатљиви не само по војно стручној оспособљености, већ и по широком и интердисциплинарном образовању, међу њима је било академика и у свету веома цењених научника. Универзитет одбране улаже напоре да уз јасну подршку војног менаџмента омогући стварање официра високих интелектуалних способности, академски потпуно равноправних у свим областима друштвених делатности, поузданих професионалаца за све три мисије наше војске, али и за обављање бројних активности, не само војничких. Зато ми ширимо, унапређујемо и акредитујемо студијске програме. У сарадњи с Генералштабом Војске Србије непрекидно радимо на модернизацији и развоју војног образовног процеса, који ће Војсци дати стручног официра, образованог и интероперабилног лидера у струци коју је изабрао за животни позив. Сагледали смо што је могуће објективније и страније потребе Војске за специфичним високообразованим кадром и повећали фонд часова војно стручног оспособљавања у појединим студијским програмима, наравно у границама акредитације. То повећање није само у теорији-

ском погледу, већ и у делу практичног оспособљавања, ангажовањем наставног особља Универзитета али и одговарајућих искусних и доказаних специјалиста и експерата из Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије.

■ *Акредитација и реакредитација студијских програма предуслов ефикасног прилагођавања новим савременим школама у образовању. Колико је Универзитет одговорио захтевима времена у том погледу?*

– У протеклом периоду Универзитет одбране акредитовао је 25 самосталних студијских програма и два заједничка, с Универзитетом у Крагујевцу и државним универзитетом у Новом Пазару. Ни мало, ни много. Проценили смо да тај број одговара постојећим ресурсима, захтевима Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, те потребама наменске индустрије и центара за обуку. Акредитацијом основних и мастер студија у области природно-математичких наука, посебно у пољу АБХО, добили смо могућност да школујемо кадрове који ће постати наш ослонац у решавању кризних и ванредних ситуација у тој области. Планирамо да посебну пажњу у наредном времену посветимо Центру за обуку кадрова АБХО у Крушевцу, који ускоро постаје регионални центар и наша ми-

сија јесте да му у том смислу пружимо највећу подршку. Перманентно ослушкујући захтеве тржишта, тражимо решења за побољшање постојећих програма и припрему нових, па смо прошле године, у функцији система одбране, акредитовали основне и мастер студије из области јавних финансија, које се ове године већ реализују. Прошли смо спољашњу евалуацију постојећих програма, од којих смо неке иновирали и контроле су високо оцениле све оно што је у досадашњем циклусу урађено у Војној академији и на Медицинском факултету ВМА, али и на Универзитету одбране генерално. Документација је предата и процес реакредитације студијских програма је у завршној фази. Интересантно је да смо у оквиру Војне академије поред других студијских програма први пут припремили и интегрисане студије за војно ваздухопловство које трају пет година. По завршетку пилоти добијају диплому мастера, док они који, из неких разлога, прекину оспособљавање за пилота не одлазе из система као раније, већ остају и укључују се у друге студијске програме. Намеравамо и да акредитујемо бар један студијски програм на енглеском језику у области за коју постоји интерес кандидата из иностранства, при чему већ имамо академске потенцијале, који омогућавају реализацију те замисли.

■ *Познато је да Универзитет одбране и његове образовне јединице имају веома образован и стручан наставнички кадар. Проблем наставника у униформи је што што рано одлазе у пензију. Како помирићи захтеве војне професије и наставничког позива?*

– Залажемо се и коначно очекујемо разумевање да наши кадрови, наставници који заврше професионалну војничку каријеру, остану део образовног система и наставног процеса и у годинама у којима су најпродуктивнији у трансферу, преносу знања. Њихово знање, искуство, њихови интелектуални ресурси, у које је друштво својевремено нештедимиче инвестирало, треба и даље рационално и ефикасно користити. То је богатство које нема цену и које треба да остане у функцији стварања младих високообразованих официра и других кадрова у систему одбране. ■

Душан ГЛИШИЋ

Верска служба у Војсци Србије

Лагани, али сигурни кораци

Током празника у богослужбеним просторима Војске Србије обављају су редовна богослужења. Свештеници и њихови помоћници увелико раде тамо где су услови обезбеђени, а у првој половини године очекује се да и остали за то предвиђени објекти буду приведени намени. Све иде планираном динамиком, потврђује генерал-мајор Слађан Ђорђевић, начелник Управе за људске ресурсе, и додаје како је посебно важно нагласити да се слобода вероисповести у Војсци Србије остварује искључиво по сопственој вољи и убеђењу и уз уважавање обавеза које проистичу из војне службе.

Патријарх српски Иринеј недавно је освештао параклис Пресвете Богородице на Војној академији и богослужбено место у Специјалној бригади, док се богослужења врше у православним капелама на Војномедицинској академији, у Генералштабу, Команди Ков-а у Нишу, командама прве, друге и треће, специјалне бригаде и 204. бригаде и у капели у Новом Пазару.

Ускоро ће у касарни „Бањица 2” бити освештани богослужбени простори за католичке и исламске вернике, док је у новопазарској касарни, уз православно, већ у функцији и богослужбено место за вернике исламске вероисповести.

Када је реч о верској служби у Војсци Србије све иде својим током, онако како је рекао патријарх српски господин Иринеј, када је, после више од седам деценија, један од архијереја освештао капелу у једној од касарни: – Децо, ђолако... Све што иде ђолако, ђо је добро... И дуговечно.

У функцији изградње оперативних способности

Када говори о значају увођења верске службе у Војсци Србије генерал-мајор Слађан Ђорђевић, начелник Управе за људске ресурсе Генералштаба, подсећа да је реч о организованом виду делатности традиционалних цркава и верских заједница у војној средини, са основном улогом омогућавања уставног права на остваривање слободе вероисповести припадницима Војске Србије, као специфичној категорији грађана.

– Наведена улога остварује се обављањем богослужбених и осталих верских делатности војних свештеника, односно верских службеника, који су у статусу професионалних припадника Војске Србије – официра. Учешће припадника Војске Србије у реализацији делатности верске службе на добровољној је основи, а омогућава се ради јачања њихових духовних и моралних вредности, неговања војничких врлина и патриотизма, као и обликовања грађанске одговорности.

Генерал-мајор Слађан Ђорђевић

Важно је нагласити да се слобода вероисповести у Војсци Србије остварује на принципу добровољности. То практично значи да је верска служба у функцији развоја, изградње, одржавања и повећања оперативних способности Војске Србије приликом извршавања свих дефинисаних мисија и задатака – каже начелник Управе за људске ресурсе.

Генерал Ђорђевић подсећа да је та област у потпуности нормативно уређена, прописан је одређени број формацијских места војних свештеника, односно верских службеника, као и број богослужбених простора у Војсци Србије. Он истиче да је задовољан досадашњим нивоом имплементације верске службе, али да предстоји реализација још много задатака како би верска служба у Војсци Србије функционисала у пуном капацитету.

Потпуковник Микан Васиљевић, референт у Одељењу за веру у Управи за људске ресурсе, као нарочито значајне активности у имплементацији верске службе у години за нама, истиче „најмање четири” које су се наметнуле по обиму и трајању.

– То је на првом месту Конкурс за пријем прве групе кандидата за војне свештенике и верске службенике. После спроведене законске процеду-

ВЕРСКА СЛУЖБА УКРАТКО

– Верска служба у српској војној историји има традицију, а законски је прву пут уређена 1839. године.

– Заступљена је у већини армија у свету.

– Свештеници, односно верски службеници традиционалних цркава и верских заједница који обављају верску службу у Војсци Србије су професионална војна лица високе стручне спреме у статусу официра Војске Србије. Војни свештеник, односно верски службеник, има помоћника.

– Војни свештеници, односно верски службеници и помоћници војних свештеника, односно верских службеника остварују право на здравствено, пензијско и инвалидско осигурање, право на плату, накнаде и друга примања, као и остала права по основу њиховог статуса, у складу са законом.

– Поред општих и посебних услова за пријем у професионалну војну службу, кандидати за војне свештенике, односно верске службенике, морају имати и мишљење традиционалне цркве или верске заједнице.

– Војни свештеници потчињени су командантима (начелницима, директорима) јединица, односно установа, а са канонског становишта одговорни су традиционалној цркви, односно верској заједници којој припадају.

– Планирање богослужбених делатности врши се уз услов да је њихово вршење у сагласности са реализацијом основних задатака, потребама, обавезама, материјалним и финансијским могућностима команди, јединица и установа Војске Србије.

Капетан Слађан Влајић, потпуковник Микан Васиљевић, капетан Горан Аврамов и засјавник Горан Јокановић

ре, почетком августа у професионалну војну службу примљени су прва десеторица официра верске службе, осам православних свештеника, један капелан и један имам. Уследили су избор и постављење петнаест помоћника војних свештеника, верских службеника, на дужности подофицира. Тежиште њиховог досадашњег ангажовања било је уређење и опремању богослужбених простора, али и ства-

рање услова за рад војним свештеницима након пријема у Војску Србије, каже потпуковник Васиљевић.

Као трећу важну активност он истиче избор и уређење богослужбених простора, којих је до сада одабрано седамнаест – тринаест за православне, и по два за католичке и исламске вернике, чије је преуређење и опремање у завршној фази. На крају, урађен је и годишњи план рада Одељења за веру у којем су дефинисане све активности верске службе током 2014. године.

Интересовање расте

Отварањем богослужбених простора у појединим саставима Војске Србије закључена је још једна фаза у организовању и развоју верске службе. То је, према речима главног војног свештеника, капетана Слађана Влајића, био један од тежишних задатака.

– У овом кратком периоду, уређење је, освећено и у функцију стављено девет богослужбених простора за вернике православне вероисповести, као и један за вернике исламске веро-

исповести. Од како се реч Божија опет чује у касарнама, очито је да су верници задовољни, а интересовање за духовне потребе расте свакодневно – каже капетан Слађан Влајић.

На питање има ли отпора или неразумевања, и како су прихваћени војни свештеници, као потпуна новина овог времена у Војсци Србије, капетан Слађан Влајић каже да је, имајући у виду да је од успостављања верске службе у српској Војсци протекло свега шест месеци, прерано да се о томе говори.

– Да би се са објективношћу и релевантно говорило о „прихваћености“, или о евентуалном отпору или неразумевању, неопходно је да се целокупна ситуација сагледа и оцени онда када верска служба буде функционисала један дужи период. Прва искуства са терена сведоче о великом интересовању и жељи за откривањем истине о вери, уз искрену добродошлицу војним свештеницима и верским службеницима у војну средину – каже капетан Влајић.

Он верује да ће време пред нама и предан рад војних свештеника, од-

ПОМОЋ МИРОВЊАЦИМА

– Једна од важних улога војних свештеника јесте едукација припадника Војске Србије који се упућују у мировне мисије. Недавно су наши људи ишли у Либан. У тим и сличним ситуацијама очекивано је да добију упутства како да се снађу у том окружењу, да буду упознати са обичајима људи на чију територију долазе. То је својеврсна припрема и образовање ради успешног обављања задатка – каже генералмајор Слађан Ђорђевић, начелник Управе за људске ресурсе .

РАЗГОВОР О ДУШЕВНИМ СТВАРИМА

Главни војни капелан, капетан Горан Аврамов посебно истиче да Војска Србије преко верске службе доприноси зближавању православне, католичке и исламске заједнице на овим просторима, посебно у домену међусобног поштовања, сарадње и зближавања.

– То је својеврсна мисија зближавања и мост међу људима добре воље – каже капетан Аврамов и истиче да војници католичке вероисповести углавном с њим желе да „поразговарају о проблемима који су више духовне и душевне природе”.

носно верских службеника, донети добре резултате.

– Уз искрену и благочестиву вољу свих оних припадника Војске Србије који теже спознању божанске истине и моралним начелима утемељеним на јеванђељским порукама и Божјим заповестима, верујем да ћемо међусобне односе градити на узајамном разумевању и прихватању и да ће ти односи бити на свеопште добро и у корист наше отаџбине – истиче капетан Влајић.

Главни војни капелан, капетан Горан Аврамов изражава оптимизам кад је реч о реализацији задатака и обавеза из уговора о сарадњи са црквама и верским заједницама у Србији.

– *Законом о Војсци Србије* дефинисано је да се међусобни односи Министарства одбране и црква, односно верских заједница, у вези са вршењем верске службе у Војсци Србије, уређују посебним споразумима. Споразум између Министарства одбране и Светог архијерејског синода Српске православне цркве потписан је 28. јуна 2011, а са преосталих шест традиционалних црква и верских заједница – Римокатоличком црквом у Србији, Исламском заједницом Србије, Словачком евангеличком црквом, Реформатском хришћанском црквом, Евангелистичком хришћанском црквом и Јеврејском заједницом у Србији – 18. октобра 2011. године. Потписивањем споразума, који су од историјског значаја, омогућено је спровођење Уредбе о вршењу верске службе у Војсци Србије. Њиме се регулишу принцип организације и вршења верске службе, надлежности, формацијска места, делатности,

овлашћења и статус војних свештеника, односно верских службеника и права припадника Војске Србије – верника. Одредбе Споразума са црквама и верским заједницама проверају се у пракси и верујемо да ће се у 2014. години примењивати у потпуности, каже капетан Аврамов.

Заједница

Капетан Мустафа Јусуфспахић, главни војни имам и муфтија војвођански изражава велику „захвалност Богу и свима који су се заложили да овај пројекат успе” и да „једна велика седамдесетогодишња неправда”, одвајање вере од институције као што је Војска, сада буде отклоњена.

Каїеџан Мусџафа Јусуфсџахић

– Ми смо дуго година, као Исламска заједница Србије, имали, баш као и данас, добре односе са осталим верским заједницама. Тај наш дух заједништва смо раније, служећи у војсци, као војници, доносили собом. Међутим, били смо ускраћени за место у

касарни, институцији, где би могли да се помолимо Богу. То место је војнику неопходно, у контакту је са оружјем, а када човек осети силу његов дух је нападнут, па му вера и молитва враћају нарушени баланс.

Капетан Јусуфспахић истиче да насмејана лица људи, која су војне свештенике дочекала у касарнама, најбоље говоре о добродошлици и о томе колико је враћање вере у војску прави потез.

– Када је у питању исламски свет, отварање врата касарни Исламској заједници, као и осталим црквама, доводи до разбијања једног неоправданог стереотипа да је Србија земља која недовољно поштује права муслимана, а који је настао као последица не верских, како неки кажу, него – зверских ратова које смо имали. Ми смо овде, сви, очигледно добродошли, на истом задатку. И нисмо ми, примера ради, из муслиманске заједнице – мањина. Ми смо део заједнице.

Ове године у пуном капацитету

Када је реч о верској служби у години у коју смо заборавили, могло би се рећи да је тежишна активност припрема и обављање богослужења и верских обреда и организација осталих верских делатности. Биће расписан конкурс и обављена селекција, обука и пријем војних свештеника, официра верске службе, као и селекциони поступак избора и постављења на дужност кандидата за њихове помоћнике. Предвиђен је наставак процеса преуређења и опремања богослужбених простора, као и курс за помоћнике војних свештеника, односно верских службеника, ради преквалификације у подофицире верске службе.

– Настојаћемо да у наредној години, уз ангажовање постојећег кадра, отпочнемо са верском службом пуним капацитетом, у свим мисијама и задацима Војске Србије и уз непрекидно сагледавање стања и анализе достигнутог нивоа, кажу у Управи за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимко Јово МАМУЛА

Бригадни генерал проф. др Бојан Зрнић, начелник Управе Евроинтеграције у војн

О раду Европске одбрамбене агенције – EDA, нашим обавезама, очекивањима, изазовима и предрасудама разговарали смо с бригадним генералом проф. др Бојаном Зрнићем, који је официр за везу са том агенцијом

Тринаестог децембра прошле године министар одбране Републике Србије Небојша Родић потписао је с Кетрин Ештон, шефом Европске одбрамбене агенције (EDA), Административни аранжман о сарадњи Министарства одбране са том агенцијом. Треба нагласити да је уговор потписан и пре званичне међувладине конференције о отварању преговора са Европском унијом, што је био видан допринос система одбране прављењу те европске агенде државе Србије и потврда да Министарство одбране даје позитиван пример осталим државним институцијама у процесу прикључења.

Административан аранжман са EDA максималан је облик сарадње за државе које нису чланице ЕУ. Иначе, Европска одбрамбена агенција основана је 2004, и у њеном раду учествује 26 од 27 држава чланица ЕУ (осим Данске). О нашим будућим обавезама, очекивањима и изазовима разговарали смо с бригадним генералом проф. др Бојаном Зрнићем, начелником Управе за одбрамбене технологије, који је по одлуци министра одбране официр за везу са EDA.

■ *Шта је иницирало наш сјоразум са њом агенцијом?*

Снимио Р. ПОПОВИЋ

– Желели смо да и систем одбране постане активан део европских интеграција. Уласком у споразумни однос са том организацијом, чија правила игре представљају договор већине земаља чланица, а не само развијених западно-европских земаља, усвојићемо оно што се зове најбоља пракса у процедурама истраживања и развоја, заједничким пројектима опремања наоружањем и војном опремом (НВО), војноиндустријској сарадњи, као и у извозу НВО. Интеракција са EDA помоћиће нам и да доградимо наше законодавство у тим областима, како бисмо у наредним годинама достигли потребне стандарде. То је много лакше кад имате институционални оквир сарадње него кад радите изоловано. То су били кључни разлози због којих смо покренули процедуру за

кључивања тог административног аранжмана. Уједно, сарадња са EDA утицаће на то да се лакше спроведе преговарачки процес око поглавља 31, које је посвећено спољној, безбедносној и одбрамбеној политици.

Треба истаћи да сарадња са EDA није само привилегија или одговорност Министарства одбране. Оно је било лидер у тој области и иницијатор. EDA подстиче не само сарадњу са одбрамбеним институцијама, већ и са цивилним академским и истраживачким институцијама, јер њени програми, поготово после трансформације Агенције почетком ове године, управо иду ка експлоатацији синергијског ефекта различитих европских политика и стратегија. То је нормалан процес који је ултимативно погођен потребом да се у условима

за одбрамбене технологије

ИМ ТЕХНОЛОГИЈАМА

смањења буџета, кроз избегавање дуплирања напора и редукцијом трошкова, добију жељени ефекти. Тако ће и програм финансирања науке и технолошког развоја „Хоризонт 2020“, који финансира Европска комисија и има доминантно цивилну димензију, бити у видном пољу EDA кроз новоформираног Директората за европску синергију и иновације, јер је све присутнији тренд коришћења у војне сврхе технологија које су првобитно развијене за комерцијалне потребе.

■ *Зашто је основана EDA када се око 80 одсто земља чланица Европске уније налази у НАТО-у. Зар то није дуплирање капацитета?*

– Питање дуплирања капацитета НАТО и ЕУ постало је актуелно са еволуцијом ЕУ од економске ка комплекснијој заједници, која укључује и заједничку безбедносну и одбрамбену политику. Однос ЕУ и НАТО има карактер стратешког партнерства, али није ослобођен и одређених отворених питања и мора се сагледавати кроз више димензија. Нема једнозначних одговора. Дебата траје и све зависи из ког угла посматрате. Један од често навођених новијих примера конкурентног односа јесу и две иницијативе усмерене на ефикасније коришћење ресурса ради развијања недостајућих способности: НАТО иницијатива „паметне одбране“ и „удруживања и дељења“ Европске одбрамбене агенције. Осим дуплирања, несумњиво је да постоји и значајан степен комплементарности капацитета те две организације. Тачно је да је 80 одсто земаља и у једној и другој организацији, али је Заједничка безбедносна и одбрамбена политика ЕУ њена аутентична политика.

Циљ EDA јесте да се хармонизују потребне способности за реализацију Заједничке безбедносне и одбрамбене политике и да се те способности у материјалном домену изграде кроз европску индустријску базу одбране, како би се осигурала независност испорука НВО од спољних извора – европски зах-

теви, европска индустрија и европске технологије. То је суштина. Дакле, интеграција европских знања, капацитета у условима смањења буџета одбране како би се добила ефикасна и економична решења. Међутим, један од фундаменталних изазова за достизање тог циља скривен је у члану 346. Уговора о функционисању ЕУ којим је направљено изузеће – да заједничко европско тржиште није нужно заједничко у домену одбрамбених набавки. Тим чланом су одбрамбена производња и набавке изузети из правила заједничког тржишта и дозвољен је, ако то интереси националне безбедности захтевају, примат националних решења.

EDA покушава да ту одредбу минимизира у пракси кроз разне инструменте, укључујући Кодекс понашања при одбрамбеним набавкама, као и обавезујуће публикавање свих тендера за одбрамбене набавке на њеном сајту.

■ *Код нас постоји мишљење да је EDA европска агенција за наоружање и војну индустрију. Да ли је то истина?*

– Она то јесте, али не само то. Често се занемарује или недовољно зна да је исходиште свих активности Агенције План развоја способности потребних за реализацију Заједничке безбедносне и одбрамбене политике, а који Директорат за способности EDA усаглашава са Војним штабом ЕУ. Дакле, најпре се постиже консензус око нивоа амбиција – типови и број ЕУ вођених операција, па се усаглашавају концепти тих операција, и кроз плански процес долази до скупа потребних способности да би се оне могле успешно извести... Следи промоција сарадње у одбрамбеним технологијама, заједнички пројекти у области развоја НВО, индустријска производња и кооперација, дакле достизање потребних способности кроз материјална решења, што је задатак осталих EDA директората.

■ *Које капацитета наше системе одбране може да понуди тој агенцији?*

– Пре него што одговорим на ваше питање, желим да истакнем да наш однос према EDA мора да прати помешану унутрашњу логику. Морамо, дакле, одредити ниво амбиција нашег доприноса активностима Заједничке безбедносне и одбрамбене политике, из чега проистичу и способности које морамо развити или очувати да би наше учешће у тим активностима било кредибилно и, на крају, долази избор и учешће у пројектима и програмима EDA кроз које се те способности заједнички развијају. Дакле, пројекти су одговор на потребне способности, а нису плод маште истраживача и индустрије по принципу „волели би да се бавимо тиме“ или „то би нам донело највећи профит“.

Кад говоримо о нашим капацитетима који би могли бити укључени у EDA пројекте, условно их можемо поделити на капацитете система одбране и на цивилне капацитете. Када је реч о капацитетима система одбране, то су истраживачко-развојни и опитни капацитети – Војнотехнички институт и Технички опитни центар, затим образовни и истраживачки капацитети Универзитета одбране, капацитети за производњу средстава НВО – одбрамбена индустрија Србије и регистровани произвођачи НВО из сегмента малих и средњих предузећа. Као што је речено, EDA охрабрује учешће институција цивилног сектора у њеним програмима, пре свега академске и истраживачке установе. Сви они могу да аплицирају за разне пројекте унутар EDA. А њих је пуно.

■ *Када аплицирају за неке пројекте, актери очекују да ће добити и одређена финансијска средства.*

– Морамо да разбијемо неке претрасуде о учешћу у пројектима EDA, јер одатле долази много нереалних очекивања. Унутар EDA не постоји заједнички фонд за истраживање и развој у области НВО из којег би земље кандидати добијали средства по угледу на претприступне фондове у другим областима. Пројекти Европске одбрамбене агенције искључиво су базирани на заједничком учешћу, укључујући и заједничко финансирање, пропорционално нивоу капацитета. У фази успостављања пројекта договара се шта је чија одговорност, контрибуција, а ресурсе за пројекте обезбеђују земље учеснице.

То не значи да је ниво стварног ангажовања неке земље, тачније њене институције на неком пројекту, нужно пропорционалан финансијском учешћу те земље. У фази концепирања пројекта заинтересоване стране аплицирају и предлажу своје капацитете, ниво амбиција и онда се кроз разне формате то усаглашава. На крају се долази до консензуса о томе ко ће бити водећа нација у пројекту и чији ће се капацитети користити. Одређује се буџет пројекта, финансијске контрибуције учесника и улази у програмирање буџета у тим земљама. Мање земље могу да буду конкуритивне, јер уносе своје ресурсе, који имају компаративне предности због мањих трошкова радне снаге и укупних трошкова. Суштина је да се удруживањем напора и ресурса долази до средства или система НВО који се кроз појединачне акције не би могао приуштити или би то тражило много више ресурса.

■ *Помињали сте транспарентност у одбрамбеним набавкама и обавезу да чланице ЕДА на свом порталу објављују тендере за набавке у области НВО. Колико нам њај инстументи може користити?*

– То је за нас врло битно и ако наша индустрија буде агилна, може га искористити. Постоји интернет портал Европске одбрамбене агенције под називом TED, везан за одбрамбене набавке, који има два поља. Унутар првог поља владе земаља чланица оглашавају тендере за набавку средства НВО, а унутар другог, нашој одбрамбеној индустрији занимљивијем, европске компаније из одбрамбеног сектора оглашавају и конкурсом траже кооперанте за неке пројекте на којима учествују. Битно је да наша индустрија прати те портале.

Објективно говорећи, мале су шансе да компанија из Србије буде носилац уговора за испоруку НВО, све док не постанемо чланица ЕУ. Постоје разни захтеви и рестрикције који, иако нису написани дискриминативно, кад је реч о нашим компанијама, имају такав карактер. Наиме, компаније из нашег миљеа, иако имају квалитетне финалне производе, још нису достигле потребне стандарде или капацитете у другим не мање битним областима као што су финансије, заштита на раду, екологија, заштита података – и то их у старту онемогућава да буду носиоци уговора. У овом случају то на

ПРЕДРАСУДА

Предрасуда је да ЕДА има фондове за реструктурирање националних индустрија. Нема. Националне индустрије су национална одговорност. Зашто је то тако? Због заштите националних интереса, пре свега одбрамбених и економских, што је и позадина поменутог члана 346. *Споразума о функционисању ЕУ*. На тај начин чувају се радна места, јер су националне војне индустрије значајан генератор привредних активности.

себе преузима компанија главни уговорач, а наше фирме могле би да буду подиспоручиоци. Тако већ ради предузеће „Први партизан“ са „ФН Херсталом“ из Белгије, док „Милан Благојевић наменска“ сарађује са неким европским компанијама кроз испоруку барута. Наша предузећа се ту не виде директно и нису у прилици да имају велике маргине профита, али је то прва фаза – ако њу не прођете, неће бити ни друге.

Праћење овог портала могло би да користи великим државним предузећима српске одбрамбене индустрије, а и мањим, приватним. То би могла да буде добра припрема за наше компаније да хармонизују своју организацију и капацитете у складу са законима који владају на европском тржишту.

■ *Закон о јавним набавкама донет је претходне године. У којој је фази Уредба о јавним набавкама у области одбране и безбедности, која је важна за усаглашавање са европским нормама, када је реч о војним набавкама?*

– Битно је споменути да је доношењем Закона о јавним набавкама институционализовано, кроз чланове 127. и 128 тог закона, да и набавке у области одбране и безбедности спадају у јавне набавке. Ипак, препознат је њихов специфичан карактер и потреба да се уреде подзаконским актом. Министарство одбране било је носилац израде Уредбе о јавним набавкама у области одбране и безбедности, а у радном тиму учествовали су и представници других државних институција – министарства унутрашњих и спољних послова, правде, БИА и Управа за јавне набавке. За основу смо узели директиву Европске комисије број

81 из 2009. године, која регулише спровођење одбрамбених набавки у ЕУ.

Очекујемо да уредба ускоро буде послата на усвајање у Владу и можемо рећи да ће тада регулатива у области набавки у области одбране и безбедности бити хармонизирана са европском праксом, а такође, по први пут, јединствено је решена у оквиру ресорних министарстава Владе. То је озбиљан искорак и пут не само ка већој транспарентности и контроли већ и ефикасности у спровођењу поступака. Иако имплементација сваког прописа представља изазов, сигуран сам да ћемо, када у приступним преговорима са ЕУ дођу на ред јавне набавке, положити тест у делу који се односи на набавке у области одбране и безбедности.

■ *Политика ЕДА је Европа без офсећа. Из данашње перспективе ња идеја изгледа као утопија.*

– Офсети су реципрочне економске компензације при куповини средстава НВО од испоручиоца из иностранства и усмерени су на јачање економије земље купца. Као крајње жељено стање ЕДА жели да се сарадња унутар европске одбрамбене индустрије и тржишта обавља без офсета, имајући у виду њихов инхерентно дискриминативни карактер, што је у супротности са принципима Споразума о функционисању ЕУ. Поред тога, постоји велики број аутора који сматра да офсет анжмани уносе значајан ризик од корупције у одбрамбеним набавкама. Неспорно је и да инсистирање на офсет анжманима увећава директне трошкове набавке, јер испоручилац свој ризик за реализацију офсет послова неретко преноси на купца кроз увећање набавне цене средства.

Међутим, и поред тога, офсети су често коришћени механизми, а у многим ЕДА чланицама су и обавезујући по закону. Ми, нажалост, немамо регулативу у тој области, али то не значи да до сада нисмо користили офсет механизме и да нам нису потребни. Морам да нагласим да, по аналогији са решењима у другим земљама, нормативно регулисање и спровођење офсет анжмана није у надлежности Министарства одбране, већ најчешће министарства задуженог за привреду или чак посебне агенције. Сматрам да су нам офсети потребни, јер су за слабије технолошки развијену зе-

мљу они најефикаснији начин за добијање нове технологије и обезбеђење конкурентности појединих фабрика. Такође, није нужно да офсет аранжман обухвата искључиво одбрамбене технологије или производе. Познати су случајеви када је испоручилац био у обавези да инвестира у ИТ или сектор пољопривреде.

Офсети су суптилан инструмент чија примена захтева велику зрелост администрације земље примаоца и које, упркос контроверзама, не треба унапред одбацивати. А да ли ће се политика одбацивања офсета коју води ЕДА догдети сутра? Неће, јер половина земаља њених чланица има у регулативи уграђен обавезујући офсет при одбрамбеним набавкама, од 50 до 100% вредности набавке, и немају намеру да то брзо прекину. То су махом нове чланице ЕУ.

■ *Да ли ће учешће у ЕДА искључити наше националне интересе у области извоза наоружања?*

– Не. Сарадњом са ЕДА нећемо изгубити наша традиционална тржишта и партнере. Напротив. Само ћемо бити конкурентнији на тим тржиштима, јер ћемо донети праксу, технологије и прописе који су важећи на тржиштима ЕУ. Треба знати и то да су и на тржиштима која зовемо традиционалним наши партнери све захтевнији, да је све теже склопити уговор ослањајући се на традицију и поверење у квалитет производа. Морате пратити трендове, јер преговара се са људима школованим на престижним светским школама, који знају светске стандарде и праксу у овој области.

■ *Хоће ли наши произвођачи НВО, ВТИ и „Југоимпорт–СДПР“ наставити да раде на већ зајоченим пројектима или ће доћи до промена?*

– Важан постулат је да национално финансиран пројекат унутар ЕДА не може да буде против нечега што није и иначе пројекат којим се развија нека способност потребна нашем систему одбране. Шта је могуће? Могу да се апсолутно независно наставе ти пројекти или да се за неке од њих заинтересују и друге земље и дође до заједничког удруживања, како бисмо их брже завршили и за нашу војску. Ако је реч о неком сложеном пројекту можемо да будемо задужени за неки подсистем, али под условом да је читав систем и даље потребан нашој војсци. Не постоји ризик да ћемо неке од тих пројеката угасити зато што ће одређени ресурс – временски и финансијски – бити одвојен за ЕДА. Не.

■ *Где очекујете да буде проблема?*

– Не видим проблеме ако реално самеримо наш ниво амбиција. Своју снагу можемо да црпимо на још увек квалитетним потенцијалима у неким технолошким областима, не свим, на основу којих можемо да будемо кредибилан партнер. Морам да развијам свој административни капацитет и да издвојимо много више финансијских средстава за истраживања нових технологија. Неопходно је да обезбедимо стабилност финансирања таквих пројеката. Не може се десити да ове године имамо средства, а следеће не. Кад се једном обавезете да учествујете у заједничком пројекту тешко је ићи назад. Ту видим ризик, јер наш систем има осцилације у финансијским ресурсима.

Морам да обратимо пажњу и на капацитете који постоје у људским ресурсима. И даље имамо велики одлив стручног кадра и проблем да запослимо младе стручњаке у систему одбране. Прошле године ни-

смо успели да распишемо конкурс за пријем нових инжењера у ВТИ, што сматрам апсолутно недопустивим.

С друге стране, важно је да знамо где нам је место. Нисмо још земља чланица ЕУ и неки ЕДА програми и форми за нас ће бити затворени, док то не postanемо. Сматрам да треба да кренемо са учешћем на највише два пројекта како бисмо научили систем организације пројеката, схватили суштину те за нас нове интеракције. Морам бити свесни да од те сарадње нећемо имати само користи, него и обавезе, пре свега да поштујемо правила и процедуре, да градимо своје капацитете и да их прилагођавамо Европској одбрамбеној агенцији, а не обрнуто. У томе нам може помоћи и билатерална сарадња, како бисмо чули искуства других. Договорили смо се са колегама из министарстава одбране Француске и Словеније да се ове године сретнемо и разговарамо на ту тему.

■ *Које активности ће обележити ову прву годину сарадње са Европском одбрамбеном агенцијом?*

– Започећемо са операционализацијом сарадње. Административни аранжман је, као механизам сарадње, поред осталог, предвидео и именовање официра за везу с једне и с друге стране. ЕДА је одредила да господин Оли Руту буде њен официр за везу, а по одлуци министра одбране ја сам одређен за официра за везу, а мој заменик је пуковник Саша Стефановић из Здружене оперативне команде ГШ ВС. Петог марта ћемо са господином Рутом имати први састанак оперативног нивоа на којем ћемо добити конкретнија објашњења процедура, услова, те одређене препоруке. Добићемо и информацију о свим догађајима у 2014. који се организују под патронатом ЕДА, а који су отворени за учешће наших представника – радионице, семинари, консултације – како бисмо сагледали како функционишу сви ти механизми ЕДА, и могли за 2015. годину, и у наредном средњорочном плану, да планирамо и буџетирамо пројекте за које смо заинтересовани. Прва година наше сарадње практично ће бити година учења – да спознамо конкретне могућности и модалитете сарадње и да одаберемо оно што можемо, а не оно што бисмо хтели. ■

Мира ШВЕДИЋ

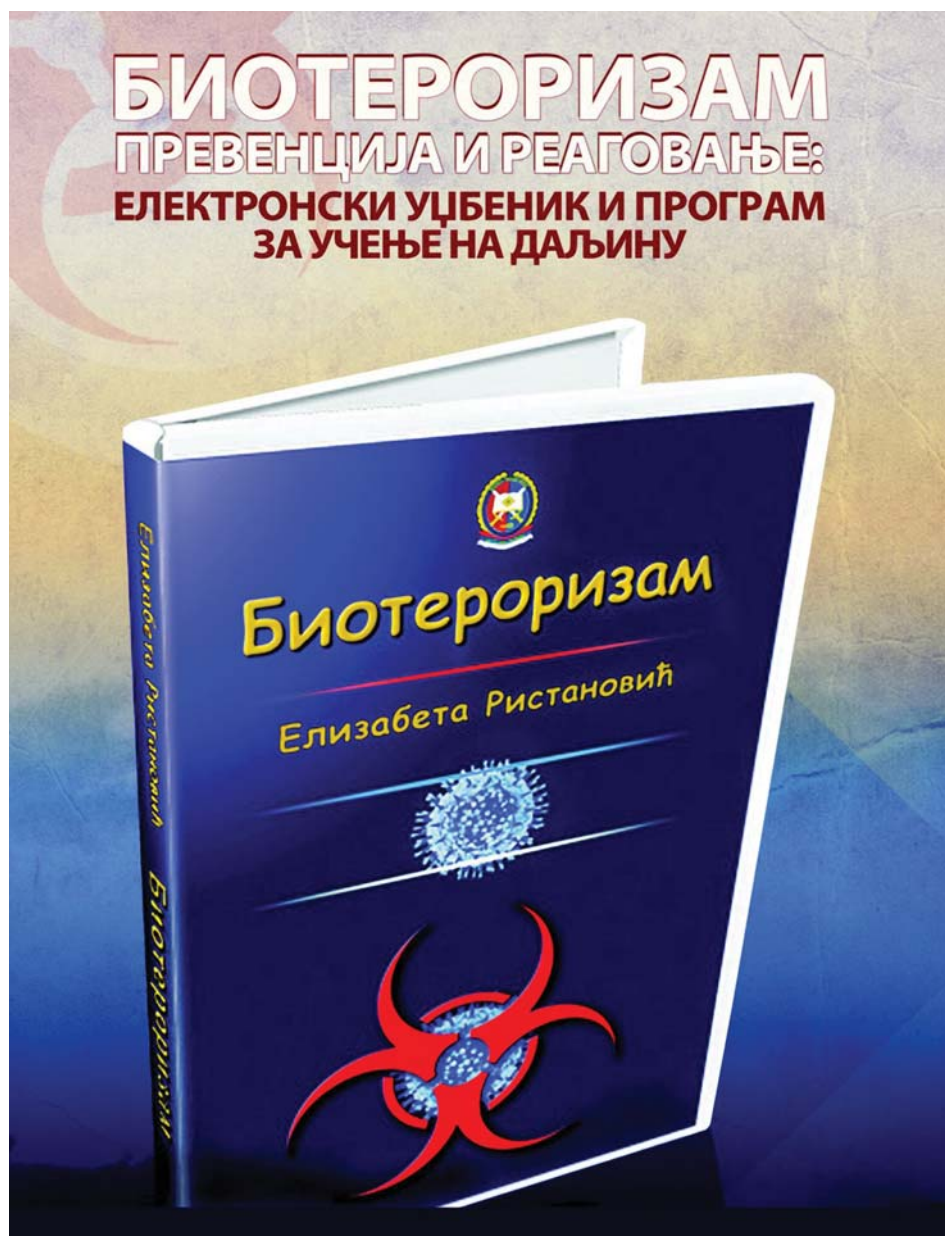
ЦИВИЛНА НАУКА И ЕДА

У оквиру свеукупних ангажовања и припремних напора за европске интеграције значајним се показује и заједнички приступ цивилне и војне научне академске заједнице, кроз истраживање на пројекту Министарства просвете, науке, технолошког развоја и заштите животне средине – „Рентабилни избор нових технологија и концепција одбране кроз друштвене промене и стратешке оријентације Србије у 21. веку”, на којем интегрисано раде професори, асистенти и докторанти неколико цивилних факултета и Војне академије. Пројектом руководи и координира Машински факултет у Београду, а са својим потпројектима учествују Војна академија, Факултет безбедности и делимично Информациони факултет и Иновациони центар Машинског факултета.

М. М.

Електронски
уџбеник
др Елизабете
Ристановић,
професорке
на Војној
академији
Универзитета
одбране

Биотероризам – пошаст савременог доба

У чаробној молекули ДНК записане су све информације о нама. Данас, геном више није запечаћена тајна, а нису ни протеини, тајна је мозак човека и његове опаке намере. Развој генетичког инжењерства и биотехнологије, уз сва добра која је донео, отворио је и бројне могућности злоупотребе.

З а последње три деценије изведено је више од 12.000 терористичких напада, а нарочиту димензију тероризам добија после 11. септембра 2001. и познатих догађаја у Сједињеним Америчким Државама. Тероризам можемо посматрати

као злочин, болест или рат, истиче на почетку разговора проф. др Елизабета Ристановић, редовни професор на Војној академији Универзитета одбране у Београду. Повод за разговор је недавна промоција њеног електронског уџбеника и програма за учење на даљину „Биотероризам – превенција и реаговање“.

– Циљ ових публикација као и увођења предмета Биотероризам у наставни садржај наше Војне академије био је подизање свести академске јавности и доносилаца одлука о овој глобалној пошлости. Унапређењем националних ресурса за биолошку одбрану ми као земља и као војска дајемо допринос глобалној борби против тероризма и доприносимо јачању позиције наше земље у свету. Тиме отварамо даље могућности за унапређење регионалне и међународне сарадње јер биотероризам није опасност која се зауставља на административним границама. Ови ресурси значајни су нам са аспекта унапређења капацитета за учешће у међународним мировним мисијама и испуњавања осталих мисија наше војске – истиче на почетку разговора др Ристановић.

Тероризам је данас попримио атрибуте глобалног зла. Осим традиционалног, све присутнији је и такозвани постмодерни или супертероризам који подразумева коришћење оружја за масовно уништење. Сведоци смо застрашујућег ширења биолошког оружја и технологија његове производње, и неадекватних стратегија националних безбедности о том сегменту, због тога што свест о претњама, ризицима и изазовима, није на довољном нивоу.

Садржај електронске књиге из које су у сарадњи са Џеферсон институтом и Центром за симулације и учење на даљину Војне академије, додавањем нових садржаја и интерактивних сегмената, произашла и два електронска курса за које постоји изузетно интересовање у партнерским државама, пре свега

Норвешкој, односи се на области које се проучавају у оквиру предмета Биотероризам.

– Наш циљ је да научимо како да спречимо биотерористички акт и како да се од њега одбранимо. Али зато претходно треба добро проучити појмовна одређења биотероризма, историјат биолошког страдања и ратовања, карактеристике микроорганизама које их чине подесним за употребу у биотерористичким дејствима, затим класификацију потенцијалних биолошких агенаса, путеве примене у рату и терористичким дејствима, као и поједине патогене и токсине који би највероватније могли бити употребљени као биолошко оружје – упозорава професорка Ристановић.

– Микроорганизми су свуда око нас и они ће имати последњу реч, рекао је чувени Луј Пастер. Данас се захваљујући напретку науке сваки микроорганизам може искористити као биолошко оружје, и зато је важно знати што више о њима. У оквиру програма постоји и много мултимедијалних садржаја који то дочаравају, попут филма о антраксу, снимљеног у чувеној Шпиц лабораторији у Швајцарској. Као илустрација како би то изгледало данас приказан је хипотетички сценарио терористичког напада аеросолима које садрже вирус вариоле, а показано је и како је то било

ВУКОВАЦ И СТУДЕНТ ГЕНЕРАЦИЈЕ

Проф. др Елизабета Ристановић рођена је 1975. године. Као дете официра расла је и сазрела у различитим социјалним срединама бивше Југославије. Основну школу завршила је у Зеници, а Гимназију природно-математичког смера у Београду. И у основној школи и Гимназији била је „вуковац“.

Завршила је студије Молекуларне биологије и физиологије, смер експериментална биомедицина. Добитник је

награде „Студент генерације“ Универзитета у Београду. Докторску тезу одбранила је јуна 2002. године на Медицинском факултету у Београду и постала најмлађи доктор наука у тадашњој Војсци Србије и Црне Горе.

Аутор је више од 170 научних и стручних радова који су објављивани у домаћим и иностраним публикацијама. Као редовни професор на Војној академији предаје предмет Биотероризам. Учествује у више домаћих и међународних научних пројеката и има изузетно успешну сарадњу са бројним установама у свету које се баве биолошком заштитом.

некада, у жаришту вариоле, у јужној српској покрајини Косову и Метохији. Реакција државе била је адекватна али је у јавности остала да лебди сумња да ли се радило о биотерористичком нападу на Титову Југославију – објашњава наша саговорница.

Важно је спознати циклус производње биолошког оружја и коришћење „робе двоструке намене“ у њему, као и националне и међународне контролне режиме који се односе на овај сегмент. Посебан акценат треба ставити на могућу злоупотребу генетичког инжењеринга у функцији усавршавања биолошког оружја. Примери тога су измене појединих својстава микроорганизама с циљем повећања вируленције, отпорности на антибиотике, вакцине и антитоте, факторе спољне средине, укрштања различитих микроорганизама, попут еболе и вариоле, прављења потпуно нових, убрзавања молекуларне еволуције, прављење тзв. генетичког биолошког оружја које би било специфично за одређену нацију, популацију.

Опасност је човек

– У тој чаробној молекули ДНК записане су све информације о нама. Данас, геном више није запечаћена тајна, а нису ни протеини, тајна је мозак човека и његове опаке намере. Развој генетичког инжењерства и биотехнологије, уз сва добра која је донео, отворио је и бројне могућности злоупотребе – додаје професорка Ристановић.

ОДГОВОР НА ПРЕТЊУ

Велику пажњу треба посветити одговору на евентуални биотерористички акт и свему ономе што треба чинити да би био спречен, или, ако до њега ипак дође, да се на прави начин препозна и адекватно реагује. То подразумева стални епидемиолошки надзор, примену стандарда биолошке сигурности и биолошке безбедности, јачање капацитета и способности за брзу детекцију и идентификацију биолошких агенаса, збрињавања и лечења повређених и оболелих.

УЧЕЊЕ НА ДАЉИНУ

Интерактивни курсеви за учење на даљину као и електронски уџбеник, биће постављени на платформу за учење на даљину Војне академије, а приступ ће бити омогућен и осталим институцијама у земљи које се било у академском смислу, или у домену својих функционалних надлежности баве заштитом од биотероризма. Ускоро ће бити преведени и на енглески, а вероватно и на још неки од страних језика. На овај начин Војна академија и Универзитет одбране још једном показују своју опредељеност за препознавање императива времена и увођење савремених облика наставе.

Треба истаћи и агротероризам, тј. употребу биолошких агенаса против биљака и животиња, као и питање евентуалне злоупотребе генетски модификоване хране у исте сврхе, и индиректног утицаја климатских промена и осталих феномена с којима се у данашње време суочавамо. Када говоримо о агротероризму, потребно је нагласити да је он посебно актуелан за аграрне земље, као што је наша. Пољопривреда је, наиме, мека мета, лако рањива, а тешко одбрањива. Здравствене, еколошке и економске последице таквих напада могу бити изузетно тешке.

– Детекција и идентификација биолошких агенаса и познавање начина поступања у случају евентуалног биотерористичког акта, значајни су с аспекта стратегије биолошке одбране, а јачање националних капацитета у тој области значајно је и са позиција унапређења међународне и регионалне сарадње и оспособљавање ресурса за учешће у међународним мировним мисијама.

Драгоцена су нам искуства других. Рецимо, Чешка Република је један од европских лидера у домену биолошке заштите, а не треба заборавити ни ресурсе земаља из ближег и даљег окружења – истиче др Ристановић.

Кризна комуникација

Конвенција о забрани употребе биолошког оружја, као законска регулатива постоји у нашој земљи. Биолошка конвенција ступила је на снагу 1975. године, и велики број земаља је потписао и ратификовао, али остаје питање искрености у њеној примени. Наша земља, некадашња Југославија такође је потписник ове конвенције, а њено спровођење подразумева и задатке којима се интензивно бавимо данас и претходних година.

Будући да је циљ биотероризма и тероризма уопште изазивање страха, панике, политичке нестабилности, треба обрађивати и теме психологије кризе, као и менаџмент кризе, посебно кризну комуникацију.

– Одговор на евентуалну кризу изазвану биолошким акцидентом, или употребом биолошких агенаса, мора бити мултидисциплинаран, интегрисан и тимски, а задаци и обавезе свих морају бити јасно дефинисане у оквиру стратегије националне безбедности – поручује др Елизабета Ристановић. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

Обележен Дан Војногеографског института

Војногеографски институт обележио је 5. фебруара 138 година постојања и Дан геодетске службе. Начелник пуковник др Стеван Радојчић у поздравној речи подсетио је резултате остварене у претходној години.

– Наставили смо рад на изради дигиталне топографске карте 1:25.000 у окружењу централне базе геопросторних података, као и рад на картама ситнијих размера, с циљем ефикаснијег задовољавања строгих потреба савременог командовања. Први пут смо заштитили наше аналогне и дигиталне производе код Завода за интелектуалну својину Србије, што ћемо и убудуће чинити – рекао је пуковник Радојчић.

Дан геодетске службе обележава се у спомен на дан када је 1876. године кнез Милан Обреновић донео одлуку о формирању Генералштаба Српске војске, који је у свом саставу имао три одељења, од којих је друго одељење било Географско, намењено за премер Србије за војне потребе.

Поводом празника, заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Јовица Драганић примио је делегацију коју је предводио начелник Војногеографског института пуковник др Стеван Радојчић. ■

Увођење у војну евиденцију

Министарство одбране, до 28. фебруара 2014. године, вршиће увођење у војну евиденцију младића рођених 1996. године и старијих годишта (1984–1995), који нису уведени у регрутни систем у календарској години у којој су навршили 18 година.

Увођење у војну евиденцију је редовна пракса у оружаним снагама и законом предвиђена обавеза која је остала на снази након доношења Одлуке Народне скупштине Републике Србије о обустави обавезе служења војног рока 15. децембра 2010. године.

Увођење у војну евиденцију врши се у центрима Министарства одбране за локалну самоуправу према месту пребивалишта регрута.

Регрут који се уводи у војну евиденцију на увид треба да понесе личну карту и уверење о држављанству Републике Србије или извод из матичне књиге рођених.

Регрут који борави у иностранству уводи се у евиденцију у надлежном дипломатско-конзуларном представништву Републике Србије у тој земљи. ■

В Е С Т И

35

>>> ПЕШАДИЈСКА чета 21. пешадијског батаљона Друге бригаде Копнене војске, у касарни „Стефан Немања“ у Рашки, почела је обуку за учешће у мултинационалној операцији Уједињених нација UNIFIL у Либану. На крају обуке биће изведена завршна тактичка вежба, у оквиру које ће се извршити провера колективне обучености за учешће у мултинационалној операцији. ■

>>> КОМАНДАНТ Речне флотиле пуковник Андрија Андрић учествовао је на форуму „Талас“ у Београду, посвећеном новим иницијативама за развој водног спорта. Пуковник Андрић истакао је добру сарадњу са државним институцијама које се баве различитим сегментима водног транспорта и указао на висок степен међународне сарадње који је до сада остварен. ■

>>> У ЦЕНТРУ за мировне операције одржава се Оријентациони курс за штабне официре и подофицире у мултинационалним операцијама, организован у сарадњи са Тренинг-центром Оружаних снага БиХ из Сарајева. На отварању, учеснике курса поздравили су начелник Центра за мировне операције пуковник Миливоје Пајовић и потпуковник Исмет Кадих из Оружаних снага БиХ. Курс похађа 27 полазника. ■

>>> У БАЗИ „Југ“ одржан је тродневни семинар „Операције цивилно-војне сарадње“ који је реализовао трочлани тим представника Европске команде оружаних снага САД у сарадњи са Одељењем за цивилно-војну сарадњу Генералштаба Војске Србије. На семинару је учествовало 15 официра и подофицира Војске Србије.

>>> КУРС на тему евакуације и здравственог збрињавања пацијената у организацији Тренинг центра санитетске службе ВМА одржан је у сарадњи са Европском командом Оружаних снага САД. ■

>>> У КАСАРНИ „Рибница“ у Краљеву припадници Друге бригаде организовали су акцију добровољног давања крви у којој је прикупљено 55 литара драгоцене течности. Недавно је акција добровољног давања крви организована и у гарнизону Рашка. ■

>>> ПОБЕДНИК традиционалног 47. међународног белог кроса одржаног у београдском Кошутњаку, у трци војске и полиције на хиљаду метара, је потпоручник Александар Милосављевић, припадник Команде за обуку. Међу женама, најбржа је била Јелена Селаковић, припадница полиције, а одмах за њом следе представнице Војске Србије, потпоручнице Невена Јовановић и Биљана Кањерић. Најбољи екипни резултат остварили су представници Команде за обуку. ■

Извиђачи Прве бригаде на обуци у зимским условима

Напор је део посла

На подручју
Мачванског округа,
извиђачи Прве
бригаде из Бачке
Тополе, Новог Сада,
Панчева и Сремске
Митровице успешно
су извели поједине
садржаје редовне
обуке

После формирања извиђачких патрола, на полазној тачки Јевремовац, и пријема задатка од командира чете капетана Бојана Лакановића, командири и чланови извиђачких патрола прионули су на проучавање топографских карти и додељених маршрута.

Убрзо је уследио „покрет“. Извиђаче је очекивало вишесатно маршевање, с готово двадесетак килограма опреме на леђима. Прикривено извиђање правца, објеката, природних и вештачких препрека, поред хладног ветра и ситне кише, која се ледила на танком снежном покривачу, опреми и маскирној извиђачкој одећи, успоравале су и блатњаве стазе мачванске равнице.

Под окриљем прохладне, облачне зимске ноћи, следила је сложена тактичка радња убацивања на непријатељем запоседнуту територију и даљи покрет до Црног рта, базног логора на обронцима Цера, где су извиђачке патроле преформирани у извиђачке групе.

После кратког предаха, тек за окрепљење с ногу, од приручног материјала почели су да ничу биваци. Преостало време до зоре ваљало је искористити за одмор.

У свануће, реализована је координација и припреме група за покрет из логора и препад на непријатељево командно место, уз предвиђена гађања на стрелишту.

За разводницу Милкицу Марић, снајперисту десетара Сашу Тошића и остале искусне извиђаче Прве бригаде, хладноћа, снег, ледена киша били су изазов личне издржљивости. За, тек однедавно увојниченог извиђача Миленка Џелетовића, обука у зимским условима значи, како каже, први практични испит онога што је научио, као и проверу војничке воље. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

Стандардизација у систему одбране

Јачање војне организације

Функција стандардизације има важно место у систему одбране и препозната је као основна полуга јачања унутрашње војне организације. Спроводи се ради поспешивања одбрамбених способности земље, оптималног коришћења одбрамбених капацитета, те постизања потребног нивоа интероперабилности са партнерским земљама.

У организацији Дирекције за стандардизацију, кодификацију и метрологију Управе за одбрамбене технологије одржана је стручна расправа о „Примени правилника о материјалној стандардизацији у Министарству одбране и Војсци Србије“. Скупу су присуствовали представници организационих јединица Министарства одбране и Генералштаба, предузећа одбрамбене

индустрије и Института за стандардизацију Србије. Стручна расправа била је прилика да се сагледају стање и правци даљег унапређења стандардизације у Министарству одбране и Војсци, а и повод да се јавности боље представи та делатност од виталне важности за систем одбране.

Стручну расправу отворио је начелник Управе за одбрамбене технологије бригадни генерал др Бојан Зр-

нић, који је нагласио да је, поред позитивних оцена о примени правилника о материјалној стандардизацији, потребно сагледати и оперативно-административни аспект стандардизације.

О концепту материјалне стандардизације у области одбране говорио је директор Дирекције пуковник Зоран Спасојевић, који је нагласио да постоји доста заједничког са процедурама Института за стандардизацију Србије, те да се стандарди одбране за процесе, производе и услуге доносе само када не постоје цивилни стандарди. Јединствен систем војне стандардизације функционише у континуитету последњих педесет година, те и даље мора остати важна и развијена делатност којој треба обезбедити неопходне кадровске и материјалне капацитете.

На стручној расправи радове су изложили и начелници сектора из Института за стандардизацију Србије. Пажњу је привукло излагање господина Радише Кнежевића, руководиоца Сектора за опште области стандардизације, који је говорио о месту Института за стандардизацију Србије у процесу европских интеграција, његовом учешћу у поступку доношења међународних и европских стандарда, те о нивоима одлучивања у техничком раду Института.

Теме стручног скупа

У Министарству одбране и Војсци Србије стандардизација је препозната као основна полуга јачања унутрашње војне организације. Посебно је важна у достизању потребног нивоа интероперабилности са партнерским земљама кроз достизање Циљева партнерства у Процесу планирања и прегледа (PARP) у оквиру Програма *Партнерство за мир*. У наредном периоду потребно је прецизније дефинисати обавезе у областима оперативне и административне стандардизације, које нису назначене у садашњим прописима о тој области. То ће створити могућност да се стандарди, који се имплементирају кроз Партнерске циље-

ве, и формално прихвате као стандарди одбране Републике Србије.

На стручном скупу расправљало се о врло важним темама, које су од суштинског значаја за стандардизацију. Мајор Срђан Главоњић из Управе за планирање и развој (I-5) имао је уводно излагање о теми „Стандарди и достизање Циљева партнерства у PARP-у“. Република Србија је одређена за достизање интероперабилности својих снага. Интероперабилност представља једно од начела функционисања система одбране и организовања Војске Србије. Развој интероперабилности одвијаће се у два правца: ангажовањем у НАТО систему стандардизације и кроз механизме Партнерства за мир. Тренутно је на располагању више од 230 савезничких публикација (STANAG, AJP, AMedP, AAP) за достизање Циљева партнерства, које се примењују у изворном облику.

О визији и стратегији стандардизације у Министарству одбране и Војсци Србије говорио је мајор др Никола Пекић из Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране. Савремени концепт стандардизације у систему одбране требало би да обезбеди успостављање савета за стандардизацију, који би чинили најкомпетентнији стручњаци, затим подршку пројектима путем доступности стандарда и развој базе података за стандарде у одбрани, те успостављање стратешког партнерства са

ПРЕУЗИМАЊЕ СТРАНИХ СТАНДАРДА

Институт за стандардизацију Србије, кроз шест фаза, преузима стране стандарде на један од следећих начина: преузимање проглашавањем (објављивање саопштења о проглашавању), преузимање прештампавањем (страни документ се штампа директним репродуковањем) и преузимање превеоњем. То се може применити и на усвајање страних војних стандарда као стандарда одбране Републике Србије (у изворном облику са објављивањем обавештења о усвајању, у изворном облику са преведеним омотом стандарда на српски језик и у преводу).

НАТО Агенцијом за стандардизацију (NSA) и др.

побољшање квалитета наоружања и војне опреме коју производе.

Досадашња искуства

Досадашња искуства у примени Правилника о материјалној стандардизацији, који већим делом покрива ту област, веома су позитивна. Побољшан је квалитет донетих стандарда одбране, подигнут је на виши ниво

рад комисија за усвајање стандарда, формирана је електронска база стандарда одбране и прописа о квалитету производа, обједињена је набавка цивилних стандарда за потребе система одбране...

То представља добру основу за консолидацију и јачање технолошке базе фабрика одбрамбене индустрије Србије и

Према речима потпуковника Владимира Буквића, руководиоца групе за стандардизацију и кодификацију у Дирекцији, разматрањем импликација стандардизације у почетном степену развоја новог наоружања он ће се значајно побољшати, а усвојиће се и погодније процедуре.

На крају стручне расправе усвојена је мапа пута која садржи више активности за побољшање функције стандардизације у Министарству одбране и Војсци Србије. То су, између осталог, покретање иницијативе за измену Закона о стандардизацији, развој и имплементација информационог система стандардизације, измене постојећег и израда нацрта новог правилника о стандардизацији и др. Сасвим је сигурно да ће овакав рад и јасна визија допринети да стандардизација у систему одбране остане основна полуга јачања унутрашње војне организације. ■

Зоран СПАСОЈЕВИЋ

Украс мушког лица или родна карактеристика

Без бркова се у рат не иде

Правилном службе Војске Србије, из априла 2012. године, регулисано је да војна лица мушког пола морају бити уредна, обријана и подшишана. Ношење бркова је дозвољено, али они не смеју прелазити испод линије спајања горње и доње усне и могу бити свега један центиметар шири од ширине горње усне. У српској војсци некада је било другачије.

Српске војводе, неустрашиви команданти армија и херојске војсковође у бројним ратовима за слободу Србије у 19. и 20. веку – Радомир Путник, Живојин Мишић, Степа Степановић и Петар Бојовић имали су још једну заједничку особину. Бркове. Додуше, тај лични детаљ, украс мушког лица, у оно време красио је све, или (ако баш не желимо да будемо искључиви) готово све мушкарце, ратнике поготово. Сви српски владари у последња два века, кнезови и краљеви обе српске династије, Карађорђевићи и Обреновићи, имали су бркове. Неки од њих носили су и браде. Довољан је и летимичан поглед на старе фотографије, бројна и срећом сачувана сведочанства прошлог времена, да се уверимо да су бркови били скоро па обавезан детаљ на лицу официра српске војске. И не само њих, већ и припадника осталих државних служби у Србији. Стиче се готово фасцинирајући утисак да ћосавих у војним школама и академијама, као и у државним установама, некада није било.

Аналитичари свега и свачега с правом ће се запитати зашто је било тако. Да ли су, заиста, бркати мушкарци (били) храбрији, поноснији, отреситији и бунтовнији од ћосавих, или, да кажемо данашњим речником, глатко обријаних? Да ли су у праву заговорници теорије да мушка снага лежи у косматости и да прича о Самсону и Далили није само мит? Да ли су брада и бркови несумњиве родне карактеристике, које мушкарца одвајају не само од жена, већ и од младића, од голобрадог јуноше, од жутокљунца? И да ли је истина да се очеви и данас егзалтирано радују тренутку кад њихови наследници први пут обрију длачице изнад горње усне, изникле као „доказ“ мушкости и зрелости?

Родна специфичност или украс

Древни украс мушког лица некада је, за многе, био несумњиви симбол мужевности, ауторитета, снаге, па и непокора. Али не само то. Бркови и брада били су и одраз одређеног друштвеног статуса. Носили су их владари, племићи, војници, хусари, фрајкорци, хајдуци, филозофи, глумци у златно доба Холивуда, музичари, политичари, писци... Када се време променило, кад је у Србији 20. века овладао талас европејства, најпре су дуга брада и зулуфи, а затим и умерени бркови, почели да се повлаче. Додуше, не и из државних служби. Коначно су поражени после револуционарних промена

РАЗЛИЧИТА ИСКУСТВА

Европске војске различито регулишу спољни изглед својих припадника. Док је у Аустрији, Данској, француској Легији странаца, Немачкој, Шпанији и Великој Британији дозвољено ношење и браде и бркова, наравно дотераних и уредних, у Русији, Грчкој, Ирској, Турској активном особљу није дозвољена брада, док се брковима „гледа кроз прсте“. У другим земљама, попут Италије, Холандије, Шведске за ношење браде тражи се (и добија) изричита дозвола. У многим земљама могућност да припадници војске носе браду и бркове зависи и од рода или вида у којем служе.

и доласка комуниста на кормило државе. Бити другачији од претходника у свему, па и у спољашњем изгледу, било је гесло нових владара. Посебно је то било видљиво у урбаним срединама, где су глатко обријани комесари диктирали све, па и моду. У руралним пределима, у селима и паланкама Србије, бркови су, бар у почетку, задржали ауторитет. Ћосави младићи, као и они који не би

Војвода Петар Бојовић

Некад је могло и овако: Ђура Хорваџиовић, пуковник

одслужили војни рок, за сеоске девојке нису били приамљиви.

За данашње поборнике глатко обријаног лица бркови су одраз непомирљиве доследности, конзервативизма и традиционалног погледа на свет, више него доказ мужевности, ауторитета, снаге. Време у коме су дугокоси ратници пораженима тријумфално одсецали косу, узимајући им скалп као трофеј, остало је далеко иза нас, истичу они, баш као и доба у коме епски јунаци „сучу мрке брке“. Данас кажу да ни Марко Краљевић, ни Муса Кесеџија, ни Југ-Богдан, ни Милош Обилић, ни цар Лазар не би били мањи јунаци да су били ћосави. И да им брци нису красили ратничка лица.

Део лица, или идентитета

Поборници косматости, ипак, истичу да то није баш тако и да су на Истоку бркови и брада још доказ мужевности, с којим се није шалити. У неким источним земљама и народима, попут Индије, Пакистана, Авганистана, они имају и верску симболику. Тако је Сикима, на пример, забрањено да буду ћосави – обавезни су да гаје барем бркове, ако већ немају браду. И то, кажу они који негују браду и бркове, или, тек не желе редовно да се брију, није карактеристично само за руралне, сеоске средине. Није то само украс лица и секундарна полна карактеристика. Она је у неким временима показивала карактер мушкарца, понекад чак и професију. Можда и зато у српској војсци није било официра без бркова, а у администрацији судије, среског или општинског начелника, секретара, кмета или ћате без бркова и браде.

Дугу косу, бркове и браду носили су и поборници рок или панк револуције, мировних и хипи покрета шездесетих година 20. века, сексуалних слобода... Косматост је била симбол не само личног идентитета, већ и етичког односа према свету. Сетимо се, најзад, да су многи дугокоси и космати младићи, одлазећи на одслужење војног рока, веома тешко прихватили обавезу да скрате косу и обрију браду, иако је то била једна од ретких прилика да себе виде у другачијем светлу. Неки од њих, по напуштању касарне, нису се ни враћали ранијем изгледу, уз објашњење да су се у војсци уозбиљили. Други су пак користили војни рок да први пут пусте бркове и виде „како им стоје“. Није (била) реткост да дугогодишњим бракајлијама после првог бријања бркова познаници и пријатељи кажу да то више не чине, јер не би личили на себе.

Колико су бркови постали важни, доказује и чињеница да многа корпоративна предузећа и велике мултинационалне компаније, да не говоримо о државним установама, у свету и код нас, поклањају пажњу не само стилу одевања и понашања на радном месту, већ и дужини косе, браде и бркова. У сваком случају, од запослених се тражи да бркови и брада буду неговани и не предуги. Тамо где су прописи строжи, на пример у војсци, полицији или државној администрацији „кола се ломе“ на бради, па се њено ношење не дозвољава, док се брковима „гледа кроз прсте“. Тако је и у нашој војсци.

Правилном службе Војске Србије, из априла 2012. године, регулисано је, између осталог, да војна лица мушког пола морају бити уредна, обријана и подшишана тако да зулуфи досежу највише до половине уха, а да коса не пада на уши и крагну одеће. Ношење бркова је дозвољено, али они морају да буду одређене ширине и дужине. Не смеју да прелазе испод линије спајања горње и доње усне (што онемогућава њихово грицање) и могу бити свега један центиметар шири од ширине горње усне (нема „сукања мрких бркова“). Негована краћа брада (која омогућава правилно стављање заштитне маске) дозвољава се војним свештеницима, док се од осталих војних лица тражи да им лице буде обријано. Када је реч о цивилним лицима на служби у Војсци, дозвољено је ношење неговане косе и браде дужине до пет центиметара. Лицима у резервном саставу, док су на дужности у војсци, која траје до седам дана, дозвољава се ношење неговане косе и браде дужине од пет центиметара.

Време у коме живимо, по свему судећи, не тражи и не подразумева космате, бркате ратнике. Ипак, није ли повратак традицији српског народа и српске војске, чему смо сведоци готово свакодневно, прилика и за кориговање (пре)строга става о забрани браде у Војсци? Јер, време идеолошких супротности, зарад којих се од нових носилаца власти тражило да се и физички разликују од својих претходника, верујемо, остало је иза нас. ■

Душан ГЛИШИЋ

Пише Душан ГЛИШИЋ

Стогодишњица Великог рата

Историја историчарима

**Хоћемо ли, најзад, добити одговор на питање ко је хтео
и ко је изазвао Први светски рат**

Година у коју смо крочили биће препуна искушења, изазова, тешкоћа, проблема... Ништа ново. Рекли бисмо, још једна историјска година за српски народ. Ипак, ова година је стварно једна од „оних“. Ако не раније, а оно крајем јуна, очи целе Европе, те времешне, а што не рећи и старе даме, биће усмерене ка Србији. Знамо и зашто. Инцидент који се збио у Сарајеву на Видовдан 1914. одвео је, најпре стари континент, а затим и цео свет, на кланицу какву историја до тада није забележила. Главни актер, а ко би други, Србин, Гаврило Принцип. Његова жртва, престолонаследник Аустроугарског царства, неомиљени Франц Фердинанд, пао је у тренутку своје највеће славе. Упркос упозорењима тајних служби да промени маршруту планираног обиласка Сарајева, препотентни представник црно-жуте монархије инсистирао је на провокацији српског народа и српске државе, баш на њихов велики национални празник. И прошао је како је прошао.

Од тада је минуло сто година. Цео век се историчари труде да, мање или више објективно, прикажу шта се заиста догодило. Да ли су творци аустроугарске империјалистичке политике, заиста, очекивали такав развој догађаја, да ли су знали да део српског народа, окупирани у Аустроугарској, неће моћи да зајмури на очигледну провокацију и да ће његова реакција бити довољно убедљив и уверљив разлог за напад на Србију? Да ли је иза кулиса све већ било припремљено за највећу ратну представу до тада? Да ли је Аустроугарска, заиста, понудила престолонаследника као жртвено јагње на олтару вековне империјалистичке политике, којој се Србија упорно, и са све више успеха, деценијама противила? Да ли је, балканским ратовима исцрпљен, јужни сусед црно-жуте монархије Европе с правом представљен као лак плен, за чије је обарање на колена довољан само повод?

Одговори на бројна питања у вези са Сарајевским атентатом, давани деценијама уназад, нису увек полазили од објективне, научне, историјске истине. Нису их увек ни давали само историчари. Док су за њих, упркос свему, најважније историјске чињенице, за такозване тумаче историјских збивања, за бројне политичаре, идеологе, браниоце права на истину, националне стратегије свих боја и опредељења, свака медаља има и другу страну, сваки догађај се може посматрати из различитих углова. За неке, углавном иностране аналитичаре чин Гаврила Принципа представља несумњиви терористички акт, кажњен онако како је онда једино било могуће. Други пак истичу да борба за национално самоопредељење не може бити тероризам, поготову ако се на мети нађу представници туђинске власти, а не цивили, односно недужни народ. Трећи упозоравају да је одговор Аустроугарске на атентат показао јасну намеру велике силе да покори Србију, дакле да га искористи за остваривање хегемонистичких циљева.

И тако, ни сто година после Великог рата, није јасно ко је, уистину, крив за сукоб који је однео милионе жртава, у коме су први пут у историји ратовања употребљени бојни отрови, тенкови, авиони... Обележавање стогодишњице избијања Првог светског рата може бити јединствена прилика да научници и историчари, а не политичари, одлучујуће допринесу приближавању историјској истини. За то је потребно да се отворе сви архиви, да богата архивска грађа, па и она која је производ тајне дипломатије свих заинтересованих земаља, па и она која је деценијама, зарад државних интереса, била скривена од очију јавности, чак и стручне, дође у посед историчара. Да, најзад, открију неоткривено и одговоре на питање ко је хтео рат. ■

Успешна сезона галерија Дома Војске Србије

Ризница трагова о уметности

Дом Војске Србије, здање у строгом центру града, постао је незаобилазна тачка на културној мапи Београда. Бројке о посећености галерија Дома у 2013. години то и потврђују – 40.002 посетиоца, 17 организованих и пет изузетно запажених изложби.

Током претходне године, Велика и Мала галерија Дома Војске Србије биле су домаћини различитим поставкама из Новог Сада, Свилајнца, Јагодине, Новог Пазара... Теме су се смењивале – Први светски и балкански ратови, живот хероина и бораца, изложбе цртежа, фотографија или уметничких слика из разних колекција.

Посетиоцима је најзанимљивија поставка била „Успомене једног цртача“, изложба цртежа, пастела и

илустрација Моме Капора, организована у марту поводом трогодишњице смрти нашег истакнутог сликара и писца. Концепт изложбе чинило је 70 цртежа и 30 пастела који су у приватном власништву пријатеља, колекционара и љубитеља Капоровог цртежа. То су портрети знаменитих историјских личности попут патријарха Павла, Вука Караџића, Тина Ујевића, Бранка Ћопића... Изложбу, која је плод сарадње Задужбине „Момчило Момо Капор“ и Медија центра „Одбрана“, видело је 8.198 посетилаца за више од месец дана.

Такође у марту, у Малој галерији отворена је изложба „Надежда Петровић: с обе стране објектива“, ауторке Јасне Јованов, управнице Спомен-збирке „Павла Бељанског“, која је резултат њеног вишегодишњег истраживачког рада. Поставка је представила Надеждин фотографски опус, а током трајања изложбе организована су стручна тумачења, предавања, пројекције документарних филмова и дечје радионице. Изложбу је, од 15. марта до 13. априла, посетило 6.185 поштовалаца лика и дела чувене Надежде Петровић.

Поставка „Сто дела из колекције Ђуре Поповића“ обухватила је радове Константина Данила, Ђуре Јакшића, Стеве Тодоровића, Уроша Предића и осталих уметника. У Атријуму Дома изложено је тек рестаурирано ремек-дело Ђуре Јакшића „Усековање главе Светог Јована Крститеља“, из 1855. године. Поставку, која према оцени стручњака квалитетом заузима врх модерне српске и југословенске уметности, видело је 4.940 знатижељних посетилаца, током маја и јуна. Ту се убрајају и љубитељи Ноћи музеја, 18. маја. За све посетиоце прошлогодишње шетње кроз историју, Дом Војске отворио је врата свечаних салона и приказао сталну поставку из своје збирке.

Следећа, веома посећена изложба била је „Велика Иза Влаха Буковца“. Поставка је, углавном, била усмерена на слику „Велика Иза“, иако је један сегмент посвећен и њеном творцу Влаху Буковцу, а други Алексису Бувијеу, аутору романа који је инспирисао сликара да наслика Изу. У оквиру

изложбе представљена је и слика „Циганчица с даирама“, дело истог аутора из колекције Дома Војске, као и богат илустративан материјал, објављиван уз роман Бувијеа. За скоро два месеца, током септембра и октобра, 6.577 посетилаца уживало је у духу Париза дочараног излагањем оригиналних материјала, фотографија аутора, исечака из новина и предмета из музичке собе првог власника, у којој је слика била изложена.

Поставка „Милунка Савић – хероина Великог рата“, за само две недеље привукла је више од 4.000 поштовалаца њеног лика и дела. Обухватала је репродукције Милункиних породичних, личних и ратних фотографија, од којих многе раније нису презентоване.

Посетиоци су видели богату архивску грађу – копије докумената, реконструкције заставе Другог Гвозденог пука у коме се Милунка борила и униформе официра и војника српске војске из тог периода. На изложби су први пут изложена одликовања српске ратнице, која су у власништву њене породице. Поставку је употпунио портрет Милунке Савић, сликара Синеше Лабуца, дар Друштва српских домаћина Историјском музеју Србије. Изложба је била само један од догађаја којима је обележено 40 година од смрти велике хероине.

Медија центар „Одбрана“ је током претходне године организовао бројне, такође веома посећене, промоције књига, пројекције филмова, као и концерте, сајмове, радионице и стручна предавања. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

ГОСТОВАЊА У ГРАДОВИМА СРБИЈЕ

Репрезентативна изложба дела из уметничке збирке Дома Војске „Поетика и судбина 20. века“ обишла је три града у Србији. Ретку прилику да на једном месту виде дела великана југословенског послератног сликарства имали су посетиоци Музеја наивне и маргиналне уметности у Јагодини, током априла, затим Градског музеја Вршац у априлу и мају, и Модерне галерије Центра за културу Лазаревац током маја и јуна.

Изложбена поставка представљала је избор слика из богате збирке Дома, чији су аутори историчар уметности Никола Кусовац и некадашњи руководилац Галерије Дома Војске Милорад Бубања. Поставку чини 46 дела, четрдесетак аутора – Саве Шумановића, Јована Бијелића, Љубе Ивановића, Петра Лубарде, Љубе Бабића, Влаха Буковца, Марка Челебоновића и осталих еминентних сликара с простора бивше Југославије.

Гробље бродова код Прахова

Повлачећи су Дунавом после пораза на Црном мору, немачка флота није могла проћи кроз Ђердап. За њом је пристизала Дунавска флотила Црвене армије, а на копну су је чекали румунски и српски партизани. Немци су своје бродове потопили код Прахова и њихови остаци се и данас налазе у кориту Дунава. Да ли ће и када бити извађена пловила која у својим утробама не крију само немачко тешко наоружање, већ и многе драгоцености опљачкане у окупираним подунавским земљама?

Пише Бошко АНТИЋ

Још од давнина Дунавом су путовали трговци, војске, па и читави народи. Вековима је та река била поприште крвавих борби у којима су коришћени и ратни бродови. Тако је било и у другом светском рату, у њему посебно. Пошто је Средоземно море, због јаке савезничке флоте у њему, за Немце било неприступачно, они су своје ратне бродове у Црно море упућивали Дунавом. Тако су се на крају рата и враћали.

Крајем 1941. године немачко напредовање на југу Совјетског Савеза је настављено, а ситуација на Црном мору се погоршала. И поред великих губитака које је немачко ваздухопловство нанело совјетској црноморској флоти, совјетске снаге су, ипак, имале предност. Пролаз кроз Босфор и Дарданеле био је блокиран, јер неутрална Турска није дозвољавала пролазак ратним бродовима.

Још 1940. године Немци су своје танкере из Елбе пребацивали у Дунав, како би појачали своју флоту којом су довлачили нафту из Румуније. Танкери су од Дрездена, на Елби, до Инголштата, на Дунаву, пребацивани копном (дужина аутостраде око 450 километара). То драгоценост искуство ути-

Шта крије Ду

цало је на одлуку да се и ратни бродови пребаце у Црно море Дунавом. За тај задатак формирана је „Група за тешки транспорт“, која је за превоз копном користила тракторе, специјалне приколице, пловне дизалице и речне тегљаче.

За бродове из Северног мора полазна лука био је Хамбург, а за оне из Балтичког мора Кил. Од Кила до ушћа Лабе бродови су пловили Килским каналом дугим 99 километара, од ушћа Лабе до Хамбурга има око 100 километара, затим су пловили Лабом до Дрездена око 500 километара, па пребацивани копном до Инголштата, па Дунавом до Регензбурга и даље до Сулине у делти Дунава.

Прво је пребачена једна флотила торпедних чамаца, која је базирала у Килу. Чамци су тегљени до Дрездена, онда су укрцани на транспортна колица и аутострадом пребачени до Дунава, да би се потом теглили по непловном делу Дунава. Поново су опремани у Линцу и до Сулине су стигли крајем маја 1942. године

Подморнице у реци

Током 1942. године одлучено је да се у Црно море пребаца и шест подморница, које су за транспорт при-

премљене у Килу. Скинути су сви делови са трупа, као и унутрашњи уређаји. Да би се омогућио пролазак испод подвожњака подморнице су полагање на бок, а да би се тако нагнуте могле транспортовати рекама изграђени су посебни бетонски понтони. Морало се водити рачуна да газ, због теглења на Лаби и горњем Дунаву, не сме да буде већи од 1,2 метра. Након пристизања у Линц подморнице су поново постављане у нормалан положај и тегљене између два речна брода до Галаца. Те подморнице су током Другог светског рата извеле више важних борбених дејстава у Црном мору. Између осталог, потопиле су британски носач авиона „Епл“.

Када се почео назирати слом фашистичке Немачке 1944. године, Немци су се почели повлачити на свим фронтима, па и са доњег и средњег Дунава. Разбијање немачко-румунског фронта у августу 1944. године условило је повратак Дунавске флотиле Совјетског Савеза на Дунав. Немци су у делти Дунава имали мали број слабо наоружаних бродова. План њиховог окупљања није реализован.

У време склапања примирја између Румуније и Совјетског Савеза, у Оршави су се налазили делови немачке Дунавске флотиле под командом капетана фрегате Кезера. Били су то топовњача „Бехеларен“, патролни

Нав?

бродови „Александар“ и „Нотунг“, пробијач минских препрека, наоружани артиљеријски сплавови и друга пловна средства. Касније су им се придружили бродови „Одер“ и „Вејхел“. Већ 26. августа Румуни су напали немачке бродове и приморали их да се повуку у Текију. Топовњача „Бехеларен“ обавила је евакуацију преживелих немачких војника из Оршаве, а под јаком ватром бродови су се морали повући узводно, након чега су кренули у пробијање кроз Казан. Међу тим бродовима била су и два торпедна чамца, па је формирана борбена група „Железна врата“.

Под сталном ватром

Новоформирана борбена група бродова била је под сталном ватром Румуна и јединица НОВЈ. Код места

Тојовњача BECHELAREN

Транспорти Дунавом

Транспорти немачких бродова кретали су се аутострадама и Дунавом све до лета 1944. године и до тада је пребачено шест подморница, 30 торпедних чамаца, 26 противподморничких чамаца, 50 моторних скела, 84 мала патролна брода, 113 обалских теретних бродова, 40 малих танкера, 30 моторних реморкера, два ледоломца, два речна брода на погон са точковима, 18 чамаца и четири багера. Све у свему, пребачено је 405 пловних објеката.

Све је прошло и нашим делом Дунава, али, на жалост, наше јединице нису имале снагу и средстава да им нанесу губитке или спрече њихов пролазак. Најзанимљивије је било то што је све време транспорта сачувана тајност и транспорти нису откривени ни нападути из ваздушног простора. Десила се само једна незгода - склизнула су колица са укрцаном скелом, али је и тај брод дотегљен до одређеног места.

Молдава на мину је наишао миноловац „Троње“ и потонуо. Саставу су се, затим, прикључили артиљеријски сплавови АТ-916 и АТ-917, те пробијач препрека 192. Група је стигла до Базијаша, два торпедна чамца су упућена на Балтик, а остатак групе је, под командом капетана Ашенбаха, враћен да би са једним пешадијским батаљоном обезбеђивала повлачење групе ЗИЕБ кроз Железна врата. Од свих немачких бродова који су се нашли

низводно од Железних врата само ескорттерима „Одер“ и „Веихел“ је успело да се благовремено пробију.

Сломом немачко-румунског фронта у Бесарабији прекинут је рат у Црном мору. Американци су бомбардовањем Констанце, 19. августа 1944. године, потопили више подморница (подморницу У-18 је потопила посада), миноловаца и торпедних чамаца. Већ у ноћи 21/22. августа наређена је евакуација немачких снага из Црног мора. Повлачењем је руководио контраадмирал Паул-Вили Зиеб, главни директор бродоградилшта у Констанци. По њему је група и добила име „Кампфгрупе ЗИЕБ“.

Повлачење Дунавом било је неминовно, јер је железнички саобраћај био несигуран, а Средоземним морем се није могло. Окупљање је обављено у Браили. На путу ка рејону окупљања оштећен је од земаљске артиљерије Црвене армије пробијач препрека „Потемкин“, који се насукао и остао заробљен.

На Дунаву

Група ЗИЕБ напушта Браилу 25. августа са много накрцаног материјала опљачканог у рату. На челу је артиљеријски сплав МФП-563, који је преуређен у пробијача препрека. На почетку су у саставу били војни транспортери 106 и 110, артиљеријски сплав МФП-563 и четири тегљача који су теглили три барже и четири теглице преграђене у пловеће радионице. Успут су се у састав укључили преостали бродови и Казнени батаљон немачке копнене војске.

Састав се током пловидбе непрекидно повећавао. Кад су му се приључиле и пловне јединице 7. немачке флотиле артиљеријских сплавова, под командом капетана корвете Стелтера, који је упозорио команданта групе да се иза следеће окуке налазе румунски монитори, одлучено је да се успори и обави извиђање реке. Извиђањем речним патролним чамцима установљено је да су то, у ствари, немачки сплавови и одред инжењеријских пловних средстава под командом капетана Шебела са 1.800 људи. Тада

Превозење подморница
аушоуштем

не знајући за наредбу о повлачењу из Црног мора узводно, покушавао да се пробије из средњег Дунава у Црно море.

Тако се скупило око 100 немачких бродова. Дисциплина је била незадовољавајућа, а предстојало је пробијање поред утврђених положаја код Чернаводе. Одлучено је да се даље маршевање настави ноћу. На челу састава био је КТ-110, за њим половина артиљеријских сплавова, трговачки бродови, бродови-радионице, барже и пенише, затим остали артиљеријски сплавови, те као зачелни КТ-106.

После покрета колона се развукла у дужини од 20 до 25 километара, што је спречавало заједничко дејство око 100 топова калибра 20 до 75 mm. Код Чернаводе је дошло до артиљеријског сукоба са румунском артиљеријом, у коме је, по немачким подацима изгубљено 11 бродова са 480 људи, а губици код Румуна, по истим подацима, били су око 6.000 људи. И други бродови који су се пробили били су оштећени, а заостале бродове заробили су Румуни. Чернавода је била разрушена и уништена.

Све више рањеника

Немачки бродови су се пробили код Чернаводе, али су посаде биле у врло тешкој ситуацији, јер за бројне рањенике није било санитарског материјала, бродови нису имали више муниције, а недостајали су и вода за пиће, хлеб и погонско гориво. Командант састава је упутио официре на свих преосталих 163 брода да устано-

ве стање залиха. Било је укупно 8.000 људи, а резерве су биле мале. Трупци са баржи коришћени су за ложење бродских котлова, топови који су превозени постављени су на места оштећених бродских топова, па је повлачење настављено, али је састав поново ушао у ватру румунских батерија 105 милиметара и био приморан да тражи заштиту иза острва уз бугарску обалу.

Кад су Румуни одбили да у свитање 28. августа ослободе пролаз, контраадмирал Зиеб је одлучио да настави повлачење упућивањем артиљеријских сплавова кроз рукавац уз бугарску обалу, а да са осталим бродовима истовремено уплови у нешто дубљи румунски рукавац. Румуни нису отворили очекивану ватру из својих батерија 150 mm и минобацача 125 mm, па је састав прошао. У међувремену су отклоњени неки кварови на бродовима, погинули су сахрањени на морнарски начин, вода за пиће узимана је из Дунава, а на једном од тегљених шлепова пронађено је 2.000 тона сувог грождја. Након проласка поред 30 километара дугих румунских положаја бродови су стигли до бугарског града Русе, где су усидрени.

У Русеу је командант састава добио наређење да настави пловидбу Дунавом. Морнаричка команда „Југ“, са којом је телефонски контактирао командант састава, била је у пуном покрету ка Бечу и врло заинтересована за судбину групе ЗИЕБ. Адмирал Фрике је наредио да састав настави са узводном пловидбом и да се рањеници искрцају у Свиштову. Пошто је бугарски командант града дозволио да се група снабде у потпуности, бродо-

Извештај команданта армијске групе „Србија“

Већ у јулу се све очигледније показивала Титова намера да Србију концентрично нападне. У ту сврху он је припремио отприлике половину својих јединица, тј. 15 банд.[итских] див. [изија], међу којима и оне у источној Босни и Црној Гори, које су по борбеној моћи најснажније, а активирао је и теренске комунисте у Србији помоћу штабова за везу и стално појачаног дотура оружја.

Тада је капитулација Румуније од 23. 8. из темеља изменила ситуацију у политичком и војничком погледу. На Дунаву и на граници Баната настао је нови источни фронт, а подређене бугарске снаге отпале су и концентриласе су се, напуштајући просторе које су обезбеђивале, крајем месеца, дуж главне пруге од Велике Плане до Лесковца, у циљу одласка за Бугарску. Рус[ке] и српске, као и пол.[ицијске] добр.[овољачке] јединице и четничке јединице, које су се до тада, упркос свих разочарења, бориле на страни немачког Вермахта, постале су несигурне, последње чак и делом непријатељске...

ви су наставили марш, те су 29. августа у 13.35 часова усидрили испред Свиштова где су искрцани рањеници (њих око 700 и 300 жена и деце). Ту се одустало од намере да се потопе транспортни бродови јер бугарски командант није дозволио да се 3.000 до 4.000 немачких цивила транспортује железницом и састав је око 18 часова наставио марш. Неки бродови нису испловили због недостатка горива, па су потопљени или их је заробила Црвена армија. Код места Турну Магуреле дошло је до лакшег боја с румунским батеријама. Увече се састав усидрио и наставио пут 31. августа у 5 часова, када је командант састава одлучио да се пробију кроз румунске положаје код Калафата. ■

(Насиљавак у следећем броју)

Нове књиге

ЛЕПОТЕ ВОЈНИЧКОГ ЖИВОТА

У Дому Војске Србије одржана је промоција књиге пуковника у пензији Винка С. Марковског „Од ближњих нам долази и живот и смрт“. О књизи су говорили књижевник и уредник Српске књижевне задруге Драган Лакичевић и аутор.

Лакичевић је истакао да нова књига представља збир претходних издања аутора и њихових жанрова.

– Марковски у својим делима размисла на папиру, његове књиге могу се тумачити и као народне мудрости и поезија, као спој дневних и заповести Бога, или као речник мудрости који обилује људским судбинама. Винко је редак човек и писац, јер се његов поглед на живот одвија у систему војске – рекао је Лакичевић.

Сликајући искушења и лепоте војничког живота, Марковски као златне нити кроз роман провлачи свевремене поуке за сваког читаоца, поручујући – живот је прилика, диви јој се, живот је сан, учини га стварним, живот је изазов, суочи се с њим.

– Ово је роман о војнику и његовој судбини. Прича о животу једног војника,

универзална прича која може да се догоди, и догађа се много пута, војницима на свим странама света. Ова се догађа на Балкану. Живот војника је као ход кроз минско поље, и у миру и у рату. А сада видите како је, и увек додајте војнику, јер немате шта да му узмете – казао је пуковник Винко Марковски, дугогодишњи командант Центра за обуку Копнене војске.

Одломке из књиге, уз музичку пратњу на гитарама Саре Спречаковић и Јелене Павловић, ученица Музичке школе „Стеван Мокрањац“ из Пожаревца, читали су драмска уметница Злата Нуманагић и аутор.

Промоцији су присуствовали заменик команданта Команде за обуку генерал-мајор Млађен Нишевић, командант Центра за обуку Копнене војске пуковник Душко Шљиванчанин, бројни пријатељи и гости. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ
Снимео Д. БАНДА

Промоција књиге „Српска војска у Великом рату 1914–1918“

У среду, 19. фебруара, у 15 часова, у Свечаној сали Дома Војске Србије у Београду, одржаће се промоција књиге „Српска војска у Великом рату 1914–1918“, Душана М. Бабца.

Обогаћена бројним ретким и вредним фотографијама, књига прати велику победу Србије у Првом светском рату. Србија је током рата изгубила, процењује се, готово 1.000.000 становника, од којих око 400.000 војних обвезника – скоро трећину укупног становништва. Ниједна друга земља, учесница Великог рата, није тако скупо платила своју слободу.

Поред аутора, о књизи ће говорити рецензент проф. др Миле Бјелајац и др Милош Ковић. ■

Концерт Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ приредио је у Дому војске у Београду концерт на коме су изведена дела Соркочевића, Хендла и Моцарта, под диригентском палицом Павла Медаковића.

Соло наступ имали су ученица првог разреда Средње музичке школе „Мокрањац“, Нађа Дорник, харфа и ученик трећег разреда Музичке школе „Станковић“, Реља Калапиш, фагот. ■

Културни водич ■■■■■■■■■■

15–28. фебруар 2014.

49

ДОМ
ВОЈСКЕ
СРБИЈЕ

Браће Југовића 19

тел. 3234-702

Ликовни програм

тел. 3234-712

Галерија Дома Војске Србије

(радно време: сваког дана сем недеље од 11 до 19 часова)

Изложба „Скривено благо Дома Јеврема Грујића“. Отворена до 15. марта 2014.

Књижевни програм

тел. 3201-728

19. 2. у 15 – Атријум

Промоција књиге Душана Бабца „Српска војска у Великом рату“. О књизи говоре: рецензент проф. др Миле Бјелајац, др Милош Ковић, уредник књиге мр Снежана Ћокић и аутор.

26. 2. у 15 – Свечана сала

Промоција књиге Борислава Гроздића „Свети ратници – Житија светих војсковођа и војника“.

Музичко сценски програм

тел. 3201-728

21. 2. у 20 – Свечана сала

Концерт поводом стогодишњице обележавања почетка Првог светског рата – Музичко сценска мелодрама АМАНЕТ – Ансамбл народних песама и игара Србије „Коло“ и Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“.

Ревизија прошлости

У повампиеним предрасудама о узроцима, поводима и последицама Првог светског рата назвати Гаврила Принципа терористом, „Младу Босну“ терористичком организацијом, а Сарајевски атентат видети као окидач за његово избијање, представља пуцањ у истину

Србија је само једна међу више земаља која ће се 2014. године бавити историјом Првог светског рата. Предстоји јој, без сумње, међународни час историје, на коме ће слушати и оно што би наши прадедови назвали лажима, да пре сто година нису погинули за истину. А истина је, у писаном облику, сачувана у Архиву Србије, Војном архиву и другим институцијама, из чијих ће депоа, поново, светлост дана угледати познати, али и неки непознати документи који ће све тезе о кривици Србије за Први светски рат учинити научно бесмисленим. О кривици Србије пише се и говори у иностранству, али о томе „паметују“ и неки домаћи некомпетентни појединци. Питање је много озбиљније да би одговори били у „десетерцу“. Чињенице, засноване на документарности, имају најјачу снагу.

Питање ревизије историје Првог светског рата, а посебно релативизације кривице и одговорности за људске жртве и материјална разарања, није ново. Па и сама ревизија историје тог рата, има своју историју. То се, на најгрубљи начин, пљачкањем архивске грађе из српских архива чинило током Првог, а посебно током Другог светског рата. У периоду између та два рата, нацистички кругови у Немачкој увек су актуелизовали то питање. Данас се то чини прихватањем неких западних историчара да своја знања и искуства ставе у службу политичко-пропагандних циљева. Најкраће речено, циљ пљачке грађе из српских архива, посебно из Архива Србије, која се мери стотинама сандука архивалија, био је да се пронађе било какав писани траг који би Србију довео у везу са Сарајевским атентатом. Тај задатак је током Другог светског рата поверен Рајхсархиву у

Бечу. Непосредни извршилац тог нечасног посла, др Роберт Шванке две године боравио је у Београду за време окупације, искључиво се бавећи прегледањем грађе у Архиву Србије. Тада су читави фондови Архива паковани у сандуке и вагонима пребацивани у Беч.

Узроци Првог светског рата

Када је реч о одлуци вођства двеју царевина, Аустроугарске и Немачке, да повуку тако ризикантан потез, историјска истраживања указују да је она била резултат деловања више узрока, знатно ширих и дубљих, него што је то био познати Сарајевски атентат. Ти узроци су се, без сумње, стварали током неколико деценија, имали су своја изворишта у посебним потребама, проблемима и интересима двеју великих сила и били без икакве суштинске везе са Србијом. Преуређењем Хабзбуршке Монархије (1867. године) у сложјену државну заједницу од два равноправна дела, Аустрије и Мађарске, већ на свом почетку, створен је „ривалитет“ између аустријске и мађарске аристократије. Прожети национализмом и својим традиционалним схватањима националних интереса, Аустријанци и Мађари су се између себе често и жестоко сукобљавали, при чему су Мађари претили и осамостаљивањем од Беча. Унутрашње политичке прилике у Монархији, на почетку 20. века, овако је изнео сам Франц Фердинанд (1863–1914): „У Монархији се све више заоштравају сукоби. У Мађарској... на застрашујући начин преважу сепаратистичке тежње. Такође у нижим слојевима становништва, посебно међу радницима, терен освајају рушилачке социјалистичке идеје“. Дакако, на делу је била права унутрашња криза, која је из године у годину постајала све дубља, пошто су национални покрети били све бројнији и снажнији. Ти покрети су наговештавали реалну могућност да се у будућности распадне древна држава Хабзбурга.

Аустроугарска је тих година стајала лоше и на спољнополитичком плану. Сем компликованих и све непомирљивијих односа са суседном Русијом, због сукоба интереса на Балкану, она је имала проблем и са Немачким Рајхом који је, иако њен савезник од 1879. године, деценијама радио на томе да је учини својим „сателитом“. Дабоме, ту треба истаћи и улогу Италије, аустријског савезника из 1883. године, која је одувек настојала да припоји највећи део источне обале Јадранског мора. Смештена између те три (при)силе, Монархија је геополитички била у некој врсти „ограђеног

простора", без довољно снаге да се такмичи у привредној и војној моћи, да доказује свој престиж и величину на главној европској сцени.

Заједнички интерес аристократија

Упркос међусобном ривалству, аустријску и мађарску аристократију везивао је заједнички интерес за самоодржањем, односно, интерес за спасавањем Монархије. Начин за остваривање тог циља пронађен је у проширивању суверенитета и утицајних сфера на рачун других држава. У датим међународним околностима, једину праву могућност за такву политику „видела“ је Аустроугарска на Балканском полуострву, где је, током 19. века, настао низ малих и, у сваком погледу, неразвијених држава. Први објекат такве политике била је Србија.

Остварење намераване балканске политике, где се скривала и посебна аустријска рачуница још из времена краља Милана, одмах је наишло на препреке. Једна од њих се налазила на Сави и Дунаву. Наиме, веома занимљиво тумачење аустроугарске спољне политике, у једном каснијем спису, дао је гроф Александар Хојос, где се каже: „Напетости у нашим односима са Србијом почињу од убиства Александра Обреновића и доласка на власт Петра Карађорђевића... Аустроугарска је односе са Србијом дуго година заснивала на супрот жељама српског народа, опредељујући се за личне везе са династијом. Ова политика је постала немогућа од тренутка када је у Београду на власт дошао монарх који је постао популаран у народу и посебно у војсци... Посавску краљевину за нас треба везати привредним средствима... Постојала је и могућност радикалног решења, анексијом Србије, али овакав потез није одговарао интересима владе у Бечу, а било је спорно да ли би Русија била предусретљива

Пресиолонаследник Франц Фердинанд

ФАЛСИФИКОВАЊЕ ДОКУМЕНАТА

Док су у свету и на нашим просторима беснели ратни сукоби, а у Србији се, под окупацијом, распламсавао и грађански рат, група аустријских историчара и архивиста радила је у Бечу на ишчитавању архивског материјала опљачканог у Београду, са задатком да приреди публикацију која би послужила политичко-пропагандним циљевима да је „аустроугарска и немачка политика одувек била мирољубива“, а да су изазивачи Првог и Другог светског рата били на руској страни где је, наравно, сврстана и Србија. Има доста индиција да су рађене и преправке на неким документима (фалсификовање), о чему у својој књизи „Потрага за изгубљеном историјом“, пише др Војислав Јовановић-Марамбо. Тек у периоду 1976–1989. године, посебна мешовита југословенско-аустријска комисија обавила је 11 примопредаја докумената, чиме је тек део грађе враћен у Београд. Тај рад прекинут је почетком распада Југославије и до данас није настављен.

да нам дозволи да уништимо Србију... Исходом балканског рата, на нашим јужним границама настала је неиздржива ситуација. Србија је удвостручила територије и постала снажна војна сила... Провалило је уверење у Србији и аустроугарским областима насељеним Југословенима да предстоји слом Аустроугарске и да Југославија може бити створена само акцијом из Београда и помоћу српске војске“. С обзиром на такву процену, сасвим је разумљив план аустроугарске племићке класе да излаз потражи у погодној прилици за напад на Србију.

Мада је око две деценије била под хегемонијом Аустроугарске, Србија се после Мајског преврата (1903) брзо, снажно и одлучно осамосталила, политички ослонила на Русију, а финансијски и у погледу наоружања на Француску, чиме је доказивала да је јака „чињеница“ која омета аустроугарске планове на Балкану. Како је пропао покушај да се Царинским ратом (1906) потчини Србија, Беч је већ 1907, супротно тврдњама грофа Хојоса, створио основе плана за уништење те мале државице, поделом њених територија између суседних држава. Тај план обликован је у лето 1908. године. Реч је била о озбиљној намери да територије Србије између себе поделе Аустроугарска и Бугарска, а можда и Румунија. Тако се, корак по корак, Монархија све више заплитала у сукоб са Србијом, истичући све агресивније циљеве. Она се при томе, посредно, сударала и са Русијом, па и Француском. Због околности које су настале, Беч се морао све јаче ослањати на Берлин, што је Рајху омогућавало да од Аустроугарске створи средство у својој политици према југоистоку Европе, чвршће је веже за рат са три силе Антанте, или у решавању других европских и светских питања.

Србија је, за Немачки Рајх, уопште, па и у јулу 1914. године, била занимљива једино у склопу остваривања немачких гигантских општеевропских и светских планова. Истина, Берлин је 1908–1909. године подстицао Беч на ратоборну

МАЂАРСКЕ АСПИРАЦИЈЕ

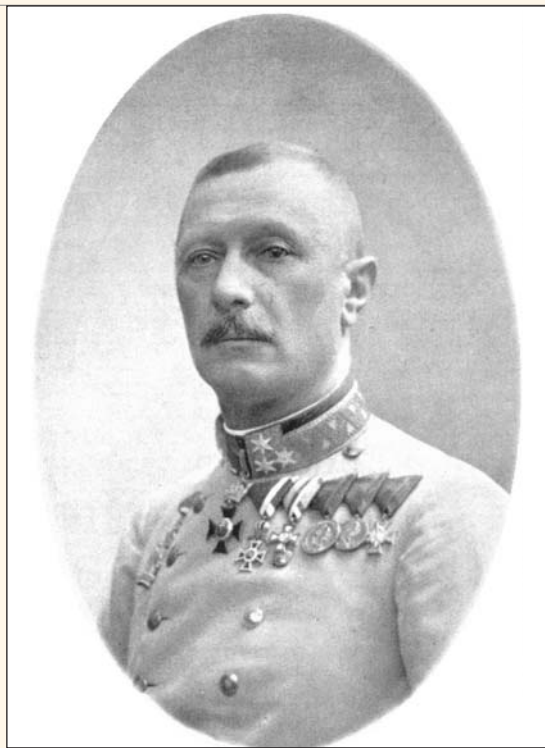
Иако је мађарско руководство било за то да се Србија „уклони као сметња на Балкану“, оно је 1908–1909. године, као и 1912. и 1913. године, и најзад, почетком јула 1914. године, било против намера Беча да се с јужним суседом ратује. Мађарска влада је имала своје „виђење“ решења проблема Србије. Најкраће, њу је требало „тако умањити, да се део њених територија подели суседима, а остатак, привидно независан, али лишен привредних предуслова за самосталан живот, стави под протекторат Аустроугарске“. Због тога су стална трвења између Беча и Будимпеште избијала и око начина како уклонити Србију.

Према програму из лета 1908. године, Монархија је у балканској политици планирала два корака – анексију Босне и Херцеговине и уништење Србије. Први је био брзо остварен, 1908. године, а други се показао као тада нерешив проблем. Напротив, Србија је после балканских ратова знатно ојачала, територијално се проширила, ојачала политички положај, стекла завидан војни престиж и створила савез с Румунијом и Грчком. Да невоља по Монархију буде компликованија, она је постала упоришна тачка у борби за самосталност Срба и осталих народа у држави Хабзбурга.

политику, а 1912. и 1913. године задржавао га од потеза који би водили оружаном сукобу, наравно, водећи рачуна о стратешким плановима Рајха. Немачки основни циљ био је да „створи циновску империју“, која би постала хегемонистичка светска сила, што се на крају сводило на то да Немачка избори своја проширења и доминацију у Европи (план „Средња Европа“), да Блиски исток постане неоспорна интересна сфера Рајха (план „Берлин–Багдад“) и стекне нове простране и богате колоније, првенствено на простору Африке. Политички гледано, реч је о сложеној и огромној империји, чије би командно средиште био Немачки Рајх, територијално проширен у Европи. Према тој концепцији, Аустроугарска је морала бити део „средње Европе“ или чврсто везана за Рајх као савезничка држава ограниченог суверенитета или као „конфедерација“.

Тежње Немачке

Због такве своје тежње, Немачка је против себе изазвала велике европске силе – Велику Британију, Француску и Русију (касније и САД), које су образовале коалицију Антанте, с циљем да бране своје интересе и позиције. Тако је већ на границама Рајха настала велика препрека. Пошто је немачко вођство рачунало на сукоб с три европске силе, оно је своју земљу и народ за велики рат припремало у војном, привредном, идеолошком и психолошком смислу. У годинама 1912–1914, Берлин је процењивао да је Рајх довољно спреман и снажан да може добити рат против Француске и Русије заједно, а можда и Велике Британије. Сматрали

Генерал Оскар Поћорек, главни заговорник најада на Србију

су да евентуални мањак у људству и средствима могу надокнадити „надмоћношћу војне стратегијске мисли“ и „извежбаносћу“ оружане силе. Наравно, рачунало се и на Аустроугарску, којом би Немачка битно проширила свој базични стратегијски простор, увећала људство и средства и тешким војевањем, Монархију чвршће везала за себе. Да би се то постигло, било је неопходно да општи рат почне око неког питања које изузетно интересује Аустроугарску, па да се она прва нађе у оружаном сукобу, а онда моћни Рајх свој улазак у рат оправда „савезничком обавезом“. Немачка стратегија се сводила само на три става: први, наћи тренутак који је за њу повољнији у односу на силе Антанте, други, наћи разлог којим би Аустроугарска била увучена у рат и трећи, наћи повод који би пружио прилику или изговор Великој Британији да се „уздржи од мешања у сукоб“.

Када је реч о немачким плановима из тог времена, треба поменути да се њихов цар, Вилхелм Други, 23. новембра 1912, састао у Спрингу са Фрањом Фердинандом, којом приликом је договорен напад на Србију. Свесне да би тај рат могао да прерасте у светски, интервенисале су Велика Британија и Италија, па је стање привремено смирено, али јека ратних бубњева није утишана. Немачки цар је непрекидно хушкао Аустроугарску да се обрачуна са Србијом. У јесен 1913, изјавио је: „Идем са вама (Аустроугарима). Остале снаге нису спремне, оне неће тражити да спрече нашу акцију. Треба да будете у Београду за неколико дана“. Након тога, Вилхелм Други и Конрад фон Хецендорф, шеф Генералштаба Аустроугарске, договарају напад на Србију, која им за то није давала никакав повод. Нешто касније, немачки цар, додаје: „Ако би Срби одбили да се припитоме... требало би употребити силу, јер, кад Његово Величанство, цар Фрањо Јосиф тражи штогод, српска влада има само да се покори, а ако то неће, треба бомбардовати Београд“. ■

(Насиљавак у следећем броју)

Верски празници
15–28. фебруар

✝ **Православни**

16. фебруар – Свети Симеон и Ана
22. фебруар – Задушнице
23. фебруар – Свети свештеномученик Харалампие

СВЕТИ СВЕШТЕНОМУЧЕНИК ХАРАЛАМПИЈЕ

Овај велики светељ био је епископ у Магнезији, а у време страдања за веру имао је 113 година. Током владавине цара Септимија Севера почео је страхан прогон хришћана. Мудри и храбри старац се није крио од прогонитеља него је јавно проповедао веру Христову. Многе невернике преобратио је и привео хришћанству, чак и цареву ћерку Галину.

Кад су га заробили, достојанствено је поднео све муке на које су га ставили. Кад су га извели на губилиште, старац се поново Богу молио за све људе, њихово здравље, благостање и спасење. И док је поред њега стајао целат говорио је: „Господе, ти знаш да су људи месо и крв, опрости им грехе и излиј благодат Твоју на све!“.

После молитве испустио је душу пре него што се целатов мач спустио на његов врат. То се догодило 202. године, а царева кћи Галина узела је његово тело и часно га сахранила. ■

Главне хришћанске врлине:

1. СМЕРНОСТ
2. ДАРЕЖЉИВОСТ
3. МОРАЛНА ЧИСТОТА
4. ЧОВЕКОЉУБЉЕ
5. УЗДРЖЉИВОСТ
6. ТРПЕЉИВОСТ
7. РЕВНОСТ У ВЕРИ И МОЛИТВИ

Насупрот врлини је грех, па тако имамо и седам главних, смртних, грехова:

1. ГОРДОСТ
2. СРЕБРОЉУБЉЕ
3. РАЗВРАТ
4. ЗАВИСТ
5. НЕУМЕРНОСТ У ЈЕЛУ И ПИЋУ
6. ГНЕВ
7. ОЧАЈАЊЕ

Топлички устанак 1917. године

Непокорени и у окупацији

Устанак у Топлици, фебруара 1917. године, био је једини спонтани народни устанак против окупатора у Првом светском рату у свим поробљеним земљама

У окупираној Србији се од лета 1916. године јављају патриотске групе које су указивале на потребу оружаног устанка против освајача. Први оружани сукоб са окупатором догодио се у септембру 1916. у близини Крагујевца. Међу појединцима убрзо се издвојио потпоручник српске војске Коста Војновић, који је организовао чету у копаоничком крају. Потребу за подизањем устанка увидела је и Врховна команда српске војске, која је крајем септембра 1916. године послала са Солунског фронта поручника Косту Миловановића Пећанца. Његов задатак био је ограничен на организовање покрет отпора ради подршке савезничкој офанзиви на Солунском фронту. Од октобра 1916. до фебруара 1917. године било је неколико сукоба између српских герилаца и окупационих снага.

На тајном саветовању у селу Обилићу код Лесковца, 21. фебруара 1917, окупљене четовође и војводе донеле су одлуку да подигну буну у првој половини марта, али када су кренули из Обилића, схватили су да је устанак већ почео. Први већи сукоби збили су се 24. фебруара код Лебана и на Бојнику код Лесковца. Убрзо је центар отпора постала Куршумлија, коју су устаници ослободили 26. фебруара. Када је два дана касније стигао Коста Војновић и позвао народ Топлице на оружани отпор, устанак је већ увелико био стварност.

Већ првог марта Коста Пећанац је у Куршумлији дочекан као командант српског ослободилачког покрета. Наредног дана ослобођено је Прокупље, а 3. марта устаници су били на девет километара од Ниша. Убрзо је ослобођено и Блаце. Почетком марта борбену снагу отпора чинило је око 4.000 наоружаних устаника, који су контролисали велику област с Прокупљем и

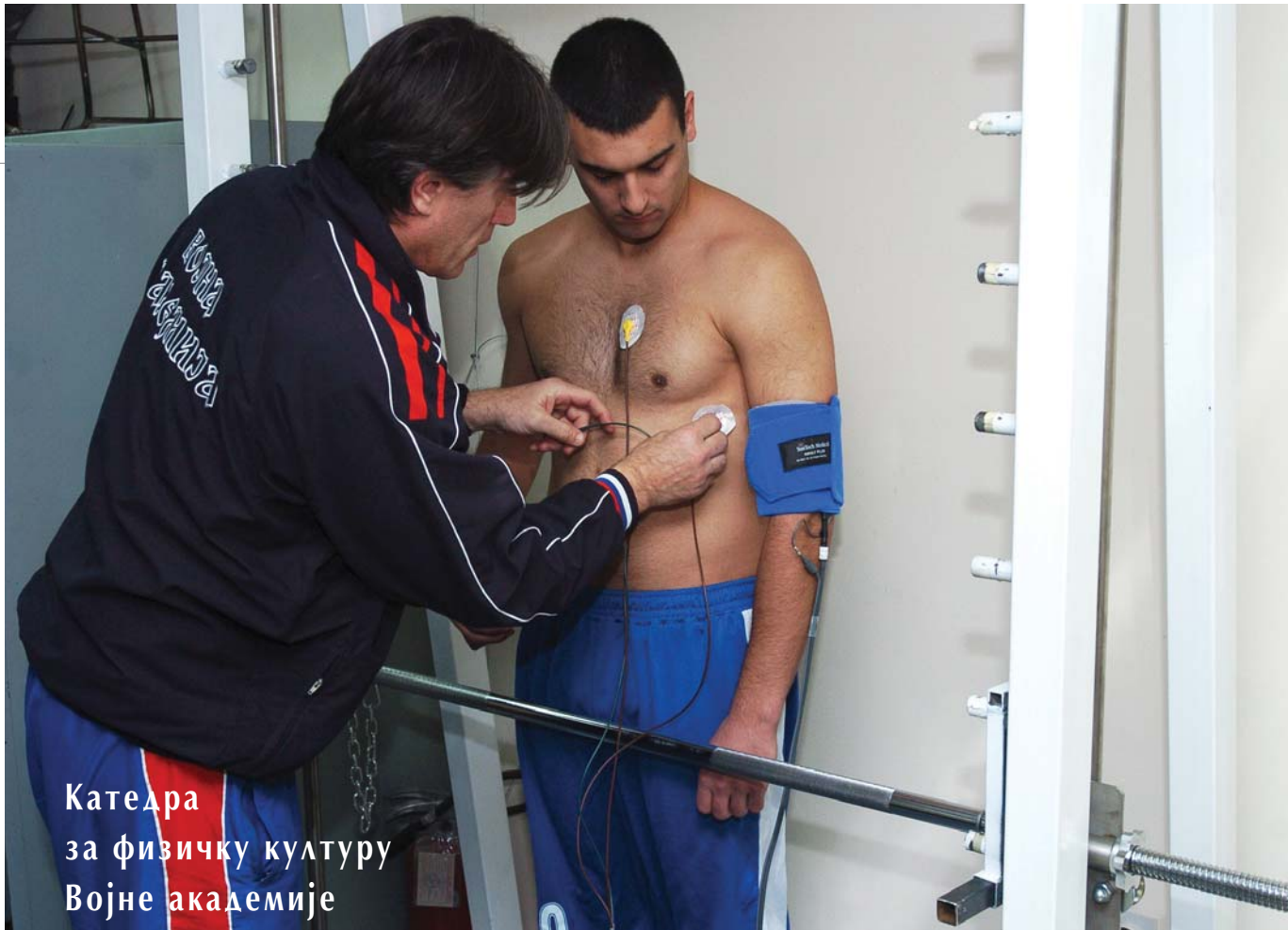
Куршумлијом у центру, с Рибарском Бањом, Блацама и Лебанама. Северна граница допирала је до Ђуниса, западна је ишла реком Расином и обронцима Копаоника према Ибру, а на истоку је граница била близу Јужне Мораве. Слободна територија била је и око Власотинца, накратко су били ослобођени Сокобања и Сврљиг, док су око Књажевца и Зајечара постојале устаничке чете. Устаници су оскудевали у наоружању, храни и санитетском материјалу, а помоћ ниоткуда нису добијали.

Поред устанка у бугарској окупационој зони, није било мирно ни у аустроугарском гувернману. Сукоба је било у Мачви, у околини Крушевца, Крагујевца и Рековца. Окупатор је за сламање устанка прикупио око 26.000 војника. Бугари су 8. марта почели напад из Ниша, Лесковца и Приштине. Аустроугарски напад почео је 12. марта из сектора Дупци–Златари. Био је ангажован и један немачки батаљон, стациониран близу Врања. Бугарске чете су 14. марта заузеле Прокупље, а аустроугарски 102. пук ушао је у Куршумлију 16. марта.

Десетак дана касније, 25. марта, аустроугарска команда закључила је да је устанак савладан и наредила трупама да се повуку из бугарске окупационе зоне. Бугарска команда је прогласила крај операција. Устанак је угушен уз велике жртве међу устаницима и стравичан терор над становништвом. Иако је устанак савладан, током лета и јесени 1917. године настављене су појединачне герилске акције. Оружане акције и различите диверзије становништва настављене су и током 1918. године, све до пробоја Солунског фронта и повратка српске војске у отаџбину. ■

Др Миљан МИЛКИЋ

Катедра
за физичку културу
Војне академије

Одраз здравог војника

Како треба да изгледа, живи и ради припадник Војске Србије да би био способан, али не тренутно, већ да траје у здрављу и снази, без непотребних болова и болести? Одговор на то питање може се добити када се споје морфолошке и функционалне одлике војника проучаваних у новој лабораторији Катедре за физичку културу у нашој највишој војнообразовној школи.

Катедра за физичку културу Војне академије одавно је богатија за лабораторију за морфолошка и функционална истраживања. Војна академија препознала је значај пројекта који је урадио проф. Борис Главач и набила потребну опрему, како би припадници Војске Србије и Министарства одбране могли да утврде „битне тачке“ своје кондиције и здравља.

– Намера нам је да лабораторија свим заинтересованим припадницима система омогући да утврде своје моторичке и функционалне могућности. Командовању су такви показатељи неопходни за пројектовање физичке обуке – ка-

КАТЕДРА ЗА ФИЗИЧКУ КУЛТУРУ

У свом саставу, Катедра за физичку културу има два одсека, за наставу и за вештине, као и Спортски вод и Сервис спортског центра. Налази се у објекту Спортског центра Војне академије, који има велику салу намењену за наставу из опште физичке припреме и галерију за око 200 гледалаца. Борилачка сала (210 квадратних метара под татамијем), мала (200 метара квадратних) и гимнастичка сала, потом теретана (160 квадратних метара), кардиоцентар, базен површине 25x12,5 метара, дубок од 1,6 до 4 м, 12 свлачионица које могу примити 300 припадника Војске и Министарства, такође су део богате понуде Спортског центра.

Центар има и спољне терене, као што су атлетски стадион с мондо подлогом, с шест трака, по два заетишта за скок удаљ и увис, као и за бацање копља. Део спољних терена су и место за бацање кладива и диска, два полигона пешадијских препрека, гимнастички полигон и спољни терени за мали фудбал, кошарку и одбојку. Квалитет и значај Центра потврђени су 2009. године, када је био тренинг центар за спортисте Универзијаде која се те године одржавала у Београду.

же начелник Катедре за физичку културу пуковник Јанко Грандић.

У свом дугом постојању, више од века и по, Војна академија је увек предњачила у увођењу физичке културе у школе, будући да су војсци увек били потребни здрави и окретни момци. На основу сачуваних војних антропометријских података, данас знамо да је просечна висина мушкараца у Србији пре једног века износила 168 центиметара, док је данас 180, што се приписује побољшању услова живота. Пре сто година главне алатке биле су руке, које се данас користе само 10 одсто. Другачији начин живота и слабије коришћење тела одражава се на здравље, па одатле и чести болови у кичми и слични проблеми.

– Војна организација тражи здраве и способне људе. Стога желимо да утврдимо физичке могућности припадника нашег система одбране како бисмо знали с које тачке полазимо да бисмо унапредили њихово здравље или га бар одржали у постојећем стању – наводи пуковник Грандић.

У лабораторији се, за сада, утврђују висина, тежина, и, колико то технологија дозвољава, морфолошке компоненте, као што су мишићна маса, масно и коштано ткиво. Крајњи циљ прве фазе рада лабораторије јесте сагледавање потпуног морфолошког статуса (висина, тежина, БМ, количина мишића, масног ткива, протеина, минерала, потом обим груди, стомака...) припадника Војске од 15 до 50 година. У следећој фази истраживале би се функционалне могућности, што за сада подразумева испитивање мишићне силе и висине крвног притиска при оптерећењу. За ис-

ТРЕНУТНИ ИДЕАЛ

Подаци добијени мерењем кадета Војне академије могли би се, условно, поставити као обрасци којима треба težити. Дакле, условно речено, идеалан двадесетогодишњи мушкарац висок је 181,29 центиметара, тежак 76,81 килограма, има БМИ (индекс телесне масе) $23,36 \text{ kg/m}^2$, укупну количину масти 7,92 килограма, или 10,25 одсто, и 39,40 килограма, односно 51,31 одсто мишићне масе.

ГРУПНИ ПОРТРЕТ С ДАМОМ

Просечан старешина, од 40 година, има неколико килограма преко идеалне мере и не бави се редовно физичким активностима. Гојазност, али и нестручно вођење тренинга, нарочито после дугих пауза, у будућности, може да буде један од значајнијих ризика по његово здравље.

Моторичке и функционалне способности жена, које су онедавно у Војсци, прилична су непознаница, коју ће нов систем истраживања настојати да расветли.

Пуковник Јанко Грандић, начелник Катедре за физичку културу

траживања користе се софистицирани уређаји као што су анализатор састава тела „InBody 720“, уређаји за испитивање нивоа шећера у крви и притиска при оптерећењу, те динамометри за испитивање мишићне силе.

– Праћење телесног и функционалног стања ученика, кадета и старешина наше војске гарант је озбиљног професионалног односа према припадницима – тврди проф. Главач. Према његовим речима, Војсци Србије потребни су репрезентативни подаци о моторичким и функционалним способностима ученика, кадета и старешина, (од скоро и жена) на основу којих би се сагледало стање везано за целокупну популацију. На основу таквих података праве се одговарајући тестови, примерени програми и смернице за даљи рад у области спорта, рекреације и обавезних облика физичког васпитања. То би, несумњиво, допринело побољшању здравља и специфичних функционалних способности професионалних војника.

Мерењем би се утврдиле антропометријске и морфолошке одлике, функционисање физиолошких система (висина крвног притиска при оптерећењу, ниво шећера, ниво анаеробног прага...), моторичке способности (део података би се добио с провере физичке способности, а део на основу специфичних тестова), те стање животних навика и мотивације припадника Војске Србије. Подаци би представљали основу за развој потребних функционалних способности и одржавање и унапређивање кондиције и здравља припадника нашег система одбране. ■

Снежана ЂОКИЋ

Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА
ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

расписује

К О Н К У Р С

за пријем кандидата из грађанства у Војну академију и Медицински факултет
Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду

У школској 2014/2015. години извршиће се пријем кандидата мушког и женског пола (у даљем тексту: кандидати) из грађанства за кадете:

а) ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ за следеће студијске програме:

1. Менаџмент у одбрани: (4) кадета за модул: артиљерија.
2. Војноелектронско инжењерство: (14) кадета за следеће модуле: телекомуникације, информациони системи, радарски системи.
3. Војномашинско инжењерство: (9) кадета за следеће модуле: борбена возила, наоружање, ваздухоплови и ваздухопловни мотори.
4. Противваздухопловна одбрана: (4) кадета за модул: ваздушно осматрање и јављање.
5. Војно ваздухопловство: (5) кадета.
6. Логистика одбране: (9) кадета за следеће модуле: општа логистика, транспорт.
7. Јавне финансије: (5) кадета.

Садржаји у оквиру студијских програма су заједнички за I и II годину студија, док ће се кадети опредељивати за одређени модул у оквиру студијског програма по завршетку II године студија.

б) МЕДИЦИНСКОГ ФАКУЛТЕТА ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

1. Интегрисане академске студије медицине: (25) кадета.

УСЛОВИ КОНКУРСА

Кандидати треба да испуњавају опште и посебне услове конкурса.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

да су држављани Републике Србије;
да су здравствено способни за школовање, што утврђује надлежна војнолекарска комисија;
да се против кандидата не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци или казном малолетничког затвора или да им није изрицана заводска мера.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

а) Војна академија:
да су рођени 1993. године или касније,
да су завршили четворогодишњу средњу школу или да похађају IV разред средње школе.

Кандидати за кадете студијског програма Војно ваздухопловство морају да испуне и допунске услове прописане посебним програмом медицинско-здравствене и психолошке процене кандидата за тај студијски програм.

б) Медицински факултет ВМА:

да су рођени 1994. године или касније,
да су завршили гимназију, средњу школу здравствене или ветеринарске струке у трајању од четири године или да похађају IV разред гимназије, средње школе здравствене или ветеринарске струке.

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса за пријем за кадете Војне академије и Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду полажу пријемни испит, подлежу провери физичке способности, медицинско-здравственој процени, психолошкој процени и безбедносној провери.

**НАЧИН КОНКУРСИСАЊА
И ПОСТУПАК СПРОВОЂЕЊА КОНКУРСА**

Кандидати подносе пријаву територијалном органу Регионалног центра Министарства одбране на територији сталног места боравка. Кандидати чије је пребивалиште на територији АП Косово и Метохија подносе конкурсну документацију територијалном органу Регионалног центра Министарства одбране који је најближи њиховом месту пребивалишта. Образац пријаве добија се у територијалном органу Регионалног центра Министарства одбране приликом конкурсисања.

Уз пријаву кандидати прилажу:

- оверену фотокопију уверења о држављанству Републике Србије;
- оверену фотокопију извода из матичне књиге рођених;
- потврду надлежног органа да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци или казном малолетничког затвора, односно да им није изрицана заводска мера;
- оверене фотокопије сведочанства свих разреда и фотокопију дипломе средње школе (за кандидате који су завршили четворогодишње школовање), односно сведочанства завршених разреда и оверену ђачку књижицу са полугодишња четвртог разреда (за кандидате којима је школовање у току).

Фотокопије докумената тражених по конкурсном кандидату може, уз давање на увид њиховог оригинала, бесплатно да овери у територијалном органу Регионалног центра Министарства одбране приликом конкурсисања.

При доласку на селекцију у Војну академију и Медицински факултет ВМА кандидат мора да има документ за личну идентификацију (лична карта).

Кандидати ће бити обавештени када ће предати сведочанства о завршеном IV разреду школовања и диплому.

Кандидати који имају негативну медицинско-здравствену или психолошку процену или безбедносну проверу не испуњавају услов за упис на високошколске јединице Универзитета одбране.

Све путне трошкове око превоза до војних школа ради реализације пријемног испита и провере физичких способности и до јоноздравствених установа за потребе психолошке и медицинско-здравствене процене носе кандидати који конкуришу за упис у војне школе.

СЕЛЕКЦИЈА КАНДИДАТА

а) Војна академија

Селекција кандидата у Војној академији реализује се у два дела.

У првом делу кандидати полажу пријемни испит из области математике и подлежу провери физичке способности. Након решених приговора на реализацију првог дела селекције формира се ранг-листа на основу прописаних мерила за утврђивање редоследа кандидата.

На други део селекције (медицинско-здравствена и психолошка процена) позивају се кандидати почев од најбоље рангираног па све док се не попуни потребан број здравственоспособних кандидата.

О терминима за селекцију по датуму, месту и времену кандидати ће бити обавештени преко интернет странице Војне академије и Универзитета одбране и преко регионалних центара МО где су конкурисали.

б) Медицински факултет ВМА

Провера физичке способности је елиминационог карактера, а информација о минимуму критеријума које је неопходно да кандидат задовољи биће истакнут на интернет страници Медицинског факултета ВМА.

Временски термини одређени за здравствени преглед, психолошко тестирање и проверу физичке способности, као и датум, место и време полагања пријемног испита биће истакнути на интернет страници Медицинског факултета ВМА и Универзитета одбране у Београду.

Листа кандидата који испуне услове за полагање пријемног испита биће истакнута најмање седам дана пре термина за полагање пријемног испита, на интернет страници Медицинског факултета ВМА и интернет страници Универзитета одбране у Београду.

Кандидати који су као ученици III или IV разреда средње школе освојили једно од прва три места из биологије или хемије на републичком такмичењу које организује Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, не полажу пријемни испит из одговарајућег наставног предмета, а пријемни испит из тог предмета вреднује се максималним бројем бодова. То се не односи на награде освојене на републичкој смотри научног и уметничког стваралаштва талената. Кандидати прилажу оверену фотокопију дипломе о освојеним наградама и њиховом рангу са републичког такмичења.

Једновремено са селекцијом врши се и безбедносна провера кандидата.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

МЕРИЛА ЗА УТВРЂИВАЊЕ РЕДОСЛЕДА КАНДИДАТА

а) Војна академија

Утврђивање редоследа пријављених кандидата врши се на основу следећих мерила:

успех из средње школе: максималан број бодова је 40; провера знања из математике: максималан број бодова је 45 и провера физичке способности: максималан број бодова је 15.

Максималан број бодова који кандидат може да оствари износи 100 бодова. Кандидати ће бити ранжирани на основу укупно оствареног броја бодова, а у случају истог броја бодова предност ће имати кандидат са више освојених бодова на провери знања из математике.

б) Медицински факултет ВМА

Утврђивање редоследа пријављених кандидата врши се на основу следећих мерила:

успех из средње школе или гимназије: максималан број бодова је 40; провера знања из хемије и биологије: максималан број бодова је 60.

Рангирање кандидата на основу пријемног испита извршиће се тако што ће се ранжирати они кандидати који постигну најмање 50% + 1 бод на сваком од тестова који полажу на пријемном испиту (16 бодова из хемије и 16 бодова из биологије).

Максималан број бодова који кандидат може да оствари износи 100. Кандидати ће бити ранжирани на основу места на коначној ранг-листи.

НАЧИН И РОКОВИ ЗА ПОДНОШЕЊЕ ЖАЛБЕ НА УТВРЂЕНИ РЕДОСЛЕД

а) Војна академија

Након завршеног пријемног испита и објављених резултата на интернет страници Војне академије и интернет страници Универзитета одбране у Београду, кандидати могу уложити приговор декану Војне академије у року од три дана од дана објављивања. Декан Војне академије у року од три дана од пријема одлучује по приговору.

б) Медицински факултет ВМА

Прелиминарна ранг-листа биће објављена до 48 часова од момента завршетка пријемног испита на огласној табли, на интернет страници Медицинског факултета ВМА, као и на интернет страници Универзитета одбране у Београду.

Кандидат који сматра да су његова права повређена може поднети приговор декану Медицинског факултета ВМА, у року од три дана од дана објављивања прелиминарне ранг-листе на огласној табли факултета.

На решење декана кандидат може изјавити жалбу Савету Медицинског факултета ВМА у року од три дана од дана пријема решења. Савет решава по жалби у року од три дана од дана њеног пријема.

Након одлучивања по приговору, комисија утврђује и објављује коначну ранг-листу свих кандидата са укупним бројем бодова стеченим по свим критеријумима.

Коначна ранг-листа објављује се на интернет страници Медицинског факултета ВМА и интернет страници Универзитета одбране у Београду.

ШКОЛОВАЊЕ, ПРАВА И ОБАВЕЗЕ КАДЕТА

Школовање у Војној академији има структуру основних академских студија првог степена у трајању од четири године, што подразумева 240 ЕСПБ и интегрисаних академских студија за студијски програм Војно ваздухопловство у трајању од пет година, што подразумева 300 ЕСПБ. После завршетка школовања кадети стичу високо образовање и стручно звање које је прописано акредитованим студијским програмима.

Школовање на Медицинском факултету Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду има структуру инте-

грисаних академских студија у трајању од шест година, односно 360 ЕСПБ. После завршетка школовања кадети стичу високо образовање и стручно звање доктор медицине, како је прописано акредитованим студијским програмом.

Након успешно завршеног школовања у Војној академији и Медицинском факултету ВМА примају се у професионалну војну службу и производе у чин потпоручника одговарајућег рода – службе.

За време школовања сви кадети Војне академије и Медицинског факултета ВМА имају статус војног лица, у складу са Законом о Војсци Србије. За време школовања кадетима су обезбеђени смештај и исхрана у интернату војне школе, а све трошкове школовања сноси Министарство одбране Републике Србије.

Међусобне обавезе лица примљених на школовање и Министарства одбране Републике Србије регулишу се уговором.

Конкурс је отворен од 15. фебруара до 31. марта 2014. године.

Кандидати који конкуришу за кадете Војне академије и Медицинског факултета ВМА моћи ће да добију обавештење о резултатима конкурса од војних школа за које су конкурисали.

Остала обавештења у вези са конкурсом могу се добити у:

Одсеку за питања кадета и слушалаца Војне академије на телефоне: 011/3603-112 и 011/3603-344 или преко електронске поште: upis@va.mod.gov.rs и stud.sluzba@va.mod.gov.rs

Особа за контакт: начелник Одсека за питања кадета и слушалаца, потпуковник Урош Домазет (uros.domazet@va.mod.gov.rs)

Студентској служби Медицинског факултета ВМА на телефоне 011/3608-129, 011/3608-134 или 011/3608-661 или наћи на интернет адресама <http://www.mfvma.mod.gov.rs> и <http://www.uo.mod.gov.rs> ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ Управа за кадрове расписује

КОНКУРС

за пријем кандидата из грађанства за ученике Војне гимназије

У школској 2014/2015. години извршиће се пријем кандидата из грађанства за ученике првог разреда Војне гимназије.

УСЛОВИ КОНКУРСА:

Кандидати треба да испуњавају опште и посебне услове конкурса.

ОПШТИ УСЛОВИ:

да су држављани Републике Србије;

да су здравствено способни за школовање, што утврђује надлежна војнолекарска комисија;

да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци или казном малолетничког затвора или им није изрицана заводска мера.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

да су рођени 1998. године или касније;

да су завршили V, VI и VII разред и прво полугодиште VIII разреда, односно VIII разред основне школе, и при томе постигли најмање врло добар просечан општи успех школовања,

да у свим разредима школовања из владања имају најмање оцену 4 (врло добар).

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса за пријем подлежу провери знања из српског језика и математике, провери физичке способности, психолошкој, медицинско-здравственој процени и безбедносној провери. Провера знања из српског језика и математике усаглашена је са поступком који

примењује Министарство просвете Републике Србије за пријем у средње школе.

ШКОЛОВАЊЕ, ПРАВА И ОБАВЕЗЕ УЧЕНИКА:

Школовање у Војној гимназији траје четири године. Ученици се школују по плану и програму гимназије општег смера, ради наставка школовања у Војној академији.

Након завршеног школовања у Војној гимназији ученици су обавезни да полажу пријемни испит за упис у Војну академију.

За време школовања ученици Војне гимназије имају статус војног лица, у складу са Законом о Војсци Србије. За време школовања ученицима су обезбеђени смештај и исхрана у интернату војне школе, а трошкове школовања сноси Министарство одбране Републике Србије.

Међусобне обавезе лица примљених на школовање и Министарства одбране Републике Србије регулишу се уговором.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА И ПОСТУПАК СПРОВОЂЕЊА КОНКУРСА:

Кандидати пријаву подносе територијалном органу Регионалног центра Министарства одбране на територији сталног места боравка. Кандидати чије је пребивалиште на територији АП Косово и Метохија, конкурсну документацију подносе територијалном органу Регионалног центра Министарства одбране који је најближи њиховом месту пребивалишта. Образац пријаве добија се у територијалном органу Регионалног центра Министарства одбране приликом конкурисања.

Уз пријаву се прилажу:

– оверена фотокопија уверења о држављанству Републике Србије;

– оверена фотокопија извода из матичне књиге рођених;

– потврда надлежног органа да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да није осуђиван за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци или казном малолетничког затвора, односно да му није изрицана заводска мера;

– уверење – потврда основне школе о оценама на крају V, VI и VII разреда и полугодишта VIII разреда (ученици VIII разреда), односно оверене фотокопије сведочанстава V, VI, VII и VIII разреда основне школе (за кандидате који су завршили основну школу).

Фотокопије докумената тражених по конкурсном кандидату може, уз давање на увид њиховог оригинала, бесплатно да овери у територијалном органу Регионалног центра Министарства одбране на територији сталног места боравка.

Приликом доласка на проверу физичких способности у Војну гимназију, кандидат треба обавезно да понесе потребну спортску опрему и ђачку књижицу са овереном фотографијом.

Селекција кандидата из грађанства за ученике Војне гимназије реализује се у три дела. У првом делу, у трајању од једног дана, кандидати подлежу провери знања из српског језика, математике и провери физичке способности. У другом делу, у трајању од једног дана, кандидати подлежу психолошкој процени. У трећем делу, у трајању од једног дана, кандидати подлежу медицинско-здравственој процени.

Ради провере знања из српског језика и математике, као и провере физичке способности, кандидати за пријем у Војну гимназију долазе у интернат Војне гимназије (улица Хумска број 22, Београд), према распореду који ће израдити Војна гимназија и доставити регионалним центрима МО.

Уколико кандидат не задовољи критеријуме провере физичке способности, губи право на упис у Војну гимназију, те се не упућује на следећи облик селекције.

Приликом доласка на предвиђене селекције кандидата из грађанства за ученике Војне гимназије потребно је да кандидати дођу у пратњи родитеља – старатеља.

Све трошкове превоза до Војне гимназије ради реализације пријемног испита и провере физичких способности и до војно-здравствених установа за потребе психолошке и медицинско-здравствене процене сноси кандидати који конкуришу за упис у Војну гимназију.

Конкурс је отворен од 15. фебруара до 31. марта 2014. године.

Кандидатима за ученике Војне гимназије конкурсна документација неће се враћати.

Обавештења о резултатима конкурса кандидати ће добијати од Војне гимназије од 11. јуна 2014. године.

Остала обавештења у вези са конкурсом могу се добити у Војној гимназији, улица Петра Чајковског број 2, Београд (телефони: 011/3603-631, 011/3603-972 и 011/3603-655) или на интернет презентацији Војне гимназије www.gimnazija.mod.gov.rs ■

ОДБРАНА

НАРУЏБЕНИЦА

Претплаћујем се на магазин „Одбрана“ за 2014. годину (заокружите)

1. Полугодишња претплата (1. 1. – 30. 6. 2014. године, 12 бројева) – по цени 1.100,00 динара.

2. Годишња претплата (1. 1. – 31. 12. 2014. године, 24 броја) – по цени 2.200,00 динара.

Уколико се претплаћујете на већи број примерака, уплатити одговарајућу суму (помножити број примерака са претплатном ценом).

Плаћање унапред на жиро-рачун **840-312849-56** МЦ „Одбрана“

Наруџбеницу и уплатницу послати на адресу:

МЦ „Одбрана“, Браће Југовића 19, Београд.

Правним лицима доставићемо предрачун на основу ове наруџбенице.

Купац _____

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

М.П. _____

Потпис наручиоца _____

Медија Центар „Одбрана“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3241-258, Факс: 011/3241-363

Маркетинг: 011/3201-728
marketing@odbrana.mod.gov.rs

Претплата: 011/3201-995
pretplata@odbrana.mod.gov.rs

Продаја: 011/3201-009
komerzijala@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs / medijacentar@mod.gov.rs

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
ВОЈНОГРАЂЕВИНСКИ ЦЕНТАР „БЕОГРАД“
Београд, Немањина број 15

расписује

ОГЛАС

РАДИ ИЗДАВАЊА У ЗАКУП ПОСЛОВНИХ ПРОСТОРА
ПУТЕМ ПРИКУПЉАЊА ПИСМЕНИХ ПОНУДА

Ред. Број	МЕСТО	АДРЕСА ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА	ПОВРШИНА (у м ²) И НАМЕНА	ПОЧЕТНА ЦЕНА (дин/м ²)	УКУПАН ИЗНОС ПОЧЕТНЕ ЦЕНЕ (МЕСЕЧНО/дин)	ДАТУМ И ВРЕМЕ РАЗГЛЕДАЊА
1	БЕОГРАД	Љутице Богдана бр. 2/л-1	35, 65 Локал	648	23.101	Уторак, 18. 2. 2014. 10.45–11.15
2	БЕОГРАД	Љутице Богдана бр. 2/л-5	53, 50 Локал	648	34.668	Уторак, 18. 2. 2014. 10.45–11.15
3	БЕОГРАД	Савски трг бр. 3/л-3	180, 11 Канцеларија, први спрат	577	103.923	Уторак, 18. 2. 2014. 12.15–12.45
4	БЕОГРАД	Паунова бр. 49	27, 86 Магазин	218	6.073	Уторак, 18. 2. 2014. 09.15–09.45
5	НОВИ БЕОГРАД	Марка Челебонићи бр. 3/л-8	15 Локал	487	7.305	Среда, 19. 2. 2014. 09.30–09.45
6	НОВИ БЕОГРАД	Марка Челебонићи бр. 7/л-1	14, 71 Локал	487	7.164	Среда, 19. 2. 2014. 09.45–10.00
7	БЕОГРАД	Марка Челебонићи бр. 11/л-7	24, 13 Локал	487	11.751	Среда, 19. 2. 2014. 10.00–10.15
8	НОВИ БЕОГРАД	Милентија Поповића бр. 28	22, 18 Локал	811	17.988	Четвртак, 20. 2. 2014. 10.00–10.30
9	НОВИ БЕОГРАД	Пеђе Милосављевића бр. 10/л-2	15, 27 Локал	487	7.436	Среда, 19. 2. 2014. 10.30–10.45
10	НОВИ БЕОГРАД	Пеђе Милосављевића бр. 14	16, 12 Локал	487	7.850	Среда, 19. 2. 2014. 10.45–11.00
11	НОВИ БЕОГРАД	Пеђе Милосављевића бр. 16/л-5	14, 97 Локал	487	7.290	Среда, 19. 2. 2014. 11.15–11.30
12	БЕОГРАД	Пеђе Милосављевића бр. 58/л-1	25, 12 Локал	487	12.233	Среда, 19. 2. 2014. 12.00–12.15
13	НОВИ БЕОГРАД	Милутина Миланковића бр. 32	28, 26 Локал	811	22.919	Четвртак, 20. 2. 2014. 09.00–09.30

Ред. Број	МЕСТО	АДРЕСА ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА	ПОВРШИНА (у м ²) И НАМЕНА	ПОЧЕТНА ЦЕНА (дин/м ²)	УКУПАН ИЗНОС ПОЧЕТНЕ ЦЕНЕ (МЕСЕЧНО/дин)	ДАТУМ И ВРЕМЕ РАЗГЛЕДАЊА
14	НОВИ БЕОГРАД	Милутина Миланковића бр. 172/л-1	59,12 Локал	811	47.946	Четвртак, 20. 2. 2014. 11.15–11.45
15	НОВИ БЕОГРАД	Марка Челебоновића бр. 45/л-12	25,18 Локал	487	12.263	Среда, 19. 2. 2014. 12.30–12.45
16	НОВИ БЕОГРАД	Народних хероја бр. 16	6,31 Локал	648	4.089	Четвртак, 20. 2. 2014. 12.15–12.45
17	ЗЕМУН	Вртларска бр. 15	151,68 Локал	648	98.289	Четвртак, 20. 2. 2014. 13.45–14.15
18	КИКИНДА	Ђоке Радака бр. 2/л-4	160,23 Локал	617,35	98.918	Уторак, 18. 2. 2014. 10.00–10.30
19	КРАГУЈЕВАЦ	Трг народног фронта бр. 1/л-1	67,73 Локал	1.710	115.818	Понедељак, 24. 2. 2014. 10.00–10.30
20	КРАГУЈЕВАЦ	др. Зорана Ћинђића бр. 2	138,94 Локал	1.710	237.587	Понедељак, 24. 2. 2014. 10.30–11.00
21	КРАГУЈЕВАЦ	др. Зорана Ћинђића бр. 4/л-2	145,30 Локал	1.710	248.463	Понедељак, 24. 2. 2014. 11.00–11.30
22	КРАЉЕВО	Трг ВЈ бр. 1/л-2	93,01 Локал	750	69.757	Понедељак, 24. 2. 2014. 14.30–15.00
23	КРАЉЕВО	Доситејева бр. 158/л-4	177,28 Локал са магацином	750	128.520	Понедељак, 24. 2. 2014. 13.30–14.00
24	СМЕДЕРЕВО	Карађорђево трг бр. 18	70,36 Локал	522	36.728	Четвртак, 20. 2. 2014. 10.00–10.30
25	ВАЉЕВО	Војводе Мишића бр. 10	115,20 Локал са магацином	750	86.400	Уторак, 18. 2. 2014. 11.00–11.30
26	ЂУПРИЈА	Анђе Ранковић бр. 2	91,70 Локал	700	64.190	Петак, 21. 2. 2014. 14.00–14.30
27	НИШ	Љубомира Николића бр. 13/л-2	85,04 Локал	250	21.260	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
28	НИШ	Љубомира Николића бр. 13/л-3	296,93 Локал са магацином	250	74.232	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
29	НИШ	Соколска бр. 10/л-1	77,62 Локал	550	42.691	Понедељак, 24. 2. 2014. 13.30–14.00
30	НИШ	Француска бр. 4/л-2	16,40 Локал	250	4.100	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
31	НИШ	Љубомира Николића бр. 13/л-1	237,90 Локал	250	59.475	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00

Ред. Број	МЕСТО	АДРЕСА ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА	ПОВРШИНА (у м ²) И НАМЕНА	ПОЧЕТНА ЦЕНА (дин/м ²)	УКУПАН ИЗНОС ПОЧЕТНЕ ЦЕНЕ (МЕСЕЧНО/дин)	ДАТУМ И ВРЕМЕ РАЗГЛЕДАЊА
32	КРУШЕВАЦ	Рајићева бр. 2	23,30 Локал	1.030	23.999	Уторак, 25. 2. 2014. 12.00–13.00
33	ЗАЈЕЧАР	Курсулина бр. 3	70,63 Локал	280	19.776	Уторак, 25. 2. 2014. 12.00–13.00
34	АЛЕКСИНАЦ	Душана Тривунца бр. 32	70,36 Локал	410	28.848	Уторак, 25. 2. 2014. 12.00–13.00
35	ПОЖЕГА	Бана Милутина бр. 34	128,98 Локал	1.500	193.470	Уторак, 18. 2. 2014. 12.30–13.00
36	НИШ	Француска бр. 6/1	69,00 Локал	250	17.250	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
37	НИШ	Француска бр. 6/2	78,00 Локал	250	19.500	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
38	НИШ	Француска бр. 4 /1	166,00 Локал	250	41.500	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
39	НИШ	Љубомира Николића бр. 15/1	92,00 Локал	250	23.000	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
40	НИШ	Љубомира Николића бр. 15/2	138,00 Локал	250	34.500	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
41	НИШ	Љубомира Николића бр. 17/1	92,00 Локал	250	23.500	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
42	НИШ	Љубомира Николића бр. 17/2	290,00 Локал са магацином	250	72.500	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
43	НИШ	Љубомира Николића бр. 19/1	162,00 Локал	250	40.500	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
44	НИШ	Љубомира Николића бр. 19/2	309,00 Локал са магацином	250	77.250	Петак, 21. 2. 2014. 10.00–12.00
45	НИШ	Косте Стаменковића бр. 11/4	58,00 Локал	1.200	69.600	Понедељак, 24. 2. 2014. 10.00–10.30
46	НИШ	Пријездина бр. 12	22,00 Локал	1.200	26.400	Понедељак, 24. 2. 2014. 13.00–14.00
47	НИШ	Пријездина бр. 14	180,00 Локал са магацином	1.200	216.000	Понедељак, 24. 2. 2014. 13.00–14.00
48	НИШ	Пријездина бр. 18	138,00 Локал са магацином	1.200	165.600	Понедељак, 24. 2. 2014. 13.00–14.00
49	НИШ	Гаврила Принципа бр. 14	182,00 Локал	450	81.900	Понедељак, 24. 2. 2014. 09.00–09.30

Ред. Број	МЕСТО	АДРЕСА ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА	ПОВРШИНА (у м ²) И НАМЕНА	ПОЧЕТНА ЦЕНА (дин/м ²)	УКУПАН ИЗНОС ПОЧЕТНЕ ЦЕНЕ (МЕСЕЧНО/дин)	ДАТУМ И ВРЕМЕ РАЗГЛЕДАЊА
50	НИШ	IX Бригаде бр. 1	245,00 Локал	550	134.750	Понедељак, 24. 2. 2014. 10.30–11.00
51	НИШ	Првомајска бр. 2	64,00 Локал	550	35.200	Понедељак, 24. 2. 2014. 11.00–11.30
52	НИШ	Николе Коперника бр. 111	64,00 Локал	450	28.800	Понедељак, 24. 2. 2014. 12.00–12.30
53	НИШ	Соколска бр. 10/2	46,00 Локал	550	25.300	Понедељак, 24. 2. 2014. 13.30–14.00
54	НИШ	Топличка бр. 4/3	59,00 Локал	1.200	70.800	Понедељак, 24. 2. 2014. 13.00–13.30
55	НИШ	Топличка бр. 6/1	137,00 Локал	1.200	164.400	Понедељак, 24. 2. 2014.13.00–13.30
56	НИШ	Делиградска бр. 4	344,00 Локал	2.250	774.000	Уторак, 25. 2. 2014. 10.00–12.00
57	НИШ	Делиградска бр. 6	549,00 Локал	2.250	1.235.250	Уторак, 25. 2. 2014. 10.00–12.00
58	НИШ	Делиградска бр. 2	95,00 Локал	2.250	213.750	Уторак, 25. 2. 2014. 10.00–12.00

УСЛОВИ ПРИЈАВЉИВАЊА:

Пословни простори се издају у постојећем „виђеном стању“, без права закупца на накнадне рекламиције.

Трошкове довођења пословног простора у употребно стање сноси закупца без права надокнаде.

Понуде се достављају искључиво поштом закључно са даном 3. 3. 2014. године, који је последњи дозвољени датум поштанске овере.

Непотпуне и неблаговремене понуде неће бити узете у разматрање.

Понуде се достављају за сваки пословни простор појединачно.

Учесници надметања дужни су да на име трошкова спровођења поступка јавног надметања за сваки пословни простор за који конкуришу, неповратно уплате износ од 5.000,00 динара на текући рачун – Приходи органа и организација Србије бр. 840-19540845-28, позив на број 1227423128764462, са називом „ТРОШКОВИ НАДМЕТАЊА“. Доказ о уплати обавезно доставити уз понуду.

Право учешћа имају сва заинтересована лица која испуњавају услове огласа.

Пословни простор се не може дати у закуп лицу које има неизмирене обавезе по основу закупнине за пословни простор на коме је носилац права коришћења МО Војнограђевински центар „Београд“.

Осим доказа о уплати за трошкове надметања и износа закупнине који се нуди, уредна и потпуна писана понуда мора да садржи све податке о подносиоцу понуде, и то:

а) за ФИЗИЧКА ЛИЦА која немају регистровану радњу – име и презиме, адресу становања, фотокопију личне карте и контакт телефон;

б) за ИМАОЦЕ РАДЊЕ – копију решења о упису у регистар код надлежног органа, копију уговора о отварању и вођењу рачуна код банке, копију потврде о додељеном ПИБ, копију потврде о извршеном евидентирању за ПДВ, уколико је у систему ПДВ, фотокопију личне карте и контакт телефон;

ц) за ПРАВНА ЛИЦА – назив и седиште, копију решења о упису у регистар привредних субјеката, копију уговора о отварању и вођењу рачуна код банке, копију потврде о додељеном ПИБ, копију потврде о извршеном евидентирању за ПДВ, уколико је у систему ПДВ, име и презиме лица овлашћеног за заступа-

ње (директор) његов потпис и печат и контакт телефон.

– Понуда мора да садржи податак о врсти делатности која ће се обављати у пословном простору.

Понуде се достављају на адресу:

Војнограђевински центар „Београд“

11000 Београд, Немањина бр. 15,

препорученом поштом,

у затвореној коверти на којој је јасно означено :

ПОНУДА ЗА ЗАКУП ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА

ПОД РЕДНИМ БРОЈЕМ __ НЕ ОТВАРАЈ.

Понуђена цена мора бити фиксно изражена у динарима по 1m².

ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ПОНУЂАЧА

Поступак отварања писмених понуда спровешће се комисијски.

Критеријум за избор најповољнијег понуђача је висина понуђене цене закупа, као и да испуњава све услове овог огласа.

Уколико на оглас пристигне једна понуда, иста ће се узети у разматрање.

Резултати надметања биће истакнути 18. 3. 2014. године на огласној табли ВГЦ „Београд“, Немањина бр. 15, Београд, Милентија Поповића 23, Нови Београд и у Нишу, Соколска бр. 6а.

Учесници огласа биће писмено обавештени о избору најповољнијег понуде, у року од 8 (осам) дана од дана доношења одлуке надлежног органа о избору најповољнијег понуђача.

Уколико понуђач чија је понуда проглашена најповољнијом, у року од 8 дана од дана пријема позива за закључење уговора, не потпише уговор, сматраће се да је одустао од закупа.

Најповољнији понуђач регулисаће међусобна права и обавезе са Републичком Дирекцијом за имовину Републике Србије, Београд, ул. Грачаничка бр. 8, уговором у закупу на неодређено време.

Поред закупнине купац ће бити у обавези да плаћа и све комуналне трошкове и законске пореске обавезе.

Информације о огласу могу се добити на телефоне: 011/6147-347, локал 210 и 209, а за пословне просторе у Нишу, Алексинцу, Крушевцу и Зајечару 018/ 555-659. ■

ВГЦ „ БЕОГРАД“

ПРЕЖИВЕТИ У ПРИРОДИ – КЊИГА 1

аутора Звонимира Пешића

Пред читаоцима је прва књига из едиције „ПРЕЖИВЕТИ У ПРИРОДИ“.

Војници, извиђачи, планинари, алпинисти, горани, чланови истраживачких друштава и људи који имају адреналин позитивног авантуризма, само су неке од категорија становништва којима су знања о природи и вештине за сналажење у тешким ситуацијама важни и потребни.

Прва књига пружа информације о опстанку, опреми и смештају – знањима неопходним за преживљавање у природи. Књига је штампана у практичном – џепном формату (11x20 цм), на квалитетном папиру и на 194 богато илустроване стране.

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд, Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363, Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:

1. Шифра 111289/„ПРЕЖИВЕТИ У ПРИРОДИ“ – књига 1

Цена: 440,00 динара

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о упулати целокујној износа доставијати МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књиге. Купљена издања биће достављена као препоручена поштом.

Купац

ЈМБГ

Адреса становања, улица и број:

Место

Телефон

Потпис наручиоца

АУТОГУМЕ И ДЕЛОВИ ЗА СВА ВОЗИЛА

БЕЗ УЧЕШЋА
ЖИРАНАТА
ЧЕКОВА
КАМАТА

ПРОДАЈА НА РАТЕ ЗА
ПРИПАДНИКЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
И ВОЈНЕ ПЕНЗИОНЕРЕ ПУТЕМ
АДМИНИСТРАТИВНЕ ЗАБРАНЕ

Напомена:

- обрасце административн
забране достављамо
поштом
- могућа организована
испурука по договору

Мислите
на зиму

КОТИК д.о.о

Панчево, Жарка Зрењанина 14
Телефони: 013/344-321,
063/370-138
Телефакс: 013/345-930
E-mail: kotikdoo@gmail.com

- БИЦИКЛИ, КАЦИГЕ, РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ, ПРАТЕЋА ОПРЕМА
- АУТОМОБИЛСКЕ ГУМЕ, АКУМУЛАТОРИ, МОТОРНА УЉА...
- АУТО-ДЕЛОВИ ЗА СВА ВОЗИЛА
- ПРОГРАМ „VILLAGER”, КОСИЛИЦЕ, ТРИМЕРИ,
МОТОРНЕ ТЕСТЕРЕ
- ЕЛЕКТРИЧНИ РУЧНИ АЛАТ
- РАЧУНАРИ И РАЧУНАРСКА ОПРЕМА
- БЕЛА ТЕХНИКА И ТЕЛЕВИЗОРИ
- БРИКЕТИ ЗА ЛОЖЕЊЕ

ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ НА КОНЦЕРТУ „НАША ДЕЦА”

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Стани-
слав Бинички” организоваће, у оквиру обележавања Дана
Војске Србије, већ традиционални концерт „Наша деца”,
на коме ће наступити деца професионалних и пензиони-
саних припадника Министарства одбране и Војске Србије.

Пријава треба да садржи следеће податке:

- име и презиме кандидата,
- име, презиме и матични број пратиоца,
- адресу становања са поштанским бројем места
становања,
- назив јединице професионалног војног лица или
војног службеника са бројем војне поште,
- контакт телефон, мобилни и фиксни,
- жанр инструменталне композиције, песме или
игре, назив и време трајања,
- обезбедити корепетитора, клавирску пратњу, за
кандидате који ће интерпретирати соло нумере.

Старосна граница кандидата је до 18 година.

Пријаву треба доставити преко претпостављене
команде, редовном поштом, директно Уметничком ансам-
блу на адресу: Браће Југовића 19, 11000 Београд или теле-
факсом на број 011/3000-266 до 15 часова 15. марта 2014.
године.

Све додатне информације и питања везана за ауди-
цију и концерт „Наша деца” могу се добити на телефон
011/3240-242.

НОВО У ПОНУДИ РЕСТОРАНА ДОМА ВОЈСКЕ У БЕОГРАДУ

RADNO VREMA
09:00 - 22:00
Nedeljom ne radimo
Francuska 2
Tel: 011 32 39 963
Vojna ustanova Dedinje
E-mail: cdvs@vudedinje.com
www.vudedinje.cjd.net

Најјефтинији ручак у граду

Од 12:00 до 17:00
за само 400,00 динара

Лейшња,

шелећа чорба,

главно јело

салата,

и колач

Ресторан дома
Војске Србије
Француска 2
011 3240 419
011 3239 963

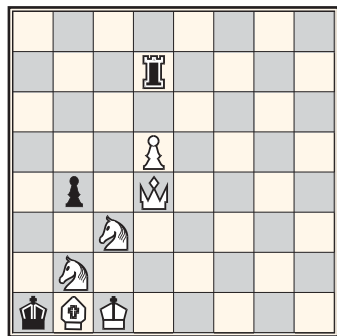
ИЗАБРАНИ ПРОБЛЕМИ

БАРНСОВИ ДВОПОТЕЗИ

Енглески композитор шаховских проблема Бари Питер Барнс у својим проблемима обрађује занимљиве теме. У првом проблему један од два бела скакача проналази право поље те следи неодбрањиви мат, а у другом проблему обрађује се тема „укрштеног шаха“, када на шах црног одговара бели парадом којом даје откривени шах или мат. Решења дајемо у следећем броју.

Проблем број 1 • Мат у 2 потеза

Б. П. Барнс – „British Chess Magazine“, 1961.

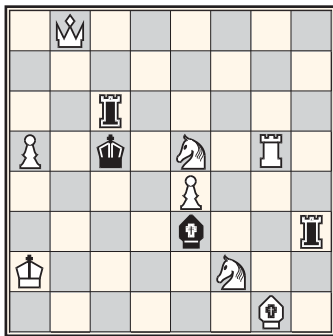
Позиција:

Бели: Кс1, Дд4, Лб1, Сб2, Сс3 пешак d5 (шест фигура)

Црни: Ка1, Тд7, пешак b4 (три фигуре)

Проблем број 2 • Мат у 2 потеза

Б. П. Барнс – „British Chess Problem Society, Ring turnir“ – 1959.

Позиција:

Ка2, Дб8, Тг5, Лг1, Се5, Сф2 пешаци а5, е4 (осам фигура)

Црни: Кс5, Тс6, Тh3, Ле3 (четири фигуре)

Припремио Владимир ШАРИЋ

С
У
Д
О
К
У

	7	8		5	
				1	
	3	6		4	7
1			9	4	
9	7			2	5
	4		3		8
7	2			8	9
	1				
5			7		8

Решење коњићевих скокова: Бољи је укор мудрога него хвала лудога; Ко бесједи шта хоће, мора слушати шта неће.

GRAND // TOURS GRČKA Ostrvo EVIA - EDIPSOS
Tel.: 011/361 60 48, 021/422 324 www.grandtours.co.rs

SPECIJALNA PONUDA ZA ZAPOSLENE U VOJSKI
Hoteli: HERMES Spa i KAPOLOS Spa - Polupansion, cena 16€ - 18€
PLAĆANJE DO KRAJA GODINE!

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио: Жарко ЋОКИЋ

	1		2	3	4	5	6	7		8		9	10	11	12	13	14		15		16	
17									18										19			
		20									21										22	
23				24									25									
26						27									28							
29								30									31					
32										33										34		
35			36										37									
38					39									40								
41							42								43							
44									45										46			
		47									48											
49					50								51									

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО:

Маринела, Апатинка, мис, л, атакамит, растрети, в, Инс, сонатина, Хваранке, Натал, Сринагар, СОВСЕТ, степени, намотати, акса, Караборђе, анониман, ТС, ИГ, раскорак, нативитет, кист, тарацати, Аретино, асамар, критичан, тикал, метафора, сикативи, Ири, е, анамнеза, аријанац, ц, нар, Рокфелер, Кавабата.

ВОДОРАВНО:

17. Име публицисте и социјалисте Марковића, 18. На поносан начин, 19. Жалосна врба, 20. Женско име, 21. Становник Ибадана, 23. Ето, ево, 24. Пуж који се припија уз камену подлогу, 25. Који је налик на терасу, 26. Владарев огртач, 27. Испунити димом, 28. Псеудоним од унатраг читаног имена, презимена или имена и презимена, 29. Нараменица, 30. Становник Вратара, 31. Име славне певачице Вон, 32. Његомирова именакиња, 33. Надлештва рабина, 34. Основна тарифа (скр.), 35. Старији (скр.), 36. Правити квадратне шаре, 37. Учинити да нешто пусти корен, 38. Комшиница одмила, 39. Нагли преокрет реченице (грам.), 40. Бивши словеначки, југословенски и Партизанов фудбалер, Дарко, 41. Дериват индола, изатин, 42. Измирења, мирења, 43. Статуси, 44. Потрошити, 45. Продукт асимилације, 46. Отпадак од сена, трина, 47. Средњовековни великаш, Ђорђе Комнин, 48. Београдска четврт близу Калемегдана, 49. Двадесет друго слово феничког писма, 50. Инсекти јаких вилица (као маказе), 51. Женско име, Андрина.

УСПРАВНО:

1. Први устав у модерној српској историји, усвојен 15. фебруара 1835. године, 2. Позналаца вина, 3. Показна заменица, ова, 4. Отпремање, 5. Узвично-упитна речца, 6. Биљна боја из корена броћа, 7. Планина у Бугарској, 8. Хартија, 9. Име славног режисера Михалкова, 10. Велика река у Сибиру, 11. Писац сатира, сатиричар, 12. Јапанска лука на острву Хоншу, 13. Калдрмари, 14. Турски кошаркаш, Омер, 15. Ицанова именакиња, 16. Болесница од астме, 18. У најбољем случају (изр.), 19. Мучко убиство (лат.), 20. Напрегнутост, 21. Украсна зела ста биљка, 22. Беда, сиромаштво, 24. Узрочник додатних издаака (екон.), 25. Забрањена тема, 27. Окрутна власт, 28. Неправилан (грч.), 30. Градић у Хрватском загорју, 31. Први Земљин вештачки сателит, 33. Парадајз, томат (стр.), 34. Пркосан, инатљив, 36. Ћуд, карактер, 37. Мушке суђаје (мит.), 39. Град и река у Сибиру (анаграм од ШИМИ), 40. Ораница, 42. Билијарски штап, ке, 43. Ауто-мото друштво (скр.), 45. Исток-запад (скр.), 46. Име глумца Марвина.

НОВО

СВЕТИ РАТНИЦИ

ЖИТИЈА СВЕТИХ ВОЈСКОВОЂА И ВОЈНИКА

аутора *Борислава Гроздића*

Са 182 житија светих ратника аутор оживљава бисере православне духовности, етоса, мудрости и снаге, који су водили наше свете претке. Плејада светих војника кроз векове, од Христа до наших дана, потврда је да православље, у коме се мир истиче као једна од врховних вредности, није апсолутно пацифистичко становиште, јер Христос истиче љубав, а од ове љубави заиста „нема веће да ко душу своју положи за пријатеље своје“ (Јн 15, 12–13).

Броширано / ф. 22,5×26, 448 стр.
шифра: 111291
Цена: **1.760,00**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:

1. Шифра 111287/„СВЕТИ РАТНИЦИ–ЖИТИЈА СВЕТИХ ВОЈСКОВОЂА И ВОЈНИКА“, по цени од 1.760,00 динара

Купац

ЈМБГ

Адреса становања, улица и број

Место

Телефон

Потпис наручиоца

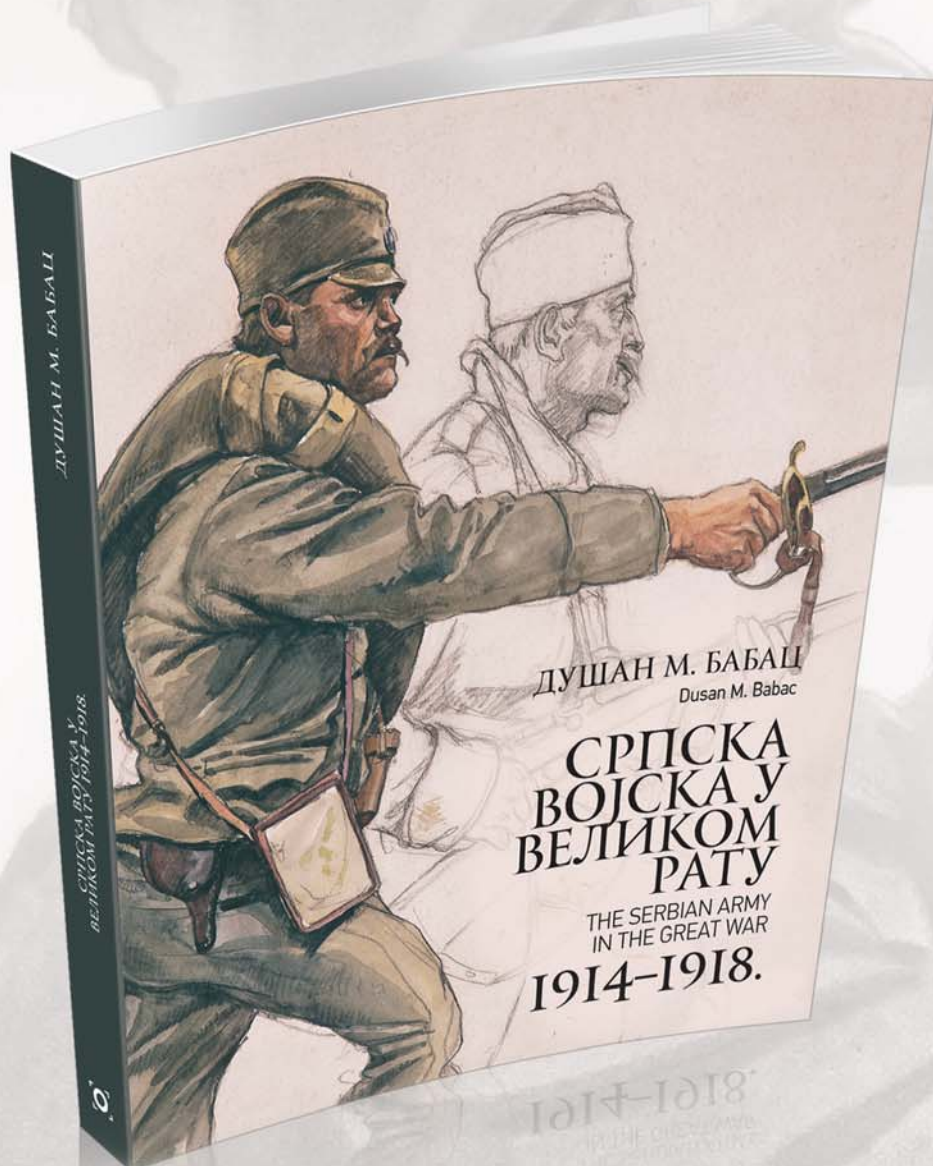
Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о улазиш целокупној износа доставиши МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књиге. Купљена издања биће достављена поштом експресом на терет кучица.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

НОВО

СРПСКА ВОЈСКА У ВЕЛИКОМ РАТУ 1914–1918. Д. Бабац

Идуће године навршава се сто година од почетка Великог, односно Првог светског рата. Ниједна друга земља, учесница Великог рата, није тако скупо платила своју слободу. Ова књига, илустрована са више од 500 фотографија, од којих се многе први пут објављују, настала је у славу српског јунака.

Броширано / ф. 20x22,5, 306 стр.
шифра: 111290 / цена: 1.375,00

НАРУЏБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:
1. Шифра 111290/„СРПСКА ВОЈСКА У ВЕЛИКОМ РАТУ”,
по цени од 1.375,00 динара

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о ујлаћи целокујној износа доставиши МЦ „Одбрана”, након чега испоручујемо књиге. Кућена издања биће достављена поштексиресом на шерећ кујца.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

Сва издања можете купити по истим ценама и у продавници „Војна књига”, Васина 22, Београд, 011/2184-925

ОДБРАНА

Специјални прилог 100

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ

Универзитет одбране

Знање као бренд

Три године од оснивања, интеграцијом својих образовних целина, Војне академије и Медицинског факултета ВМА, обогаћивањем и развојем њиховог наставничког и научноистраживачког рада, свестранијим коришћењем постојећих ресурса и глобалним повезивањем с универзитетима у региону и шире, Универзитет одбране конкурише за једно од водећих места на тржишту образовања, посебно кад је реч о садржајима у области одбране и безбедности

Савремени токови и убрзани процеси у друштву и безбедносном окружењу Републике Србије имплицирали су потребу за темељном реформом војног образовања. Потреба за унапређењем области војног образовања и његовим усклађивањем са системом образовања Србије довела је 2007. године до формирања радног тима коме је поверен задатак да испита могућности акредитације војних високошколских установа, уважавајући пројектоване потребе и могућности система одбране, уз тежњу да се повећа ефикасност образовног процеса.

Радни тим израдио је Иницијални материјал за акредитацију Универзитета одбране као високошколске установе у октобру 2007. године у коме је, између осталог, предложио оснивање Универзитета одбране. Примарни циљ оснивања Универзитета био је да се високошколској установи, односно факултетима који би били у његовом саставу, обезбеди да Војска Србије добија школован кадар у складу с захтевима за профилем официрског кадра који јој је потребан. При томе, циљеве и задатке школовања будућих официра и њиховог каснијег усавршавања требало је довести у везу с по-

требама Војске, а циљеве и структуру студијских програма ускладити с њеним мисијама и задацима, али и захтевима болоњског процеса.

Циљеви оснивања и акредитација

Уласком у састав Универзитета као високошколске установе, планирани ефекти оснивања Универзитета одбране састојали су се у томе да високе војне школе наставе и прошире своје образовне активности, облике и нивое школовања и усавршавања за потребе Војске Србије и система одбране у целини, и да уједно испуњавају услове које прописује Закон о високом образовању Републике Србије. Сходно томе, постојеће војне високошколске установе требало је да се преформирају, а затим да се установи Универзитет одбране као акредитована високошколска установа која би остваривала студијске програме на свим нивоима студија у складу с Законом о високом образовању и специфичностима система одбране.

Акредитација војних високошколских установа и хармонизација војнообразовног система са системом образовања у друштву одвијала се у две фазе: у првој су акредитовани студијски програми првог и другог нивоа студија и интегрисане академске студије медицине, али и Војна академија и образовни капацитети ВМА као високе школе академских студија. У другој фази, акредитовани су студијски програми трећег нивоа студија, Универзитет одбране и Војна академија и Медицински факултет ВМА као високошколске јединице Универзитета одбране.

Акредитација Војне академије и ВМА обављена је у периоду од октобра 2008. до марта 2009. године. Војна академија поднела је захтев за акредитацију пет студијских програма на основним академским студијама и четири на мастер академским студијама. Војномедицинска академија поднела је захтев за акредитацију студијског програма интегрисаних академских студија медицине. Сви студијски програми обе установе акредитовани су Одлуком Комисије за акредитацију и проверу квалитета од 1. јула 2009. године. Истовремено, Војна академија акредитована је као Висока школа академских студија, а образовни капацитети Војномедицинске академије акредитовани су као Висока школа ВМА.

Војна академија добила је Уверење о акредитацији 27. марта 2009, а Висока школа ВМА – 24. априла 2009. године. Школовање кадета по новим студијским програмима отпочело је у Војној академији у школској 2008/2009. години, а у Високој школи ВМА – у школској 2009/2010. години.

Чином акредитације тих установа и њихових студијских програма, створене су претпоставке да се у наредној фази

Конститутивна седница Савета Универзитета одбране

акредитације пројектује школовање официрског кадра на трећем нивоу студија, у сва три научна поља, да се акредитује Универзитет одбране и високошколске јединице у његовом саставу и да Влада Републике Србије донесе одлуку о формирању Универзитета одбране.

Ради развијања трећег нивоа студија, који подразумева акредитацију докторских академских студија, било је неопходно да се створи нова организациона структура војних високошколских установа, која би подржавала тај процес. Уважавајући одредбе Закона о високом образовању, које дефинишу да академске студијске програме на свим нивоима студија остварује високошколска установа која има статус универзитета, приступило се процесу акредитације и оснивања Универзитета одбране. За акредитацију студијских програма трећег нивоа студија, Војна академија припремила је за акредитацију два студијска програма – Менаџмент у одбрани, у области друштвено-хуманистичких наука, и Војномашинско инжењерство, у области техничко-технолошких наука. Медицински факултет ВМА припремио је за акредитацију студијски програм Биомедицина у области медицинских наука.

Акредитацијом докторских академских студија у друштвено-хуманистичком, техничко-технолошком и медицинском пољу створене су претпоставке, најпре, за акредитацију Универзитета одбране с његовим високошколским јединицама, Војном академијом и Медицинским факултетом ВМА, а затим и за оснивање Универзитета одбране. Иако представља део паралелног процеса, у том периоду акредитовани су Војна академија и Медицински факултет ВМА као научноистраживачке организације.

Универзитет одбране акредитован је ради обједињавања делатности високог образовања и научног истраживања у области система одбране у једну функционалну организа-

циону целину, те њихово укључивање у систем високог образовања Републике Србије. Истовремено, с Универзитетом одбране акредитоване су и његове две организационе целине – Војна академија и Медицински факултет ВМА. Уверење о акредитацији високошколске установе Универзитет одбране – Војномедицинска академија издато је 24. марта 2009, уверење о акредитацији Универзитета одбране – Војна академија издато је 27. марта 2009, док је Уверење о акредитацији Универзитета одбране издато 30. априла 2010. године. Дозвола за рад Универзитету одбране издата је 26. априла 2011. године.

Оснивање и доношење статута

Универзитет одбране у Београду основан је Одлуком Владе Републике Србије 24. фебруара 2011. године. Према тој одлуци, Универзитет је самостална високошколска установа, која обавља делатност високог образовања на академске студијама првог, другог и трећег степена, из више научних области, у оквиру образовно-научних поља медицинских наука, техничко-технолошких и друштвено-хуманистичких наука. У оквиру тих делатности, Универзитет обавља и научноистраживачки рад у основним, примењеним и развојним истраживањима, која су у функцији унапређења и осавремењавања наставе у области система одбране.

Указом председника Републике од 15. фебруара 2011, за првог ректора Универзитета одбране постављен је генерал-мајор професор др Миодраг Јевтић с Војномедицинске академије.

Сходно владиној одлуци, Универзитет чине Војна академија и Војномедицинска академија. Војна академија је високошколска установа са својством правног лица, која изводи акредитоване студијске програме у пољу техничко-технолошких и друштвено-хуманистичких наука. Војномеди-

цинска академија је високошколска установа са својством правног лица, која изводи акредитоване академске студије у пољу медицинских наука. Универзитет у свом саставу може имати и научноистраживачке организације, у складу с прописима који уређују научноистраживачку делатност, у складу са статутом Универзитета.

Универзитет има орган управљања, орган пословођења, стручне органе и Студентски парламент. Орган управљања Универзитета јесте Савет Универзитета.

Статутом Универзитета одбране уређују се унутрашња организација, делатност и пословање, правни статус и положај организационих јединица, студије и студијски програми, упис на студије и правила студија, наставничка и сарадничка звања и услови за њихов избор, органи и тела Универзитета, њихов састав, избор и начин рада и остала питања од значаја за рад.

Према том највишем општем акту, Универзитет одбране је самостална високошколска установа која обавља делатност високог образовања на академским студијама првог, другог и трећег степена, из више научних области, у оквиру образовно-научних поља друштвено-хуманистичких, техничко-технолошких и медицинских наука. У оквиру делатности високог образовања, Универзитет обавља и научноистраживачки рад у основним, примењеним и развојним истраживањима која су у функцији унапређења и осавремењавања образовања у систему одбране.

Након усвајања Статута Универзитета одбране, Комисија за акредитацију и проверу квалитета установила је да су „испуњени сви услови да се у уверењу о акредитацији високошколске установе од 24. марта 2009. изврши измена назива установе Универзитет одбране – Војномедицинска академија у Универзитет одбране, Војномедицинска академија – Медицински факултет”. Министарство просвете и

науке издало је Медицинском факултету ВМА дозволу за рад, ради остваривања интегрисаних, специјалистичких и докторских академских студија из образовно-научне области медицинских наука.

Универзитет одбране интегрише функције високошколских јединица у свом саставу тако што интегрише њихову образовну и научноистраживачку делатност, обезбеђује њихово јединство и усклађено деловање, утврђује заједничку политику и заједничке развојне планове високошколских јединица у свом саставу, обезбеђује мобилност кадета, студената и наставника Универзитета, контролу и унапређење квалитета и конкурентност наставног, научног и стручног рада, осигурава ра-

Седница Савета Универзитета одбране

ционално коришћење људских и материјалних ресурса и интегрисање и остале функције у складу с законом и Статутом.

Једну од својих најважнијих функција, интегративну, Универзитет остварује тако што утврђује јединствене стандарде за формирање базе података свих јединица и служби, реализује стратешко планирање, доноси студијске програме, обезбеђује контролу квалитета, уређује политику уписа, регулише избор у звања наставника, затим, издаје дипломе, организује и реализује међународну сарадњу и обезбеђује стручни и професионални развој и ангажовање наставника и сарадника, те формира и развија јединствени информациони систем. Одмах после оснивања, Универзитет одбране укључен је у Конференцију универзитета Републике Србије (КОНУС), што је имало значајне импликације на унапређење наставно-научне делатности Универзитета.

Осим Статута Универзитета одбране и Статута високошколских јединица, за несметано функционисање органа Универзитета било је неопходно да се донесе низ општих аката, међу којима и бројних правилника, пословника, стратегија, кодекса... Стратегија обезбеђења квалитета, као највиши акт у области обезбеђења квалитета, усвојена је на седници Савета Универзитета одбране 27. јуна 2012. године. Сенат, највиши стручни орган Универзитета одбране, усвојио је на својим седницама чак 19 нормативних аката.

Савет

Савет Универзитета одбране представља орган управљања високошколском установом. Има 17 чланова, од којих 11 бирају високошколске јединице у саставу Универзитета, три члана бира Кадетски парламент Универзитета, а три члана, у име оснивача, именује Влада Републике Србије, на предлог Министарства одбране.

Мандат чланова Савета Универзитета траје три године – почев од дана одржавања конститутивне седнице, осим представницима кадета чији мандат траје годину. Од конституисања до краја 2013. године, Савет Универзитета одбране одржао је три седнице.

Ректор

Ректор Универзитета одбране руководи радом Универзитета. Њега, на предлог министра одбране, поставља председник Републике из реда редовних професора Универзитета, у складу с Законом о Војсци. Мандат ректора траје три године, с могућношћу једног поновног именовања. Он је самосталан у обављању послова из свог делокруга и за свој рад одговара Савету Универзитета, министру одбране и председнику Републике.

Ректору у обављању послова помажу проректори, генерални секретар, Колегијум, Ректорски колегијум и Колегијум секретара високошколских јединица у саставу Универзитета.

Универзитет има три проректора који се именују из реда редовних и ванредних професора Универзитета. Њих име-

Шема организације

нује и разрешава министар одбране на предлог ректора, на мандатни период од три године, а најдуже до краја мандата ректора Универзитета, с правом још једног избора.

Универзитет има и кадета проректора, кога на предлог Кадетског парламента бира и разрешава ректор, на мандатни период од једне године, с правом још једног избора.

Стручни органи

Стручни органи Универзитета одбране јесу Сенат и стручна већа Универзитета, која одлучују о питањима од интереса за реализацију наставе и научноистраживачког рада. При расправљању, односно, одлучивању о питањима која се односе на обезбеђење квалитета наставе, реформу студијских програма, анализу ефикасности студирања и утврђивање ЕСПБ бодова, у стручним органима и њиховим телима учествују представници кадета и студената који чине до 20 одсто чланова. Стручни органи у свом раду могу формирати комисије.

Сенат

Сенат Универзитета одбране је највиши стручни орган Универзитета, који има 13 чланова. Чине га декани високошколских јединица и, по правилу, четири редовна професора из Војне академије и три редовна професора с Медицинског факултета ВМА. Чланове Сената представнике високошколских јединица бирају већа високошколских јединица. Ректор и проректори су чланови Сената, ректор Универзитета председава седницама.

Мандат чланова Сената износи три године, осим представницима кадета чији мандат траје годину, у складу с законом и Статутом. Сенат пуноважно ради и одлучује ако седници присуствује више од половине чланова. Одлучује већином гласова укупног броја чланова. Одлуке доноси јавно. Рад Сената ближе се уређује Пословником о раду.

Потписивање сјоразума о сарадњи с Универзитетом одбране Чешке

Од конститутивне седнице (9. децембар 2011) до краја јануара 2014. године одржане су 23 седнице Сената. Једна од најзначајнијих његових активности јесте избор у звања наставника. У протеклом периоду изабрано је 39 наставника Војне академије и 27 наставника Медицинског факултета ВМА.

Осим избора у звања наставника, Сенат је одлучивао о поступцима нострификације диплома и о одобравању докторских дисертација. Сенат је одобрио укупно осам захтева за израду докторских дисертација, од чега четири на Војној академији и четири на Медицинском факултету ВМА.

Стручна већа

Стручна већа Универзитета одбране формирају се за обављање одређених послова из одговарајуће научне и стручне области утврђене у оквиру образовно-научних поља. Универзитет је до сада формирао стручна већа за друштвено-хуманистичке, техничко-технолошке и медицинске науке.

Стручно веће има пет или седам чланова, који се бирају из реда ванредних и редовних професора високошколских јединица у саставу Универзитета. Када стручно веће разматра о питањима из надлежности студирања кадета, у раду одговарајућег стручног већа учествује и представник кадета. Председника и чланове стручног већа именује ректор, на предлог декана високошколских јединица у саставу Универзитета, по областима. Мандат председника и чла-

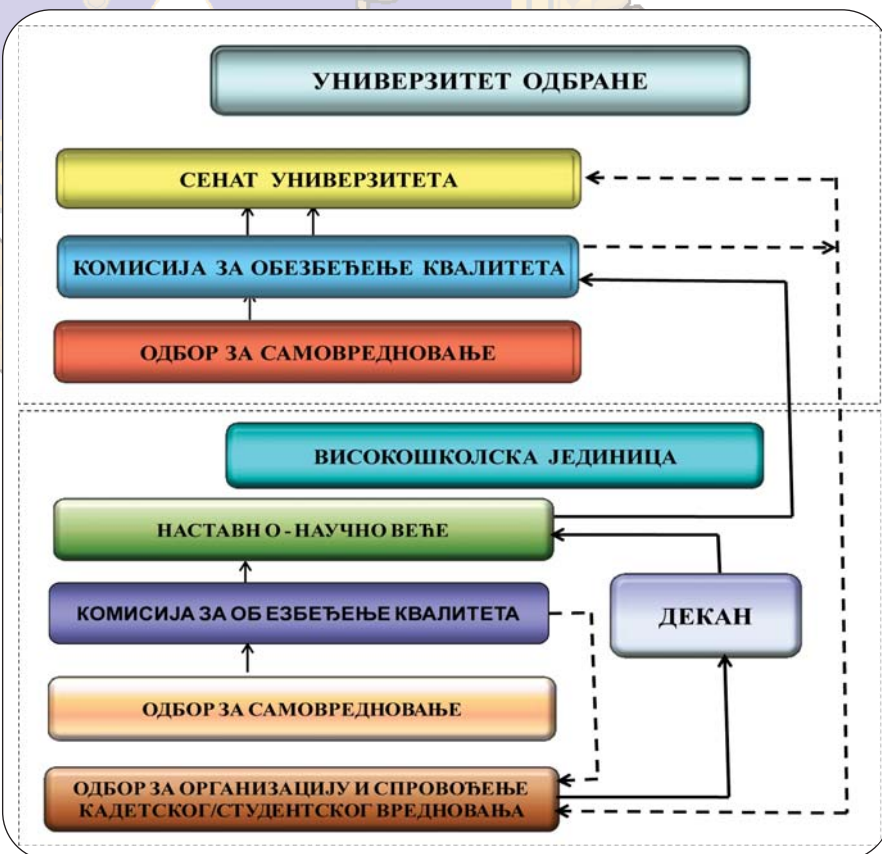
нова стручног већа траје три године, осим представницима кадета, чији мандат траје годину.

Мандат чланова стручних већа Универзитета траје три године, а кадетима годину од дана конституисања стручних већа.

Од конститутивне седнице (24. јануар 2012) до краја 2013. године одржано је 17 седница Стручног већа за друштвено-хуманистичке науке, 15 седница Стручног већа за техничко-технолошке науке и 12 седница Стручног већа медицинских наука.

Комисија за обезбеђење квалитета

Комисија за обезбеђење квалитета образована је ради обезбеђења квалитета у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда и поступака за обезбеђење квалитета. Има девет чланова – шест из реда наставног особља, на предлог високошколских јединица Универзитета, два из реда кадета, на предлог Кадетског парламента Универзитета и једног члана који се бира из реда ненаставног особља. Мандат чланова Комисије траје три године, осим представницима кадета, чији мандат траје годину.

Систем обезбеђења квалитета

Од конституисања Комисије за обезбеђење квалитета (20. децембра 2011) до краја децембра 2013. године одржано је 14 седница тог тела Универзитета одбране.

Кадетски парламент

Кадетски парламент Универзитета одбране је орган преко којег кадети остварују права и штите своје интересе на Универзитету. Има 15 чланова. Кадетски парламенти високошколских јединица у саставу Универзитета, сваке године, тајним гласањем бирају 12 кадета Војне академије и три кадета Медицинског факултета ВМА. Мандат чланова Кадетског парламента траје годину дана, од дана конституисања.

Формирањем тог тела створене су претпоставке за укључивање представника кадета у Студентску конференцију Универзитета Србије (СКОНУС), која представља највише студентско представничко тело у Републици. Тим чином додатно се доприноси даљој хармонизацији војнообразовног процеса с академском заједницом Србије.

У Ректорату Универзитета одбране 15. децембра 2011. одржана је конститутивна седница првог сазива Кадетског парламента, којом је председавао ректор Универзитета.

На тој седници размотрени су и једногласно усвојени предлози Пословника и Правилника о раду Кадетског парламента. Конститутивна седница другог сазива Парламента, којом је председавао кадет проректор, одржана је 27. новембра 2012, док је конститутивна седница трећег сазива одржана 25. октобра 2013. године.

Квалитет високог образовања на Универзитету одбране представљају субјекти, систем квалитета и мере за његово обезбеђење, засноване на стандардима и поступцима обезбеђења квалитета, прописаним одговарајућим нормативним актима у Републици Србији. Универзитет обезбеђује квалитет високог образовања у складу с међународно прихваћеним документима у области високог образовања, *Законом о високом образовању*, нормативним актима у области акредитације, самовредновања и спољашње провере квалитета студијских програма и високошколских установа, *Стратегијом обезбеђења квалитета* и осталим актима Универзитета и високошколских јединица.

Стратегија обезбеђења квалитета јесте стратешки развојни документ из области обезбеђења квалитета целокупног процеса високог војног образовања на Универзитету одбране и на високошколским јединицама у његовом саставу, који трајно опредељује Универзитет и високошколске јединице да непрекидно и систематски раде на унапређењу квалитета.

Нормативну основу контроле и обезбеђења квалитета чине Правилник о стандардима и поступку за акредитацију високошколских установа и студијских програма, Правилник о стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа и Правилник о стандардима и поступку за спољашњу проверу квалитета високошколских установа.

Када је реч о систему обезбеђења квалитета, Универзитет одбране и високошколске јединице у његовом саставу изграђују организациону структуру за обезбеђење квалитета. Они својим статутима утврђују послове и задатке наставника, сарадника, кадета/студената, стручних органа, катедри и комисија за обезбеђење квалитета у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда, поступака и културе за обезбеђење квалитета. Универзитет одбране и високошколске јединице имају формално успостављено тело – Комисију за обезбеђење квалитета с конкретном одговорношћу за унутрашње осигурање квалитета на Универзитету и високошколским јединицама.

Универзитет одбране утврђује стандарде и поступке за обезбеђење квалитета свога рада, који су доступни јавности. Стандарди за обезбеђење квалитета садрже минимални ниво квалитета рада Универзитета. Поступци за обезбеђење квалитета утврђују се посебно за сваку област и њима се на детаљан начин уређује поступање субјеката у систему обезбеђења квалитета Универзитета одбране. Универзитет је обавезан да стандарде и поступак за обезбеђење квалитета учини доступним наставницима, кадетима/студентима и јавности. Универзитет периодично преиспитује и унапређује стандарде и поступке за обезбеђење квалитета.

Самовредновање

Самовредновање на Универзитету одбране одвија се према *Закону о високом образовању*, *Правилнику о стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа*, *Стратегији Универзитета одбране* и *Правилнику о самовредновању Универзитета*. *Правилник о стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа* садржи 14 стандарда за самовредновање и оцену квалитета високошколских установа.

Циљ самовредновања јесте да, на основу одговарајућих показатеља и прикупљене документације, извештаја Одбора

МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА НА УНИВЕРЗИТЕТУ ОДБРАНЕ

Мере за обезбеђење квалитета

за спровођење самовредновања и Комисије за обезбеђење квалитета високошколских јединица и Универзитета одбране, наставно-научна већа високошколских јединица и Сенат Универзитета доносу одлуку о испуњености стандарда за самовредновање и оцени квалитет студијских програма, наставе и услова рада на високошколским јединицама и на Универзитету.

На предлог Комисије за обезбеђење квалитета, Сенат Универзитета одбране донео је три одлуке значајне за одвијање процеса самовредновања на Универзитету и високошколским јединицама у његовом саставу. Учесници у поступку самовредновања су одбори за самовредновање високошколских јединица и Универзитета одбране, наставно-научна већа високошколских јединица, комисије за обезбеђење квалитета високошколских јединица и Универзитета и Сенат Универзитета одбране.

Научноистраживачка делатност

Научноистраживачка делатност Универзитета одбране неодвојива је од високог образовања и представља законску обавезу свих универзитета у свету. Она обухвата научноистраживачки рад, односно рад на научноистраживачким пројектима и рад на развоју научноистраживачког подмлатка, чиме се обезбеђује континуитет у стварању универзитетских наставника. Неодвојивост научноистраживачке делатности и високог образовања обезбеђује праћење развоја научних сазнања и потреба оних сегмената друштва за које се школују кадрови, стицање услова за изборе у звања наставника и услова за докторске студије. Између осталог, универзитети нису препознатљиви по лепим предавањима, броју студената и издатих диплома, већ по достигнутим научним

результатима, што је кључни критеријум по којем се врши њихово академско рангирање у свету.

Универзитет одбране има своју унутрашњу организацију научноистраживачког рада, која је у складу са Статутом Универзитета регулисана посебним правилником, којег немају остали универзитети у Србији. Израда *Правилника о научноистраживачком раду* била је неопходна зато што прописи који регулишу ту област у систему одбране, донети пре више година, не препознају неодвојивост научноистраживачке делатности и високог образовања и зато што се научноистраживачки пројекти Универзитета одбране, за разлику од осталих универзитета у Србији, финансирају из буџета Министарства одбране.

Јасно дефинисани критеријуми за руководиоце и чланове научноистраживачких тимова обезбеђују предуслове за успешну реализацију научноистраживачких пројеката, а критеријуми успешности које је усвојио Сенат Универзитета одбране исказани су сциентометријским показатељима о часописима у којима су публиковани радови из пројеката. Успешност научноистраживачких пројеката посебно се цени и по одбрањеним докторским дисертацијама, али и по броју студената докторских студија, који се укључују у поједине пројекте. Поред тога, критеријуми успешности повезани су с критеријумима за изборе у звања наставника и с условима које докторанд мора да испуни пре јавне одбране докторске дисертације. Тиме је научноистраживачка делатност Универзитета одбране добила препознатљиву повезаност с високим образовањем.

Војна академија и Медицински факултет ВМА Универзитета анализирали су у претходном периоду стање у тој области, на основу чега је 2012. године сачињен и први План научноистраживачке делатности на Универзитету одбране. Научноистраживачки пројекти планирају се на период од најмање три године, а Сенат Универзитета одобрава

Додела докторских диплома у Универзитету одбране

пројекте, руководиоце и састав истраживачких тимова. Тако одобрени планови достављају се носиоцу функције научноистраживачке делатности Министарства одбране. На основу испуњености критеријума успешности, уз претходно мишљење стручних већа, Сенат доноси одлуку о евентуално предложеном наставку истраживања.

Тренутно се на Универзитету одбране реализује 40 научноистраживачких пројеката – четири у области друштвено-хуманистичких, 11 у области техничко-технолошких и 25 у области медицинских наука. У њиховој реализацији ангажовано је 318 лица, која испуњавају услове за истраживаче, у складу с *Законом о научноистраживачкој делатности Републике Србије*. Из научноистраживачких установа изван система одбране, на пројектима Универзитета ангажована су 53 истраживача и 40 припадника система одбране који се налазе на докторским студијама.

Специфичности високог војног образовања, између осталог, огледају се и у томе да се значајан број ужих образовно-научних области не изучава на факултетима у грађанству, већ само на високошколским јединицама Универзитета одбране. То практично значи да је на Универзитету неопходно применити све расположиве могућности за развој научноистраживачког подмлатка. С тим циљем, у Ректорату Универзитета одбране оформљен је Центар за развој научноистраживачког подмлатка, у чији су рад укључени представници Кадетског парламента. Циљеви Центра јесу да кадети на свим студијским програмима основних студија ближе сагледају научна истраживања, разлике између науке и струке, методе које наука користи у долажењу до нових сазнања, те да им се предоче могућности за укључење у научноистраживачки рад на Универзитету одбране.

Анонимна анкета, спроведена са 482 кадета на основним студијама, показала је да је половина анкетираних заинтересована да о научноистраживачком раду сазна нешто више, а као најприхватљивији начин означени су креативне радионице, семинари и популарна предавања. Крајем 2013. године одржана су предавања о науци и псеудонауци, а у 2014. години биће организоване радионице и семинари. Поред тога, кадети Универзитета одбране учествовали су већ са својим радовима на неколико студентских конгреса.

Издавачка делатност

Издавање уџбеника за потребе реализације студијских програма на Универзитету одбране значајан је чинилац ква-

литета исхода образовног процеса. Чињеница да у систему одбране постоји организована издавачка делатност, био је основ да се *Правилником о уџбеницима* уреде питања појединих фаза те делатности, у складу с захтевима стандарда у високом образовању.

Будући да издавање уџбеника Универзитета одбране представља наставак делатности која је реализована и пре његовог оснивања, у фази израде и посебно рецензије уџбеника уведене су новине, које би требало да допринесу побољшању квалитета наставно-образовне литературе. За све наставнике и сараднике високошколских јединица Универзитета издата је и брошура „Како издати уџбеник“, са свим потребним упутствима о планирању, изради, рецензијама и техничкој припреми рукописа.

Универзитет одбране добио је статус суиздавача с Медија центром „Одбрана“, а Сенат Универзитета усвојио је идејно решење корица уџбеника, које публикованим уџбеницима даје препознатљив идентитет Универзитета одбране.

У прошлој години издато је 16 уџбеничких наслова, а још шест је спремно за предају у 2014. години. Интензивно се ради на анализи постојећих и потребних уџбеника за све

Посећа шима НАТО-а Универзитету одбране

студијске програме, што ће бити основ за израду наредних планова и утврђивање приоритета у издавању.

Међууниверзитетска и међународна сарадња

Од оснивања Универзитета одбране до данас, велика пажња придаје се развоју и унапређењу међууниверзитетске и међународне сарадње. Успостављене су стручне и научне везе с образовним институцијама у земљи и с више сродних универзитета у региону и у свету. Потписани су, и

већ се реализују, споразуми о сарадњи са свим државним универзитетима у нашој земљи. Универзитет одбране је интегрални члан КОНУС-а. Партнерски учествује у бројним националним и међународним научноистраживачким пројектима. Представници других универзитета с којима Универзитет одбране сарађује јединствени су у оцени да је формирањем и развојем Универзитета знатно ојачана академска заједница Србије.

Универзитет одбране потписао је 12 споразума о сарадњи с домаћим и иностраним универзитетима. Делегација Универзитета одбране била је у посети или у узвратној посети бројним војнообразовним институцијама у региону и у свету.

У протеклом периоду наш универзитет посетило је више државних и војних делегација из различитих земаља света, што је још једно сведочанство да је војно школство постало препознатљив бренд Министарства одбране у земљи и свету.

Информациони систем

Информациони систем Универзитета одбране (ИСУО) представља један од кључних елемената укупног функционисања Универзитета и заједничку интегративну основу за предстојеће процесе у његовом даљем развоју. На тај начин подигнут је степен синергије између Ректората и високошколских јединица у заједничком раду и сарадњи у процесу подршке образовања и истраживања. Овај систем је

развијен захваљујући веома доброј сарадњи са Електротехничким факултетом Универзитета у Београду.

Намењен за праћење и организовање наставног процеса, администраирање података везаних за студенте и наставнике, организацију наставног плана и програма, испитних рокова, електронских седница, те осталих процеса који се јављају у раду Ректората и високошколских јединица – Војној академији и Медицинском факултету ВМА – ИСУО реализован је употребом „Јава ВЕБ“ технологија и складишта података отвореног кода у рачунском центру Електротехничког факултета и рачунском центру Универзитета у Београду и прилагођен потребама Универзитета одбране. Имајући у виду услове рестриктивног буџетирања, Ректорат Универзитета одбране определио се за увођење информационог система који се заснива на отвореном коду, омогућавајући његов даљи развој и усавршавање без додатних трошкова за софтверске лиценце. Такође, само у протекле две године, од када се реализују електронске седнице и спроводи анкетирање кадета на Универзитету, постигнуте су знатне уштеде у папиру.

Правци развоја

Универзитет одбране, као део образовног и научног система Републике Србије, опредељен је да настави реализацију образовног процеса и научноистраживачке делатности у областима од интереса за одбрану и осталим областима од значаја за достизање потребних способности припад-

Референци за информатичку подршку са тимом ЕТФ у Београду

ника система одбране, у складу са делокругом и надлежностима Министарства одбране и мисијама и задацима Војске Србије.

Акредитацијом студијских програма на свим нивоима студија, сталним унапређењем образовног процеса и метода научноистраживачког рада, развојем планова и програма развоја научноистраживачке делатности и моделовањем система високог војног образовања, оствариваће се допринос унапређењу квалитета свих интегративних функција Универзитета одбране. У вези с тим, Универзитет ће извршити организациону и функционалну интеграцију високошколских јединица – Војне академије и Медицинског факултета ВМА – и укључити у свој састав војнонаучне установе и Универзитетску библиотеку. На тај начин заокружиће се организациона и функционална основа универзитетског де-

ловања и у потпуности имплементирати Одлука Владе Републике Србије о оснивању Универзитета одбране.

Школовањем и усавршавањем у војнообразовним установама обезбедиће се пројектоване потребе система одбране Републике Србије за кадром одговарајућег профила. Такође, један од важнијих приоритета јесте и обезбеђење наставног и научноистраживачког кадра за потребе Универзитета одбране и научноистраживачких организација у систему одбране.

Реализацијом основних, интегрисаних, мастер, специјалистичких и докторских академских студије на Универзитету одбране, на различитим студијским програмима, кадетима и слушаоцима нуде се основе за будући научноистраживачки рад. Посебно талентовани и заинтересовани кадети окупљаће се у Центру за развој научноистраживачког подматка Универзитета, чијим радом руководи проректорат за научноистраживачку делатност.

Међу значајним приоритетима јесте и наставак развоја критеријума за селекцију и избор кандидата за будуће наставнике и истраживаче на Универзитету одбране. Такође, битан приоритет развоја система војног образовања и научноистраживачке делатности јесте и усклађивање са стандардима и принципима који важе у овој области у земљама чланицама Програма *Партнерство за мир*, као и стандардима и принципима болоњског процеса.

Схватајући образовање као бедем одбране и мост сарадње, Универзитет одбране наставиће да унапређује међународне и међууниверзитетске односе, чиме ће развијати и своју свест о универзалним вредностима, које важе у области образовања и у осталим државама и регионима.

ВОЈНА АКАДЕМИЈА – ИЗВОР ЗНАЊА И ВЕШТИНА

Војна академија је образовно-научна установа Универзитета одбране Министарства одбране Републике Србије намењена школовању официра за потребе свих родова и служби, у складу с мисијама и задацима Војске Србије.

После више од 160 година успешног развоја војног школства, Академија је у оквиру реформе система одбране наше земље опредељена за потпуну интеграцију у систем високог школства Србије, за непрекидно праћење и изучавање искустава војног школства земаља у региону, земаља чланица Програма *Партнерства за мир*, те за очување свих досадашњих вредности стечених у дугој и богатој традицији војног школства Србије.

Изменама и сталном доградњом студијских програма и увођењем бројних нових садржаја у образовни процес, Војна академија оспособљава официре за све три мисије Војске – одбрану отаџбине, учешће у мировним операцијама и помоћ цивилном становништву у случају елементарних непогода и катастрофа. Користећи богату традицију и уважавајући савремене образовне захтеве у војном образовању, Академија жели да постане препознатљив бренд у земљи, региону и свету.

Неговање традиције

Од стицања аутономног статуса, 1830. године, у Кнежевини Србији било је више покушаја да се оснује висока војна школа. У децембру 1837. године почела је да ради Војна академија, али је та школа већ после шест месеци затворена. Неколико година касније, Илија Гарашанин, задужен за Гарнизону војску, предложио је да се оснује Артиљеријска школа и на тај начин унапреди војна спрема Кнежевине Србије. Државни савет усвојио је тај предлог, а кнез Александар Карађорђевић га одобрио 18. марта 1850. године. Пројекат за формирање школе израдио је Франтишек – Фрањо Зах, који је постао и њен први управник. Артиљеријска школа је прва војна високошколска установа у Србији, чије традиције данас наставља Војна академија у Београду.

Војна академија је током историје пратила судбину своје државе и народа. Школовање је често прекидала, устано-

ва је неколико пута мењала локацију и програме школовања, али је успела да очува континуитет у образовању официрског кадра. Јединствена Академија, намењена школовању официра свих родова и служби, формирана је 2006. године са седиштем у Касарни „Генерал Јован Мишковић“, а 18. март обележава се као Дан Војне академије.

Мисија и школовање

„Системом војног образовања изградити идентитет професионалног официра, лидера, часног, оданог, оспособљеног и спремног за интелектуалне и етичке изазове официрског позива у служби отаџбине, Републике Србије“.

На Војној академији стиче се високо образовање на основним, мастер и докторским академским студијама, организује каријерно усавршавање официра, школују слушаоци за резервне официре и организују основна, примењена и развојна истраживања значајна за подизање квалитета високошколске наставе, оспособљавање научног и наставног кадра и увођење кадета у научни рад. Школовање представља чврсто повезан скуп студијских програма, војног оспособљавања и војног стручног усавршавања старешинског кадра, а настава се реализује на акредитованим студијским програмима у области друштвено-хуманистичких и техничко-технолошких наука.

Поред образовања полазника из наше земље, реализује се и школовање лица из иностранства и заинтересованих самофинансирајућих студената из Србије. Настава у Војној академији реализује се у савремено опремљеним лабораторијама, кабинетима и учионицама, те у савременом Центру за симулације и учење на даљину. Значајан део наставе реализује се на полигонима, у научноистраживачким установама, ремонтним заводима и производним организацијама. На свим студијским програмима од 2007. године равноправно конкуришу и девојке, чије се школовање реализује под истим условима као и за мушкарце.

Осим реализације студијских програма, у Војној академији периодично се организују и курсеви стручног оспособљавања и усавршавања за потребе Министарства одбране, али и за остале установе.

Основне студије

Основне академске студије реализују се на седам студијских програма – Менаџмент у одбрани, Војномашинско

инжењерство, Војноелектронско инжењерство, Војнохемијско инжењерство, Војно ваздухопловство, Логистика одбране и Јавне финансије. Студије се изводе током четири академске године (осам семестара). Укупан број ЕСПБ које студент треба да оствари да би завршио студије јесте 240. Кадети стичу диплому дипломираног менаџера или дипломираног инжењера, зависно од студијског програма, а осим дипломе издаје им се и Додатак дипломи, који означава компетенције кадета за професионалног официра у одређеном роду и служби Војске Србије, као и за дипломираног менаџера или дипломираног инжењера у систему одбране.

Завршетком школовања официри стичу универзитетске дипломе у академским областима које су потпуно рав-

ноправне с дипломама осталих акредитованих универзитета у земљи.

На нивоу основних академских студија, Војна академија реализује заједнички студијски програм с Факултетом инжењерских наука у Крагујевцу – Војноиндустријско инжењерство.

Мастер студије

Мастер академске студије обезбеђују проширивање знања стечених на основним академским студијама и стицање компетенција за обављање виших дужности у роду – служби, те за обављања послова мастер менаџера, мастер инжењера, мастер економисте, односно мастер аналитичара заштите животне средине.

Студије трају годину или два семестра, чиме се остварује 60 ЕСПБ. Мастер академске студије реализују се у пет студијских програма: Војноелектронско инжењерство, Војномашинско инжењерство, Војнохемијско инжењерство, Војни менаџмент и Јавне финансије, као и на заједничком студијском програму са Факултетом инжењерских наука у Крагујевцу – Војноиндустријско инжењерство.

После успешног завршетка добија се звање мастер менаџер, мастер инжењер одређеног профила, мастер економиста или мастер аналитичар заштите животне средине.

Докторске студије

Војна академија организује докторске академске студије, чији је циљ оспособљавање студената за самосталан научноистраживачки рад, и којима се стиче највиши степен образовања. Докторске студије изводе се на два студијска програма – Менаџмент у одбрани и Војномашинско инжењерство, и њиховим завршетком стиче се 180 ЕСПБ бодова. Лице које одбрани докторску дисертацију стиче научни назив доктора наука (PhD) у одговарајућој научној области.

Усавршавање

После завршетка основних студија, а током војне каријере, официрима се пружа могућност последипломског научног и стручног усавршавања ради стицања виших нивоа образовања.

У оквиру Школе националне одбране организује се школовање командно-штабних и генералштабних официра за највише дужности у Војсци Србије и Министарству одбране.

Облици каријерног усавршавања су: Основни командно-штабни курс, Командно-штабно усавршавање, Генералштабно усавршавање и Високе студије безбедности и одбране. На свим нивоима стручног усавршавања могу се, под условима утврђеним подзаконским прописима и споразумима, усавршавати и лица из састава оружаних снага страних земаља.

Курсеви

Војна академија реализује курсеве у више области: страни језици, поморство, менаџмент, тактика, оператика, стратегија, јавне финансије, логистика, војно ваздухопловство, телекомуникације и информатика, војноелектронско инжењерство, војномашинско инжењерство, војнохемијско инжењерство, наоружање и опрема АРЈ за ПВД и ВОЈ, наоружање и опрема КоВ и друштвене науке. Полазници курсева, поред припадника система одбране, могу бити и припадници државних институција, јавних предузећа, приватних компанија и цивилна лица из грађанства.

Школовање за резервне официре

Циљ школовања јесте оспособљавање слушалаца за обављање дужности командира одељења и командира вода, односно других дужности тог нивоа у роду или служби и успешно извршавање мисија и задатака Војске Србије. Школовање траје шест месеци. Значај резервних официра посебно је актуелан у одбрамбеним структурама савременог друштва. Војна академија придаје велики значај том школовању, чиме се младим и амбициозним људима даје могућност доказивања и током војне каријере.

Процес реакредитације

У другом циклусу акредитације Војна академија је за реакредитацију припремила следеће студијске програме: а) основне академске студије: Менаџмент у одбрани; Војномашинско инжењерство, Војноелектронско инжењерство, Атомско-биолошко-хемијска одбрана и Противваздухопловна одбрана, б) мастер академске студије: Војномашинско инжењерство, Војноелектронско инжењерство и Атомско-биолошко-хемијска одбрана, и в) интегрисане академске студије: Војно ваздухопловство.

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Развој војног санитета у Србији започет је у доба владавине књаза Милоша Обреновића када је, 1836. године, основан Солдаски шпитаљ. После Другог светског рата, 1950. године, актима највиших органа власти Југославије, формира се Војномедицинска академија као највиша војно-здравствена, научноистраживачка установа и центар за последипломско усавршавање, што је званично потврђено и посебним законом из априла 1960. године. До доношења новог Закона о високом образовању Републике Србије 2005. године, Војномедицинска академија обављала је последипломску наставу за стицање звања магистра и доктора наука, те за здравствене специјализације и супспецијализације из области медицине, стоматологије и фармације.

Како је новим законом било предвиђено да се последипломски облици школовања изводе само у високошколским установама које имају и додипломске студијске програме, Министарство одбране покренуло је, ради хармонизације високог образовања у систему одбране и његовог усклађивања с високим образовањем у Србији, иницијативу за акредитацију студијских програма и војношколских

установа за високо образовање. У складу с тим, после акредитације интегрисаних академских студија медицине у оквиру Високе школе ВМА и добијања дозволе за рад 20. маја 2009, ВМА је примила прву класу кадета школске 2009/2010. године. Акредитацијом специјалистичких и докторских академских студија из области медицине, паралелно с акредитацијом и оснивањем Универзитета одбране у Београду 2011. године, Висока школа ВМА прерасла је у Медицински факултет ВМА и постала организациона јединица Универзитета одбране у Београду.

Организацијом и реализацијом школовања у систему одбране, Медицински факултет ВМА примењује савремене приступе и сазнања из области медицинских наука. Јединствен је у земљи и региону по томе што обједињује медицински и војни позив.

Студијски програми

Тренутно акредитовани студијски програми су интегрисане академске студије медицине, шест студијских програма специјалистичких академских студија и три модула докторских академских студија.

Интегрисане академске студије медицине трају шест година (12 семестара) и носе 360 ЕСПБ бодова. Курикулум је заснован на три постулата. Први јесте језгро које постоји на свим студијама медицине у виду 43 обавезна предмета. Други је велики број разноврсних изборних предмета, укупно 27. Трећи се заснива на стицању знања и вештина које ће кадете оспособити за рад у областима медицине у којима су се до сада углавном ангажовали припадници војне санитетске службе, првенствено у организацији и збрињавању већег броја људи у условима природних катастрофа и масовних несрећа услед дејства хемијских, биолошких и нуклеарних агенаса, с чиме се, као обликом тероризма, савремени свет све чешће сусочава.

Уговором се дефинишу права и обавезе кадета, који имају статус војних лица, завршавају војну обуку, буџетски су студенти и смештени су у интернату Војне академије. На петој и шестој години студија предвиђено је да буду смештени у интернату ВМА, чиме се постиже лакши приступ клиникама и ефикасније савладавање практичног рада са пацијентима.

Настава је интерактивна, а кадетима је омогућен рад у малим групама. На почетку студирања сваком кадету додељује се ментор који прати његов рад и усмерава га током школовања.

Услови за пријем у професионалну војну службу по завршеном школовању такође су дефинисани уговором. Сви који дипломирају, након одређеног рада у војногарнизонским јединицама као лекари опште праксе, могу да конкуришу за здравствене специјализације.

Специјалистичке и докторске студије

По завршетку факултета, доктори медицине налазе се пред многим изазовима, који дефинишу избор њиховог даљег стручног усавршавања. Знања и вештине које су стекли завршетком студија, свакако им пружају могућност да се укључе у здравствени систем и да компетентно обављају професионалне активности. Ипак, постоје многе области које, као надоградња на основне студије, могу њихов рад у многоме да учине ефикаснијим.

Специјалистичке академске студије трају годину дана и носе 60 ЕСПБ бодова. Медицински факултет ВМА нуди могућност похађања шест студијских програма специјалистичких академских студија медицине – Трауматологија (25 студената), Медицинска токсикологија (10 студената), Фармакокинетика и биоеквивленција лекова (5 студената), Рационална фармакотерапија (10 студената), Имплантати у оралној медицини (5 студената) и Орално здравље и парадонтална медицина (5 студената). По завршетку тог типа студија, студенти стичу звање специјалисте одговарајуће области.

Медицински факултет ВМА организује и докторске академске студије у трајању од три године. Акредитован је студијски програм – Биомедицина, с три модула – Неуронауке, Молекулска медицина и Фармакологија и токсикологија. Тај студијски програм носи 180 ЕСПБ бодова и акредитован је за 20 студената. ■

Универзитет одбране

Улица генерала Павла Јуришића Штурма 1, Београд

www.uo.mod.gov.rs

Ректор:

Генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић

Војна академија

Улица генерала Павла Јуришића Штурма 33, Београд

тел: 011/3603-065, факс: 011/3600-155

www.va.mod.gov.rs

Начелник:

Генерал-мајор проф. др Младен Вуруна, дипл. инж.

Медицински факултет ВМА

Црнотравска 17, Београд

www.vma.mod.gov.rs

тел. (011)2661-122, 2662-755, факс: 2666-164

Декан:

Бригадни генерал академик проф. др Миодраг Чолић